

Немач бяссьільных

Сяргей Дубавец пра ліст Юр'я Хадыкі да прэзідэнта Буша.

старонка 2

Курдзкі Новы год

За лініяй ірацкага фронту.

старонкі 6-7

Жук-Грышкевічы

Гутарка з удавой прэзідэнта Рады БНР Вінцэнта Жук-Грышкевіча.

старонка 12

Сьвяточны нумар

25 Сакавіка — 85 год з дня абвяшчэньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі

Дзень Волі

Закон генаў. Калубовічы

Спачатку іх падзяліў нямецка-савецкі фронт, пасля — «жалезная заслона». Паміж бацькам і сынам, Аўгенамі Калубовічамі. На працягу дзесяцігодзьдзяў яны жылі на розных кантынэнтах і нічога ня ведалі адзін пра аднаго.

Увосень 1990 г. настаўнік Аўген Калубовіч гартаў перад урокам гісторыі часопіс «Спадчына». Нечакана яму на вочы патрапіў тэкст Кастуся Тарасова пра беларускага эмігранта Аўгена Калубовіча, з інфармацыяй пра тое, што ён памёр у ЗША ў 1987 г. Урок настаўнік правёў моўчкі, ходзячы між партамі, а ўжо ідучы дамоў, не стрымаў сьлёзаў...

«Лёс Беларусі — гэта і лёс Аўгена Калубовіча», — пісаў у 1992 г. у газэце

«Культура» пра бацьку сын. Ён ужо ведаў, што давялося перажыць Калубовічу-старэйшаму — «нацдэму», вязню ГУЛАГа, прэм'ер-міністра Беларускай Народнай Рэспублікі.

Аўген Калубовіч нарадзіўся ў мястэчку Ціхінічы на Рагачоўшчыне ў 1912 г. Скончыў пэдагэгіку і трапіў... у турму. Яго арыштавалі за прыналежнасьць да нелегальнай арганізацыі «альтруістаў». Тры гады ён правёў у савецкіх канцлягерах. Пасля вызваленьня вярнуўся ў Беларусь, жыў у Менску, скончыў пэдагэгіку, стварыў сям'ю. Калі пачалася вайна, Калубовічы выехалі на ўсход: Аўгена мабілізавалі ў Чырвоную Армію, а цяжарная жонка Ніна засталася на Тамбоўшчыне, дзе ў сакавіку 1942-га нарадзіла сына Аўгена. Бацьку не судзілася яго ўбачыць.

Працяг на старонцы 3.

Пнэўманія падчас вайны

Сьмяротна небясьпечны від інфэкцыйнай пнэўманіі імкліва распаўсюджаецца з Азіі па ўсім сьвеце.

Загадкавая інфэкцыйная хвароба, якая атрымала назву «остры рэспіраторны синдром», ужо забрала жыцьці 17 чалавек, а колькасьць носьбітаў інфэкцыі імкліва расьце. Хваробу правакуе раней невядомы мікраарганізм, падобны да вірусаў адру й заўшніцы. Пакуль ня знойдзена ані антывірусных лекаў, ані антыбіётыкаў, якія б узьдзейнічалі на яго. Хаця дактары вырашылі, што гэта

род запаленьня лёгкіх, першыя правы хутчэй нагадваюць грып. Але чым бы ні была гэтая хвароба — у эпоху самалётаў яна разьнеслася па сьвеце вокамгненна. Мы знаходзімся перад пагрозай сусьветнай эпідэміі, накішталт грыпу 1918 г., гэтак званай «гішпанкі» — непакояцца прадстаўнікі Сусьветнай асацыяцыі аховы здароўя.

Хвароба пачала распаўсюджацца з паўднёвага Кітаю ды В'єтнаму і хутка дабралася да Амэрыкі. Людзі з падазрэннем на гэтую хваробу зарэгістраваны і ў эўрапейскіх больніцах. У Швайцарыі, Італіі, Брытаніі, Славеніі, Аўстрыі, Нямеччыне іх

ужо за два дзясяткі.

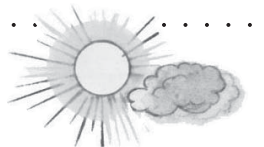
У суботу СААЗ зьявілася да падарожных, што здзяйсняюць міжкантынэнтальныя пералёты, каб яны чуйнавалі і зьявталіся да дактароў, як толькі заўважаюць у сябе праявы, што хоць трохі нагадваюць прастуду, грып ці запаленьне лёгкіх, — а менавіта кашаль, гарачку, галаўны боль, страту апэтыту, ламоту ў мускулах, цяжкасьці з дыханьнем, часам таксама сьпі і панос. На думку навукоўцаў, хвароба перадаецца толькі праз блізкі кантакт хворых з здаровымі. Ад заражэньня да першых яе праяваў праходзіць ад двух да сямі дзён. Бясьпечней будзе

адкласьці заплянаваньня падарожжы, асабліва ў краіны Паўднёва-Ўсходняе Азіі.

Пакуль дактары да канца ня ведаюць, з чым маюць справу. Каб здабыць матэрыялы для вывучэньня, амэрыканскія эпідэміялягі на мінулым тыдні выехалі ў В'єтнам. Туды ж накіроўваюцца францускія і японскія дактары.

У краінах, што мяжуюць зь Беларусіяй, праяваў гэтай хваробы пакуль не зарэгістравана. Але ў беларускіх аэрапортах узмоцнены эпідэміялягічны кантроль.

Працяг тэмы — старонка 7.

095

Аўтадакзьянік надвор'я Менскай ГТС пераведзены на беларускую мову. Тэлефануйце, калі ласка.

www.radzima.org
Новы беларускі інтэрнэт-рэсурс

Крэслы ў асартымэнце

282-34-14
234-84-39

За наяўны і б/н разьлік

72'600 26'400

Ліст Хадыкі да Буша

Юры Хадыка, намесьнік старшыні БНФ, зьвярнуўся з адкрытым лістом да Джорджа Буша. У ім ён, у прыватнасьці, піша:

«Раніцай 17 сакавіка міліцыя паспрабавала арыштаваць мяне толькі за тое, што я выступіў на мітынг у абарону эканамічных і сацыяльных правоў грамадзян. Мне ўдалося пакуль пазьбегнуць судовай справы, і зараз я мушу два месяцы хавацца. Але гэта лепш, чым 15 сутак карцэру, дзе людзі не распранаюцца і сьпяць на голых дошках.

З такімі «папраўчымі» мерамі знаёмыя ў нас у Беларусі тысячы людзей — палітычных праціўнікаў рэжыму. Сам я, стары чалавек, сядзеў за кратамі чатыры разы толькі за тое, што не хачу маўчаць пра той гвалт і зьдзек, які робіцца над маймі

краінай і народам.

Спадар Прэзыдэнт! Я разумею, што Вам — кіраўніку вялікай і магутнай краіны — няма калі чытаць лісты іншаземцаў. А тым больш адказваць на іх. Але я спадзяюся, што яго працягаюць хаця б Вашы асыстэнты. Таму я хачу запэўніць Вас, што Вашу рашучасьць абараняць чалавечую годнасьць і свабоду незалежна ад таго, дзе і кім яна парушаецца, падтрымлівае значна большая колькасць людзей ва ўсім сьвеце, чым гэта падаецца. Выступы палітыкаў, дэманстрацыі людзей, якія самі не перажылі дзяржаўнага гвалту і выкліканага ім пачуцьця бездапаможнасьці, можна патлумачыць чым заўгодна, але ня клопатам пра мір і бясьпеку. Несьведомыя ці наўмысна яны блытаюць вайну супраць

злачыннага рэжыму з вайной супраць веры ці народу Іраку.

Я ўпэўнены, што Вашу палітыку разумеюць і многія людзі ў Беларусі, нягледзячы на тое што кіраўніцтва нашай краіны абдымаецца з Садамам Хусэйнам і падобнымі да яго. У гэтым няма нічога дзіўнага, бо дыктатары любяць і падтрымліваюць адзін аднаго. Такой салідарнасьці не хапае дэмакратычнаму сьвету.

Дзякуй Вам, спадар Прэзыдэнт, і вялікаму амэрыканскаму народу за абарону Свабоды ва ўсім сьвеце, і няхай дапаможа Вам Бог!»

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

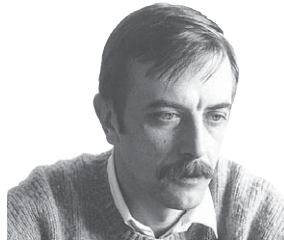
Элемэнты парадку

Элемэнт мітусьні ў палітычным жыцьці краіны вялікі. Перад Днём Волі гэта стала асабліва адчувальна. Дэпутат Парляменту увайшоў у аргкамітэт Народнага маршу, а пабыўшы на плошчы Якуба Коласа, абурыўся: «Гэта незаконна, так нельга рабіць». Лідэр «Хартыі» Халезін заклікаў да кансалідацыі апазыцыі і абрынуўся з крытыкай... на Эўропу і ЗША. За «палітычны вандалізм». Вярочка адмовіўся ад далейшага супрацоўніцтва зь Севярындам. Пасахаў і Замяталін драпанулі ў Маскву, працуюць на тамтэйшых аналітычных інстытутах, але маюць трыбуну ў беларускіх незалежных СМІ. Козік кіруе праірацкай кампаніяй... Гісторыя аддзячвае тым, хто ўмее захоўваць спакой у часы крызісаў. Пра гэта нам штогод нагадвае Дзень Волі — сьвята вясны і адраджэньня нашага народу.

Андрэй Дынько

КАМЭНТАР СЯРГЕЯ ДУБАЎЦА

Немач бясьсільных

За мінулыя 10 гадоў наша дэмакратыя не пазбавілася веры ў цудоўнае вырашэньне праблем. Першыя год-два верылі, што ён сам неяк лясьне. Пасьля — што вось-вось выбухне народная рэвалюцыя (трэба толькі крыху падштурхнуць), і падымалі тосты «за снайпера». Пасьля — што яго свае прыбярэць. Або — Пуцін. Або — Вік. Цуду ўсё не здаралася, расла фрустрацыя, аднак і вера не прападала. Толькі з году ў год рабілася яна ўсё драбнейшай і ўсё менш спадзеўнай. І вось, бадай, апошні яе слабы голас прагучаў у адкрытым лісьце беларускае дэмакратыі да прэзыдэнта Буша (дакладней, як там сказана, да ягоных асыстэнтаў) — з словамі шчырай падтрымкі амэрыканскай вайны ў Іраку.

Гэты знакавы адкрыты ліст выпала падпісаць шаноўнаму прафэсару Ю. Хадыку. Цікава, воля якой часткі беларусаў выказаная ў ягоных словах? Колькі людзей у нас насамрэч падтрымліваюць амэрыканскі напад? І чаму ў лісьце нічога ня сказана пра гатовасьць беларускай дэмакратыі сфармаваць кантынгент для ўдзелу ў высокім акце дэмакратызацыі Іраку — як гэта зрабілі Польшча, Літва, Чэхія?

Няма сумневу, што адкрыты ліст пісаўся менавіта ў кантэксце дэкларацыі «віленскай дзясяткі» заўсёды і безумоўна падтрымліваць палітыку USA. Бо партыя шаноўнага прафэсара Хадыкі зусім нядаўна выступіла з курсам на Эўразьвяз і НАТО. Праўда, калі Польшча, Літва і Чэхія сапраўды гатовыя «пераняць» Ірак пасьля амэрыканскага ўдару і ўсталёўваць там лепшае жыцьцё шляхам выцягваньня трупаў з-пад завалаў (санітарная, так бы мовіць, місія), дык беларуская дэмакратыя ў згодзе з сваім курсам выставіла адзін ліст аднаго, хоць і вельмі паважанага, чалавека.

Можа, цяпер, калі вера ў цудоўнае вырашэньне выгарпалася настолькі, што выклікае ці то жаль, ці то сьмех, яна адыдзе нарэшце ў нябыт

і беларуская дэмакратыя пачне займацца чым-небудзь больш эфэктыўным, прынамсі — рэалістычным?

Сёньня яшчэ нельга з пэўнасьцю сказаць, што амэрыканская акцыя ў Іраку стане пачаткам трэцяй сусьветнай вайны. Але пачаткам глябальнага геапалітычнага перадзелу стане напэўна. Яго ахвярамі будуць найперш міждзяржаўныя ўтварэньні — ААН, НАТО, ЭЗ... Нашто яны патрэбныя, калі адна Амэрыка магутнейшая за іх усіх разам узятых і сама можа вырашаць усе міжнародныя праблемы? Быццам сам лёс не дае нашай дэмакратыі разьвітацца зь вераю ў цуды. Застаецца сядзець і чакаць, калі ў Бушавым сьпісе праблем чарга дойдзе да Лукашэнкі. Цікава, колькі людзей у Беларусі падзяляюць такую пазыцыю дэмакратыі? І ці не раней, чым Буш вырашыць нанесці ўдар па Драздох, наша цяперашняя дэмакратыя ў сваіх бясконцых дзельных адной партыі, адной мовы і аднаго 25 Сакавіка на два-тры-пяць (што ёсьць яе галоўным на сёньняшні дзень заняткам) загадае доўга жыць?

Пройдзе час, і наш задоўжаны постсавецкі застой з элемэнтамі дзяржаўнага тэрарызму скончыцца. Адбудзецца гэта зусім не цудоўным чынам, але й без удзелу нашай цяперашняй дэмакратыі. Найлепшым паваротам было б нараджэньне новае дэмакратыі, цалкам пазбаўленай веры ў магільныя перамены. Што будзе ведаць падтрымкаю якой бы там ні было вайны яна ніколі не прыцягне да сябе прыхільнасьці народу. Выступаць за вайну ў Іраку толькі таму, што Лукашэнка супраць, — такі самы абсурд, як выступаць, скажам, супраць незалежнасьці толькі таму, што ён — за. Ні войны, ні перадзелу не прыносяць свабоды народам і незалежнасьці краінам, калі самі гэтыя народы і краіны не ствараюць сябе, калі іхныя дэмакратыі настолькі стомленыя і зьнясіленыя гэтай бясконцай, вымотвальнай верай у цуд.

СХОД ІНТЭЛІГЕНЦЫ

Страчаны дзень. Страчаныя гады?

Згодны з рэзалюцыямі сходу, з бясьсільнасьцю выступаюцаў, салідарны з тымі, хто прыдумаў і сабраў гэты сход, меў задавальненьне ад зносінаў з старымі знаёмымі ў кулюарах. Толькі чамусьці не пакідае адчувальнае марна страчанага часу. І кога часу? Хай бы сабе нядзельны дзень — здаецца, што страчаныя гады.

Ёсьць рэчы, якія трэба рабіць, незалежна ад таго, ці будзе вынік, ці дасягнецца мэта. Каб нагадаць, што нешта існуе. Сход чарговы раз нагадаў, што ў асяродку інтэлігенцыі ня зьнік супраціў усталюванаму парадку.

1. Парадак у краіне ўсталяваўся, як і супраціў гэтаму парадку. Штогод мы павінны гэта пацьвярджаць, нагадваць пра гэта сабе, уладам, вонкавым назіральнікам, абыякавым грамадзянам.

2. Час ад часу аднадушчам трэба размаўляць паміж сабой, каб упэўніцца, што мы паранейшаму аднадумцы, што не згубілі сваіх каштоўнасьцяў, ня здрадзілі ідэалам. На сходзе мы пагаварылі й упэўніліся ў гэтым.

3. Лідэры павінны разумець, што ім расьце зьмена. Патрэбная ратацыя лідэраў. На сходзе мы бачылі, што ёсьць каму ладзіць такія мерапрыемствы, што ёсьць зьмена, рэзэрвы.

Гэтым абмяжоўваюцца станючыя вынікі й назіраньні. Далей пэсымістычныя высновы.

1. Гады ідуць, а інтэлігенцыя не зьмяняецца. Я не пачуў на сходзе нічога новага: ні ідэяў, ні мэтай, ні больш дасканалых меркаваньняў, чым пяць, дзесьць гадоў таму.

2. Штогод зьяўляюцца новыя людзі, нехта сыходзіць. Гэта не выклікае ні якасных пераменаў, ні колькаснага росту. Новыя людзі не нясуць дадатковай актыўнасьці.

3. Такія сходы яскрава адлюстроўваюць стагнацыю. Культурную ў першую чаргу. Ідучы на сход, я не чакаў ад яго нічога станючага. Калі я не адзін з такім настроем, значыць, такія дэманстрацыі супраціву існаму рэжыму ператварыліся ў рытуал.

Кожны год мы рытуальна сустракаемся, каб паскардзіцца адзін аднаму на цяжкі лёс. Пасьля кожнай сустрэчы мы разыходзімся незадаволеныя, таму не працягваем, а прыдумляем нешта іншае. Зьбіраліся на Усебеларускі зьезд, а цяпер на Сход інтэлігенцыі. Назва іншая, а склад удзельнікаў той самы, дый зьмест.

Патрэбны новыя ідэі, новыя людзі, новыя мэты. Інакш мы губляем самі сябе. Беларусы не загіне, пакуль мы жывыя. Толькі мы нейкія ні жывыя ні мёртвыя. Нейкія невыразныя. Ад таго і ўся бяда.

Уладзімер Мацкевіч

Праект Падлужнага вядзе да хаосу

14 сакавіка ў Саюзе пісьменьнікаў адбыўся круглы стол, на якім абмяркоўвалі праект зьменаў у правапісе, прапанаваны ўраду акадэмікам Падлужным.

Праект выклікаў рэзкае непрыманьне прысутных. Алесь Каўрус, мовазнаўца, дацэнт БДПУ: «Усё спэцыяльна, каб заблытаць! Непісьменства і безадказнасьць!» Анатоль Вярцінскі, паэт: «Ні к сялу ні к горду!» Уладзімер Содаль: «Хочуць падагнаць пад расейскую мову нават тое, чаго ў

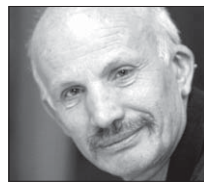
савецкі час не чапалі».

У выніку паседжаньня паўстала рэзалюцыя ад імя Саюзу пісьменьнікаў і ПЭН-цэнтру, пазьней прынятая Сходам інтэлігенцыі: «Увядзеньне праекту ў такім выглядзе, без папярэдняга публічнага абмеркаваньня, прывяло б да хаосу ў пісьмовай мове. Прыняцьце яго павінна быць адкладзенае. Асноўныя зьмены, якія прадугледжвае праект, мусяць быць надрукаваныя ў прэсе для шырокага абмеркаваньня грамадзкасьцю».

АД

ДРУКУЕЦА ЯК СПРЭЧНЫ

Успомнім Вену

Калі зірнуць у не такую далёкую гісторыю, дык можна ўбачыць, як цягам не аднаго стагодзьдзя хрысьціянская Эўропа не магла згуртавацца дзеля абароны ад напору ісламскае цывілізацыі. Іншы раз малады манарх-рамантык мог пачуць заклік Рыму ды пайсьці бараніць братоў-хрысьціянаў. І скласьці сваю галаву пад далёкай Варнаю, як Уладзіслаў III, сын Уладзіслава II Ягайлы. Амаль праз сто гадоў загіне і праўнук Ягайлаў — кароль чэскі й вугорскі. А пад той час іншых каталікоў і пасьлядоўнікаў Марціна Лютэра ў Апостальскую Сталіцу прывядзе Карл V. Рым зьведае такое разбурэньне, якога ня ведаў тысячу год.

Частка Эўропы (ня ўся Эўропа) нешта зразумела, калі турэцкае войска рушыла на Аўстрыю, на Вену. Нават Масковія нарэшце ўступіла ў кааліцыю хрысьціянскіх дзяржаваў. А асноўны цяжар выпаў на Рэч Паспалітую,

зьянісеную маскоўскімі ды швэдзкімі агрэсарами, унутранай барацьбою адных хрысьціянскіх супраць другіх і турэцкаю навалаю. Выдатны палкаводзец, наш вялікі князь і кароль Ян Сабескі здолеў уратаваць Эўропу і хрысьціянскую цывілізацыю.

Ці адзначыць Эўропа 325-я ўгодкі перамогі пад Венаю празь пяць гадоў? Паказальна, што Злучаныя Штаты ў сваіх антысадамаўскіх намерах знайшлі падтрымку Гішпаніі, гістарычнае разьвіцьцё якой было заповолена панаваньнем Халіфату.

У гэтыя дні я ўспамінаю Вену. І ўспамінаю, што было з гішпанцамі, партугальцамі, грэкамі, баўгарамі, сэрбамі, македонцамі, румынамі, што цяпер у Беларусі і ўкраіне толькі дзеля таго, што хрысьціяне Поўдню і Ўсходу, Захаду і Поўначы Эўропы не маглі паяднацца.

Анатоль Сідарэвіч

ТЫ ДЗЕНЬ НАШАГА ЖЫЦЬЦЯ

Папа супраць вайны

Папа Ян Павал II раскрытыкаваў рашэньне ЗША аб вайне ў Іраку. «Тыя, хто лічыць, што ўсе сродкі мірнага вырашэньня канфлікту, якія дае міжнароднае права, вычарпананы, бяруць на сябе вялізную адказнасьць перад Богам, уласным сумленьнем і гісторыяй», — заявіў прэсавы сакратар Ватыкану Хаакін Навара-Вальс. Ватыкан асабліва адмоўна ставіцца да гэтай вайны, бо бачыць у ёй іскры, якая можа выклікаць глябальны канфлікт цывілізацыяў.

Прэмія Маркевічу і «Белорусскому рынку»

Газэта «Белорусский рынок» і рэдактар зачыненнай «Пагоні» Мікола Маркевіч сталі ляўрэатамі прэміі нямецкага фонду «Цайт-Штыфтунг». На атрыманьня

10 тыс. эўра М.Маркевіч зьбіраецца распачаць выданьне новай газэты.

Спасюк просіць прытулку

Сьвятар Іван Спасюк выехаў у ЗША. Нядаўна ён уладкаваўся там на аўтазапраўку. Жонка сьвятара Алена з траімі дзецьмі пакуль у Беларусі. Чакае, калі мужу дадуць палітычны прытулак. Sic transit gloria mundi.

Максіменку вінавацяць у махлярстве

Былы старшыня Берасьцейскага гарсавету Аляксандар Максіменка асуджаны на пяць гадоў пазбаўленьня волі па абвінавачаньні ў махлярстве. Паводле зьвестак следства, у трох выпадках А.Максіменка пад вялікія працэнты пазычыў агулам больш за 16 тыс. даляраў і не аддаў.

СМ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Закон генаў. Калубовічы

Працяг са старонкі 1.

Патрапіўшы ў акружэнне пад Масквой, Аўген Калубовіч дабраўся да Беларусі, дзе неўзабаве ўключыўся ў нацыянальны рух.

Легальна працуючы ў калыбарацыйніцкіх структурах, А.Калубовіч адначасова быў звязаны з нацыянальнай падпольнай арганізацыяй, на чале якой стаялі Янка Станкевіч і Вацлаў Іваноўскі. З 1944 г. выехаў на эміграцыю.

На эміграцыі Калубовіч жыў пад прозвішчам Каханоўскі, спачатку ў Нямеччыне, з 1950 г. — у ЗША. Выкладаў у беларускай гімназіі імя Янкі Купалы, узначальваў Беларускаю нацыянал-дэмакратычную партыю. Нейкі час ачольваў Урад БНР, якраз тады, калі сярод эмігрантаў жыла надзея на хуткае вяртанне на Бацькаўшчыну. Пражыўшы ў ЗША 37 гадоў, ён так і не прыняў грамадзянства гэтай краіны. Адышоўшы ад актыўнай палітычнай дзейнасці, Калубовіч шмат пісаў: успаміны, больш за 100 даследаванняў гісторыі і культуры Беларусі. Невялікая частка ягоных працаў была перавыдадзена на Бацькаўшчыне ў пачатку 1990-х.

Вяртанне да бацькі

Эвалюцыя сьведомасці Аўгена Калубовіча-малодшага была пакручастай. Ён рос сіратом. У 1945 г. ён разам з маці з Тамбова прыехаў у Менск. Кватэра была разбурана, і яго адправілі да бабулі пад Бабруйск. Уся вёска сабралася паслухаць, як дзіця гаворыць на чыстай

расейскай мове. Вучыўся ў Менску ў расейскай школе... Маці ж гаварыла па-расейску. «Я быў звычайны савецкі чалавек, — успамінае ён. — Але ў мяне заўсёды было нейкае ўнутранае суперажыванне, што гіне беларуская мова (хоць сам я ёй тады не валодаў, размаўляў па-расейску). Сьведомасць, напэўна, была ў мяне ў генах. Я заўсёды адчуваў, што я беларус».

Калубовіч шкадуе, што яму не давялося ў савецкія часы пазнаёміцца са сьведомай інтэлігенцыяй. Толькі ў 80-я паступова далучаўся да нацыянальнага руху, святкаваньня беларускіх сьвятаў. Таксама паступова вывучаў мову. Спачатку з слоўнікамі ўважліва перачытваў газэту «Звязда», пасля загаварыў на «трасянец», якую хутка пераадолеў. Разам з сынам Зьмітром наведваў курсы беларускай мовы пры ТБМ, выдатна здаў экзамэны і атрымаў дыплём №1, падпісаны Нілам Гілевічам.

Жыцьцё пад кантролем

Увесь час жыцьцё Калубовіча-малодшага адсочвалі савецкія спецслужбы. У 16 гадоў у міліцыі ў яго знялі адбіткі пальцаў, пазней за ім прыглядзілі агенты КДБ. Ён ужо ведаў, што прычынай гэтаму быў бацька.

«Пра бацьку я ведаў увесь час, — кажа А.Калубовіч. — Дзед, бабуля ці маці іншы раз казалі: «У цябе бацька такі разумны быў!» Час ад часу пра яго нейкая гаворка заходзіла. Потым прасьлізнула інфармацыя, што бацька быў рэпрэсаваны. Пасля — што быў «нацдэмам». А ў

Беларускі эмігрант, сябар Аўгена Калубовіча, распавядаў ягонаму сыну: «Калі б бацька цяпер быў жывы і былі нейкія перашкоды для вяртаньня, ён пешшу прыйшоў бы ў Беларусь». Так яе любіў. Але не дачакаўся яе незалежнасьці. На Бацькаўшчыне працягвае ягоную справу сын, таксама Аўген.

АНАТОЛЬ КІРІШЧУК

клясе шостаі ці сёмай я ўжо даведаўся пра ягоную дзейнасць у час вайны. Ня ведаў толькі, жывы ён ці не. Спадзяваньняў, што ён жывы, не было. Пяць ягоных лістоў з войска дзед параіў спаліць: маці ўвесь час была пад наглядом КДБ».

Да яе прыходзілі на працу, пытаўся, ці чула яна што пра мужа. Адночы дапытваў сумнаведомы Ваўпша-саў. Ён запомніўся шэрым тварам, на якім не было аніякіх эмоцый. Такімі ж шэрымі, сталёвага колеру вачыма, якія, як падавалася, глядзелі скрозь чалавека... Дзесьці ў 1948 г. чэкісты прымушалі пісаць пад дыктоўку ліст да Аўгена. У МДБ прывозілі і сына, фатаграфавалі. Разьлічвалі, што, калі адшукаюць на Захадзе Калубовіча, ім удадзецца схіліць яго да вяртаньня ў Беларусь. Ужо праз гады стала вядома, што Аўген

Калубовіч у ЗША так і не атрымаў ні лістоў, ні фатаздымкаў...

Аўген жа з маці былі ўпэўненыя, што бацьку забілі. Ведалі пра магчымасці савецкіх спецслужбаў, агентаў якіх хапала і ў Заходняй Нямеччыне. Вестка пра тое, што ён застаўся жывы, прыйшла да іх разам з весткай, што Аўген Калубовіч-старэйшы ўжо памёр...

Умяшаўся Замяталін

Як і Калубовіч-старэйшы, Калубовіч-малодшы стаў настаўнікам. Яго цягнула да каранёў, да мінуўшчыны Беларусі. Працаваў у Менску настаўнікам гісторыі, намеснікам дырэктара па выхаваўчай працы ў 110-й школе, дырэктарам 62-й школы, пасля зноў настаўнікам. Уладзімер Колас прапанаваў яму працу на-

месніка дырэктара Беларускага ліцэю. Умяшаўся Замяталін, тады ўсёмагутны кіраўнік ідэалогічнае вэртыкалі, сказаў, што, калі да Баршчэўскага, Коласа і Вячоркі дадаць яшчэ і Калубовіча, «у ліцэі можна будзе праводзіць соймы БНФ». І сапраўды, Аўген Калубовіч пайшоў па шляху бацькі — у палітыку. Доўгі час быў сябрам Сойму БНФ, узначальваў Койданаўскую Раду Фронту. Сёлета балютаваўся ў дэпутаты Менскага гарсавету. Кажы, што меў добрыя шанцы, бо абышоў тысячы кватэр і шмат дзе сустракаў сваіх былых вучняў. Яму, настаўніку ліцэю №1, неаднаразова прапаноўвалі зьняць сваю кандыдатуру. Урэшце, за дзень да выбараў, зьнялі з дыстанцыі.

Сяргей Ёрш

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

На Дзень Волі не чакаецца буйных акцый, але сьвята будзе адзначацца дзясяткамі імпрэзаў ва ўсёй Беларусі. Найшырэй 25 Сакавіка будзе адзначацца ў сталіцы.

21 сакавіка ў менскай сядзібе БНФ (вул.Варшавэні, 8) адкрыецца традыцыйная выстава суполкі «Пагоня», прысьвечаная Дню Волі.

22 сакавіка ў ДК «Сукно» адбудзецца навукова-практычная канфэрэнцыя «Ідэі Беларускай Народнай Рэспублікі і Адраджэньне». Там прагучаць даклады Зьнона Пазыняка, Анатоля Грыцкевіча, Ніла Гілевіча, Радзіма Гарэцкага і інш. Арганізацыяй імпрэзы займаецца КХП-БНФ. Пачатак а 10-й.

23 сакавіка Нацыянальны аргкамітэт мяркуе правесці ўрачыстае

шэсьце па праспэкт Францішка Скарыны да парку Янкі Купалы. Збор а 12-й каля будынку Галоўпаштату.

У Горадні **23 сакавіка** а 14-й адбудзецца вулічная акцыя. Паводле словаў сябра аргкамітэту Уладзімера Хільмановіча, адбудзецца яна «ў цэнтры гораду, але ў новым месцы, дзе яшчэ ніколі не святкавалі». Акцыя будзе несанкцыяваная, і заяўка на яе правядзеньне ў гарвыканкам нават не падавалася: у апошнія гады гарадзенскія ўлады нязьменна не давалі дазволу нацыянальным сілам на вулічныя мерапрыемствы.

У той самы дзень а 12-й у Магілёве пройдзе асьветніцкая вулічная акцыя з раздачай улёткаў і расповедам жыхарам гораду пра Дзень Волі (т.зв. «народныя гуляньні»), а ўвечары, а 18-й, у мясцовым офісе БНФ адбудзецца ўрачыстае паседжаньне і сьвяточная вечарына.

Напярэдадні Дня Волі, **24 сакаві-**

ка, з 12-й да 14-й гадзіны Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла возьме ўдзел у он-лайнавай канфэрэнцыі, арганізаванай радыё «Свабода». Адрас канфэрэнцыі — www.svaboda.org

У гэты ж дзень а 16-й у Менску, у Гуманітарным ліцэі (вул.Кірава, 21), адчыніцца персанальная выстава Аляксея Марачкіна.

25 сакавіка ў 19.00 у ДК «Сукно» Нацыянальны аргкамітэт па святкаваньні 85-х угодкаў БНР ладзіць урачысты сход. Прамовы будучы ісьці ўперамежку са сьпевамі. Выступаць фальклёрныя, вакальныя і інструментальныя гурты «Ветах», «Ліцьвіны», «Унія».

У той самы дзень кааліцыйная Рабочая група па святкаваньні 85-годзьдзя незалежнасьці БНР, у якую ўваходзяць кіраўнікі Партыі БНФ, ТБМ, незарэгістраванай АСДП, Асамблеі дэмакратычных няўрадавых арганізацыяў, зьбіраецца пра-

весці шэсьце і мітынгі з ускладаньнем кветак да помнікаў Коласу і Купалу. Збор — у 17.30 на плошчы Якуба Коласа. Шэсьце да сквэру Янкі Купалы пачнецца а 18-й.

У той жа дзень Беларускі ПЭН-Цэнтар падводзіць вынікі літаратурнага конкурсу імя Натальі Арсеньневай.

У Гомелі ў гатэлі «Кастрычніцкі» (вул.Маркса, 1) адбудзецца грамадзка-культурная вечарына, прысьвечаная юбілею БНР. На імпрэзе выступяць барды Вальжына Цярэшчанка, Зьміцер Вінаградаў, Андрэй Мельнікаў, літаратар і аўтар «НН» Сяргей Балахонаў. Гісторыкі Валянцін Міхедзька, Валянціна Лебедзева, Уладзімер Старчанка распавядуць пра БНР. Таксама глядачы ўбачаць тэатральную пастаноўку п'есы Леапольда Родзевіча.

Кіраўнік віцебскай філіі незарэгістраванага «Маладога фронту» Віктар Шляхцін падаў заяўку на

пікет 25 сакавіка.

Найбольш адмыслова, відаць, будзе адзначанае сьвята ў Воршы. На мясцовым тэлеканале ёсьць перадача з прыватнымі віншаваньнямі кштальту «Зычу Вам». Тутэйшыя дэмакраты зьбіраюцца «заваліць» тэлестудыю абвесткамі-віншаваньнямі з нагоды Дня Волі, адрасаванымі адзін аднаму ды ўсім аршанцам.

У баранавіцкім Доме афіцэраў адбудзецца ўрачысты сход, прысьвечаны ўгодкам абвешчэньня незалежнасьці БНР. Пачатак а 18-й.

Дзень Волі будзе адзначацца таксама ў Маскве: **26 сакавіка** там, у галерэі «Варшаўка» (Варшаўская шаша, 75/1, праезд да ст.м. «Варшаўская»), адчыніцца выстава Алеся Пушкіна «Александр Пушкин и Москва», зладжаная з дапамогай маскоўскіх беларускіх суполак. Наведаць яе можна будзе да 1 красавіка.

Падрыхтавалі А.Ш., А.Т.

Вакханалію прыкрыюць

За барацьбою супраць імпарту хаваюцца інтарэсы прэзідэнта

Пратэцыянісцкая палітыка беларускага ўраду тарпэдуе інтэграцыйныя высілкі Масквы.

Уявіце, што вы купляеце чаравікі. Прымерыўшы «Белвэст» і «Марка», вы выбралі даражэйшы, але і па модзе гэтае вясны «Gabor». Аднак расплаціцца не ўдалося: касірка выклікала міліцыю, вас забралі і прымусілі плаціць штраф. За што? За тое, што вы набылі замежныя чаравікі, хоць побач на паліцы стаялі таннейшыя айчыныя.

Акурат у такой сытуацыі рызкуюць апынуцца беларускія прадпрыемствы, якія набываюць імпартаваную прадукцыю. Звычайна айчынных вытворцаў абараняюць ад замежных канкурэнтаў, абкладаючы імпарт дадатковымі мытамі. Санкцыі супраць спажываючых імпартаванага тавару — гэта новы від пратэцыянізму, ноў-хаў Беларусі. Паводле слоў Натальі Пяткевіч, прэзідэнткай прэс-сакратаркі, караць будуць «за набыццё імпартаванай прадукцыі, якасныя і больш таннія аналягі якой вырабляюцца ў рэспубліцы». Урад тэрмінова распрацоўвае нарматывы, што вызначаць, якую долю на паліцах крамаў павінна складаць беларуская прадукцыя. У часе прэзідэнцтва Лукашэнкі такія нормы ўжо ўводзіліся — беларускія тавары мусілі складаць 70% ад асартымэнту. Пазней гэтыя абмежаванні былі адмененыя, бо іх мала хто трымаўся.

Ударым па «Балтыцы»

За апошні год ужо былі прынятыя меры па абароне беларускіх вытворцаў мэдыцынаў, хлеба, цыгарэтаў. Гэтак, сёлета дазволена імпартваць толькі 3 млрд. цыгарэ-

таў — на 1,1 млрд. менш, чым летась. (Пры тым, што летась у краіне прадалі, з улікам «чорнага» імпарту, 5,5 млрд. замежных цыгарак.) Новыя захады маюць сур'ёзна абмежаваць імпарт піва і мыйных сродкаў, якому не ўдалося «даць рады» звычайнымі бар'ерамі.

Урад разглядае чарговую паставу, якая мусіць увесці абмежавальныя квоты на ўвоз замежнага піва, заснаваць цэнтралізаваныя склады для яго часовага захоўвання, увесці адмысловыя таварна-транспартныя накладныя, забараніць прадаваць яго ўраздроб у невялікіх крамах і кіёсках. Саўмін, як заявіў адзін з чыноўнікаў Міністэрства гандлю, «ня мае сілаў больш цягнуць вакханалію з расейскім півам», імпарт якога, з улікам кантрабанды, склаў летась 15—18 млн. дэкалітраў. Хоць афіцыйна было імпартавана толькі 3 млн. дэкалітраў. Для параўнання: беларускія бровары зварылі летась 20,2 млн. дэкалітраў, 5,6 млн. пайшло на экспарт.

У канцы студзеня ўрад, каб зачыраваць бюджэтны дэфіцыт, падвысіў з 5 да 10% стаўку падатку на продаж акцызных тавараў (у тым ліку піва) ў рознічнай сетцы. Гэта найцяжэй ударыла па невялікіх беларускіх броварах, заружаных у сярэднім на 30%. Дарма Саўмін тэрмінам на 9 месяцаў вызначыў нульваю стаўку ўвазнай мытнай пошліны на тэхналагічнае абсталяванне. Малыя вытворцы піва ўжо не спадзяюцца абнавіць вытворчасць. Для гэтага патрэбныя інвэстыцыі, а прапануюць іх толькі буйным броварам.

	Экспарт \$ млн.	Імпарт \$ млн.	Агульны тавара- зварот, \$ млн.	Сальда \$ млн.
Краіны па-за СНД	3 636,5	2 764,1	6 400,7	+872,3
Расея	4 053,9	5 842,5	9 896,4	-1 788,6
Астатнія краіны СНД	407,4	373,2	780,6	+34,2
Разам	8 097,8	8 979,9	17 077,7	-882,1

Мыйце беларускім

Іншы фронт барацьбы — за беларускіх гаспадыняў. Каб яны карысталіся не «Арыэлем» і «Досяй», а «Ветразем» і «Ўнівэрсалам». Флягманам змаганьня прызначылі вытворца-гандлёвае прадпрыемства «Бархім», што ўваходзіць у склад канцэрну «Белмясцпрам». Сёлета прадпрыемства мусіць паставіць на ўнутраны рынак 7 тысячай тонаў сынтэтычных мыйных сродкаў. Летась тая квота была роўная толькі 1800 тонам. Патрабаваньне «забясьпечыць краіну айчыннымі парашкамі» прэм'ер Навіцкі падмацаваў урадавым крэдытам на 1 млрд. 900 млн. рублёў, што мусіць дапамагчы «Бархіму» павялічыць аб'ём вытворчасці.

Празрысты імпарт

Ёсць шэраг тавараў, патрэбу ў якіх краіна ня можа задаволіць з дапамогай айчынных вытворцаў. Гэта так званы крытычны імпарт. Лукашэнка запатрабаваў ад ураду да канца году стварыць «празрыстую» сыстэму рэалізацыі алею, цукру, тытуно, аўтамабіляў, нафтапрадуктаў, вугалю і іншай прадукцыі крытычнага імпарту. «Празрыстасць» нярэдка азначае перадачу галіны пад кантроль Кіраўніцтва спраў прэзідэнта.

Лукашэнка асабліва абураўся, што пасярэднікі забіраюць сабе вялікую частку прыбытку ад экспартна-імпартных апэрацыяў. Таму ад 1 красавіка продаж беларускіх тавараў у Расею мусіць ісьці праз

адзіную дзяржаўную дылерскую сетку — гандлёвы дом, які будзе створаны Менскім трактарным заводам і РУП «Белзамежгандальінвэст», структурай Кіраўніцтва справаў прэзідэнта. Да гэтага часу кантролем над «крытычным» экспартам-імпартам займалася Міністэрства гандлю.

Мішэнь — Расея?

«Расею трэба разглядаць як карпарацыю», — заявіў некалі пунцінскі дарадца Сяргей Караганай. «Карпарацыю «Расея» любяць называць галоўным гандлёвым партнёрам Беларусі. На яе прыпадае 50% беларускага экспарту і 65% імпарту. Нягледзячы на эканамічны бум у Расеі, наш экспарт на ўсход амаль не расьце. Летась у параўнаньні з 2001 г. ён павялічыўся толькі на 2,4%, тады як у краіны па-за СНД — на 23%. Загадваючы зьвесці сёлета долю бартэрных апэрацыяў да 25%, Лукашэнка меў на ўвазе перш за ўсё абмежаваньне бартэру з Расеяй, на якую прыпадае больш за 90% усіх бартэрных паставак.

Зрабіць сальда замежнага гандлю дадатным, караючы спажываючых замежнай прадукцыі, ня ўдасца. Аднак, прыкрываючыся барацьбой з «злоснымі спажывацямі імпарту», Лукашэнка чарговы раз за апошні год узьнімае хвалю эканамічнага нацыяналізму. Пратэцыянісцкая палітыка беларускага ўраду тарпэдуе інтэграцыйныя высілкі Масквы.

Алесь Кудрыцкі

● ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА ●

Мальцаў у Эміратах

Беларуская дэлегацыя ўзяла ўдзел у Міжнароднай абароннай выставе «IDEX-2003» у Абу-Дабі (Аб'яднаныя Арабскія Эміраты). Міністар абароны Леанід Мальцаў правёў перамовы з кіраўнікамі вайсковых ведамстваў Альжыру, Малайзіі, Судану, Емэну, ААЭ. Вынікам сустрэчаў могуць стаць кантракты на пастаўку ўзбраеньняў.

Прыпыняецца рост квартплат?

Міністэрства эканомікі паабяцала больш не падвышаць сёлета тарыфаў на камунальныя плацяжы. Аднак іх індэксацыю адпаведна росту цэнаў будуць праводзіць як і раней, штомесяц.

Вывозіць можна 3 тысячы

Урад падвысіў у два разы ліміт наўнай валюты, дазволенай для вывазу за мяжу без даведкі. Раней ён склаў 1,5 тыс. даляраў, цяпер — 3 тысячы. Гэта адбылося пасля адпаведнага кроку Расеі.

Беларускі нафтаходны

Канцэрн «Белнафтахім» высунуў ідэю стварыць холдынг на базе прадпрыемстваў, што ўваходзяць у яго склад. У плянах канцэрну стварыць вэртыкальна інтэграваную структуру, у якой кіраваць фінансавымі плынямі «Дружбы», «Нафтану» і «Беларусьнафты» будзе адзіная дзяржаўная структура. Калі гэта адбудзецца, нафтаправодныя прадпрыемствы згубяць кантроль над сваімі прыбыткамі.

Канец абдзіралаўкі ў Пінску

Канстытуцыйны суд прызнаў незаконнай паставу Пінскага гарсавету, згодна зь якой жыхары места павінны былі плаціць мясцовыя зборы пры засяленьні ў новую кватэру, афармленьні дазволу на выезд за мяжу ці на прадпрыемальніцкую дзейнасьць, купляньні аўто. Гарвыканкам ды падатковая інспэкцыя мусяць вярнуць людзям незаконна спагнаныя грошы.

Абмежаваная дзейнасьць чатырох банкаў

20 сакавіка чатыры банкі пазбавіліся права прымаць грошы на ўклады ад фізычных асобаў — «Беларускі народны», «Беларускі індустрыяльны», «Абсалют-банк» ды «РРБ-Банк». Бо ўласны капітал кожнага зь іх меншы за 10 млн. эўра.

«Юбілейка» стала прэзідэнткай

Сталічны гатэльны комплекс «Юбілейны» перайшоў у падпарадкаваньне Кіраўніцтва справаў прэзідэнта. Раней ім кіравала Міністэрства спорту і турызму празь «Белінтурыст».

Экспарт перасоўных туалетаў

У сакавіку МАЗ паставіць у Санкт-Пецярбург 12 аўтобусаў з туалетамі. Мэрыя Піцеры замовіла гэтыя так званыя «санітарна-гігіенічныя» аўтобусы адмыслова для святкаваньня 300-годзьдзя гораду.

«Майкрасофт» расшчодрыўся

Кампанія «Майкрасофт» упершыню з часу свайго заснаваньня выплачвае акцыянерам дывідэнды. Іх агульны аб'ём склаў 850 мільёнаў даляраў. Прыбытак на адну акцыю — 8 цэнтаў. Біл Гейтс, самы буйны акцыянер кампаніі, атрымае 97 мільёнаў даляраў. «Майкрасофт» яшчэ ніколі не плаціў дывідэндаў, ашчаджаючы грошы на новыя тэхналагічныя распрацоўкі ды пагашэньне шматлікіх судовых выдаткаў.

АК

Абмяжоўваецца імпарт тавараў, заахочваецца імпарт капіталу

У два разы падвышаная квота ўдзелу замежнага капіталу ў беларускай банкаўскай сыстэме. Цяпер у статутных фондах банкаў дазволена мець 50% замежнага капіталу. 23 з 28 банкаў, зарэгістраваных у краіне, маюць замежны капітал у статутным фондзе. Калі летась у банкаўскую сыстэму прыйшло інвэстыцыяў на 18 млн. даляраў, дык сёлета ў студзені — 30 млн. эўра, дзякуючы набыццю 50%-га пакеці акцыяў «Прыёрбанку» аўстрыйскім «Райфайзэнбанкам».

Найлепш дояць мужчыны

У суботу атрымаў узнагароду як найлепшы апаратыр машыннага даення за мінулы год... мужчына. Гэта Язэп Сьвіта з Будслава. Але для Мядзелу гэта ня дзіва — пазалетаў у такім спаборы перамог малады хлопец Яўген Русак з Брусоў. Цяпрака ён быў другім.

Багата фальшывак

Рэдкі тыдзень абыходзіцца на Мядзельшчыне без таго, каб не з'явіліся фальшывыя 100-далярвыя купюры. З пачатку году было сем такіх выпадкаў. Часьцей за ўсё гэта валюта, набытая ў выпадковых асобаў. Але ёсць і такія людзі, што робяць бізнэс, распаўсюджваючы падробкі. Гэтым займаўся малады жыхар Купы. Ад яго дзейнасьці пацярпелі некалькі мясцовых людзей.

Алесь Высоцкі, Мядзел

Лядоўня з поршнями

З тым фактам, што лядоўня прызначаецца для прадуктаў харчавання, вырашыла паспрачацца дырэктарка вагону-рэстарану цягніка «Калініград—Масква» Алена Юдзеніч. У доказ сваёй версіі яна схавала туды паршнявую групу да грузавога аўтамабіля. Калі цягнік прыбыў у пункт памежнага кантролю «Гудагай», памежны нарад знайшоў схаваныя дэталі і перадаў іх у Ашмянскую мытню. Будзе суд.

Дэндрапарк замест гарадаў

Астравецкія ўлады вырашылі пазбавіць жыхароў мястэчка зямельных участкаў, якія знаходзяцца ля райцэнтра. Мяркуюцца, што зямлю перададуць у карыстаньне лягасу, каб той зрабіў дэндрапарк. Зразумела, прыгажосць у нашыя шэрыя будні патрэбная, але многія астраўчане смуткуюць, бо з дапамогай гарадаў вырашалі свае харчовыя праблемы.

Мар'ян Вянгроўскі, Астравец

Miakka sprac

Baranavickija tekstylšėyki vyjhrali tender, što ladžili pahranvojski. Ciapieraka pradpryjemstva budzie zabiašpiečvač našych pamiežnikaŭ tkaninaj, ručnikami, prašcinami j navałočkami.

U Lachavičach vyhadniej

Kalhasy rajonu pacichu pačali admaŭlacca ad pastavak małaka na Baranavicki maločny kambinat. Prykladna hod toj nie ražličvajecca navat z nasielnicvam i vinavaty ūsim vakoł šalonyja hrošy. Ciapier niekatoryja haspadarki advoziač małako ū Lachavičy. Tamtejšy maločny kambinat urečniena trymajecca na rynku j svoječasova ražličvajecca za pradukcyju.

Nie daviežli

U spynienym kala wioski Miłavidy Baranavickaha rajonu aŭtamabili milicyjanty vyjavili bolš za 35 kh makavaj salomki. Narkotyki znachodzilisia ū torbach.

Ruslan Raviaka, Baranavičy

Гары Потэр з Грабавічаў

У раёне адзначаны першы факт афіцыйнага прызнання містычных прафэсій. Жыхар вёскі Грабавічы зарэгістраваў від прадпрымальніцкай дзейнасьці, які ўключае астралёгію, сьпірытызм (зносіны з духамі), экстрасэнсорыку, гаданьне і біялякацыю.

Чавусы, «Іскра»

За і супраць безальтэрнатыўных кандыдатаў

У нядаўніх выбарах у мясцовыя саветы прынялі ўдзел 88,1% насельніцтва раёну — 12455 чалавек. За прапанаваныя кандыдатуры выбарцы прагаласавалі такім чынам: «за» — 10099, «супраць» — 2244 чалавекі. Абрана 39 дэпутатаў раённага савету, 106 дэпутатаў сельскіх Саветаў. У адной акрузе будзе праведзены другі тур галасавання.

Глуск, «Радзіма»

Пурым у Менску

У Менску габрэйская грамада адзначала свята Пурым. Пурым (літаральна гэта слова перакладаецца як «пост») святакуецца ў гонар Эстэр, легендарнай выратавальніцы габрэйскага народу. У гэты дзень у сынагозе чытаюць Тору, а ў адпаведны момант дзеці, узброеныя трашчоткамі, адганяюць злыя духаў.
Анатоль Кляшчук (фота)

М Я С Ц О В Ъ Я В Ы Б А Р Ъ

Антусевіч у гарсавеце

Па выніках другога туру мясцовых выбараў у Гарадзенскі гарсавет прайшоў Сяргей Антусевіч, старшыня суполкі незалежнага прафсаюзу «Азоту», сябра БНФ. Ён — адзін там прадстаўнік апазыцыі.

«Было вельмі цяжка, — кажа С.Антусевіч, — асабліва ў апошнія дні. Мой супернік, Сяргей Рываненка з БРСМ, вырашыў пайсці «ва-банк». Па акрузе ў вялікай колькасці з'явіліся ўлёткі без выходных звестак. Пасля гэтага я напісаў зая-

ву ў гарадзкую камісію і Рываненка даваў вуснае тлумачэнне — маўляў, да гэтых улётак ня мае аніякага дачынення».

Паводле афіцыйных звестак, за Антусевіча прагаласавала 1310 чалавек з 3127, што прыйшлі на выбары. За ягонага супер-

ніка — 1204. Па іншых акрузах, дзе вылучаліся прадстаўнікі апазыцыі, складалася наступная сытуацыя: Аляксандар Антанюк, старшыня абласной арганізацыі БХК, прайграў Людміле Сяўко, старшыні Гарадзенскага прафсаюзу працаўнікоў адукацыі й навукі, зь лікам 977 супраць 1382 галасоў. Старшыня гарадзкой арганізацыі АГП Юры Істомін прайграў Ігару Макаранкаву, лекару-тэрапэўту клінікі №3, літаральна 170 галасоў.

Андрэй Мялешка, Горадня

Пяць дэмакратаў

У выніку другога туру галасавання ў гарсавет Воршы абраны 9 дэпутатаў, таму цяпер ён стаў правадзейным: з 30 вакансіяў заняты 20. Зь іх 11 пэдагогаў — дырэктараў школ, ПТВ ды інш. Так, СШ №16 прэзэнтаваная дырэктарам ды настаўніцай Тацянай Мальчэўскай, старшыней арганізацыі «Беларуская жаночая ліга». У другім туры абраныя ў гарсавет і дзве прадстаўніцы БСДП (НГ) — прадпрымальніца Галіна Мацюшэнка ды настаўніца СШ №22 Тацяна Лабанава. А вось мужчыны-грамадоўцы ў другім туры прайгралі. Прайграў і сябра АГП, настаўнік Станіслаў Храпавіцкі. Ягоны супернік, гендырэктар гандлёвай фірмы «Мяркам» Мікалай Сінякоў меў у сваёй перадвыбарнай праграме ўсяго два пункты — яны тычыліся паляпшэння гандлёвага абслугоўвання насельніцтва. У Ві-

цебскі абсавет абраны яшчэ адзін «трашчотка», гендырэктар ААТ «Тэлекам-гарант» Георгі Капылоў. Ягоны канкурэнт, сябра ПКБ Мікалай Дзямідаў, абвінаваціў таго ў падкупе выбарцаў празь бясплатнае падключэнне інтэрнату мэдувчэльні да кабэльнага тэлебачання і г.д.

Не прайшла ў гарсавет актыўная ўдзельніца жаночага руху лекарка Людміла Дубовік. Яна набрала ў 1-м туры 46% галасоў, а яе супернік, начальнік «Воршажылфонду» Уладзімер Маслаў — усяго 23%. Але ён разгарнуў шалёную агітацыйную кампанію. Усе дзверы шматпавярховак на іх участку былі заклееныя ўлёткамі: «Калі мы хо-

чам жыць зь цяплом, вадой і страхой, што не цяжэ, — галасуйце за Маслава».

Кандыдаты-дэмакраты занялі ў гарсавеце 5 месцаў з 20, выбіўшы прадстаўнікоў намэнклятуры.

У ходзе кампаніі ў Воршы быў зафіксаваны і трагікамічны выпадак. Аднаго з кандыдатаў у дэпутаты падчас распаўсюджвання ўлёткаў пакусаў сабака. Ды так, што кандыдат трапіў у больніцу ды праходзіць курс уколаў супраць шаленства. Пасля паразы на выбарах (хоць выйшаў у другі тур і прайграў з розніцай усяго 0,04%) нават стрэс нельга зняць: на перыяд лячэння забароненае ўжываньне алькаголю.

Яўген Жарнасек, Ворша

Людзі нямецкае веры

Дзесяць гадоў споўнілася 16 сакавіка гарадзенскай лютэранскай грамадзе.

Лютэранаў — нямецкіх майстроў для каралеўскіх мануфактураў — у Горадню запрасіў яшчэ Антоні Тызэнгаўз у 1776 г. Ім пад кірху падаравалі будынак карчмы. У 1923 г. лютэранская грамада налічвала 1700 вернікаў. Пасля вайны ў кірсе месціўся архіў. І вось 16 сакавіка 1993 г. у Горадні была зарэгістраваная адноўленая Эвангелісцкая грамада.

Першапачаткова яна складалася з 12 чалавек. Пазьней ёй была вернутая кірха. Сёння, як распавядае верніца Ірына Брант, у грамадзе 56 чалавек. Палова зь іх мае нямецкія карані ў другім ці трэцім калене.

Пастара ў лютэранаў пакуль няма. Службу правіць лектарка Вольга Папова. На чале грамады стаіць прэзэкантка Любоў Зорына. Лютэране вельмі таварыскія. Яны разам святакуюць усе дні нараджэння, калі каму зь іх патрэбная дапамога, грошы — складаюцца ўсёй грамадой.

Кірха тэрмінова патрабуе рамонту, і на гэта патрэбны вялікі грошы: адзін праект будзе каштаваць каля 8 тыс. у.а. Гарадзенскія лютэране спадзяюцца на падтрымку партнёрскіх грамадаў Нямецчыны.

Хочуць яны адрамантаваць таксама гадзіннік на вежы кірхі, тым больш што ён захаваны на 90%. Яшчэ на вежы быў звон, але ён страчаны падчас другой сусветнай вайны. Арган, які сьпяваў колісь гарадзенскім лютэранам, цяпер знаходзіцца ў Літве, і іх нашчадкі ня маюць на яго дакумэнтаў.

Насупраць кірхі — лютэранскія могілкі XIX ст. Гэтае месца цяпер забудаванае, але неглыбока пад зямлёй можна знайсці помнікі. Некалькі зь іх перанеслі бліжэй да кірхі і зрабілі знак ушанавання пахаваных.

Дзверы кірхі адчыненыя для ўсіх ахвотных: службы адбываюцца штонядзелю, а проста наведць кірху можна кожны дзень ад 12-й да 14-й.

Андрэй Мялешка, Горадня

Хто такія ірацкія

Выступаючы на пачатку лютага ў Радзе Бяспэкі ААН, Колін Паўэл назваў «лягер Аль-Каіды ў Хурмалі на паўночным усходзе Іраку» адным з шматлікіх сьведчаньняў супрацьпраўнай дзейнасьці Садама Хусэйна. Але гэта хутчэй сьведчаньне таго, што амэрыканцы дрэнна арыентуюцца, бо Хурмаль кантралюе не Садам, а курды, якія Садама ненавідзяць. Пра Аль-Каїду ніхто там ня чуў, але цяпер насельнікі Хурмалю баяцца, што амэрыканцы на ўсялякі выпадак закідаюць бомбамі іх.

Падзеленыя паміж Турцыяй, Іракам, Іранам і Сырыяй, курды вымушаныя былі прасіць падтрымкі ў кагосьці з замежных агрэсараў супраць агрэсараў мясцовых. Іх правадзірама даводзілася шукаць апірышча ў Дамаску, Багдадзе, Анкары й Тэгеране, ахвяруючы інтарэсамі адных курдаў, каб змагацца за правы іншых.

І гэта яшчэ ня ўсё. Турцыя дала зразумець, што варта пачацца вайне, як яна ўвядзе ў фактычна аўтаномны Курдыстан свае войскі, каб прадухіліць ператварэньне аўтаноміі ў незалежнасьць. У адказ курды з антытурэцкае Партыі працоўных Курдыстану паабяцалі аднавіць вайну з Турцыяй, прыпыненую пасля арышту іх правадыра Аджалана. А дзьве галоўныя курдзкія партыі — Патрыятычны саюз і Дэмакратычная партыя Курдыстану, нягледзячы на мірную дамову, толькі й чакаюць, каб пашырыць сваю ўладу на ўвесь Курдыстан. Тым часам на іранскім памежжы курдаў атакуюць мусульманскія фундамэнталісты, можа, і на самрэч зьвязаныя з Аль-Каїдай. У сярэдзіне сакавіка Наўруз, курдзкі новы год, а тут ізноў на вайну — восьмую курдзкую вайну ў Іраку. На сярэдзіну сакавіка прыпадае і гадавіна адной з найбольшых курдзкіх паразь.

6 сакавіка 1975 г. іранскі шах Рэза Пахлеві падпісаў у Альжыры пагадненьне з Іракам, паводле якога новая мяжа, як і ў часы Асманскай імперыі, прайшла па сярэдзіне ракі Шатэль-Араб. У адказ ён перастаў дапамагаць курдзкім паўстанцам Муста-

фы Барзані, што змагаліся з багдадзкім рэжымам. Пятая вайна за незалежнасьць ірацкага Курдыстану пасля некалькіх значных курдзкіх перамогаў скончылася паразам. Праз два тыдні пасля альжырскага пагадненьня каля 150 тыс. курдзкіх уцекачоў перасеклі іранскую мяжу. Сярод іх быў і Мустафа Барзані, які пасля перабраўся ў ЗША, дзе памёр у 1979-м.

Гвалт за гвалт

Курды — народ з адметнымі мовай і культурай — складаюць 20% насельніцтва Іраку, іх сыстэматычна дыскрымінауюць і пераследуюць. Цягам усёй гісторыі створанай брытанцамі ірацкай дзяжавы курды ня мелі права ні вучыцца на сваёй мове, ні ствараць уласную прэсу, радыё, тэлебачаньне, ня кажучы ўжо пра прадстаўніцтва ва ўладзе. Ірацкія ўрады праводзілі палітыку сыстэматычнай арабізацыі Курдыстану. Самыя шчаслівыя моманты лёсу курдаў зьвязаныя зь дзяржаўнымі крызісамі, калі новыя ці аслабленыя рэжымы, каб здабыць сабе апірышча, давалі курдам на кароткі час паслабленьні. Але як толькі ўрад у Багдадзе

адчуваў сілу, вярталася палітыка тэрору. Дый самі курды, падзеленыя дзяржаўнымі й пляменнымі межамі, не зьяўляюцца аб'яднанай нейкай супольнай ідэяй нацыяй. У кожнай грамадзянскай вайне яны змагаюцца з абодвух бакоў.

Курдзкія спробы здабыць незалежнасьць, аўтаномію ці хоць бы спакойнае жыцьцё праходзяць праз усю гісторыю Блізкага Ўсходу XX ст. Дамова 1920 г., якой скончылася вайна паміж Асманскай імперыяй і Антантай, прадугледжвала стварэньне незалежнага Курдыстану. Але праз тры гады Антанта падпісала ў Лызане іншае пагадненьне, у выніку якога паўстала ўжо рэспубліканская Турцыя. І апошня не згаджалася ні на які Курдыстан, бо баялася сваіх курдаў, афіцыйна перайменаваных Анкарою на «горскіх туркаў».

Падзеленыя паміж Турцыяй, Іракам, Іранам і Сырыяй, курды маглі спадзявацца хіба на «вайну народаў», якая б абрынула троны гэтых чатырох краінаў. Але шанцы былі малыя, і заставалася толькі прасіць падтрымкі ў кагосьці з замежных агрэсараў супраць агрэсараў мясцовых. Мустафа Барзані, а да яго іншыя курдзкія правадыры, шукалі апірышча ў Дамаску, Багдадзе, Анкары й Тэгеране, а таксама ў Вашынгтоне, Маскве, Лёндане й Парыжы, ахвяруючы інтарэсамі адных курдаў, каб змагацца за правы іншых. Адначасова ўсе дзяржавы рэгіёну й іх аддаленыя саюзнікі стваралі антыкурдзкія саюзы. Мясцовых курдаў пра гэта, вядома, «не інфармавалі».

Другі курдзкі фронт

Пасля другой сусьветнай вайны галоўную ролю ў курдзкіх бойках іграла заснаваная Мустафам Барзані ў 1945 г. у Іране Дэмакратычная партыя Курдыстану — ДПК. Партыя распачала ў Іраку пяць войнаў, найбольшая й найкрывавейшая зь якіх адбылася ў 1975 г. Перад гэтым, у 1966 г., пасля аднаго з расколаў у ДПК, частка яе сяброў на чале з Джалалем Талабані стварыла новую партыю — Патрыятычны саюз Курдыстану. Талабані разьлічваў на падтрымку Сырыі ды Ірану. З таго часу абедзьве партыі вырашалі лёс ірацкіх курдаў. ПСК зрабілася «кліен-

там» Тэгерану, а ДПК шукала кансэнсусу з багдадзкім урадам.

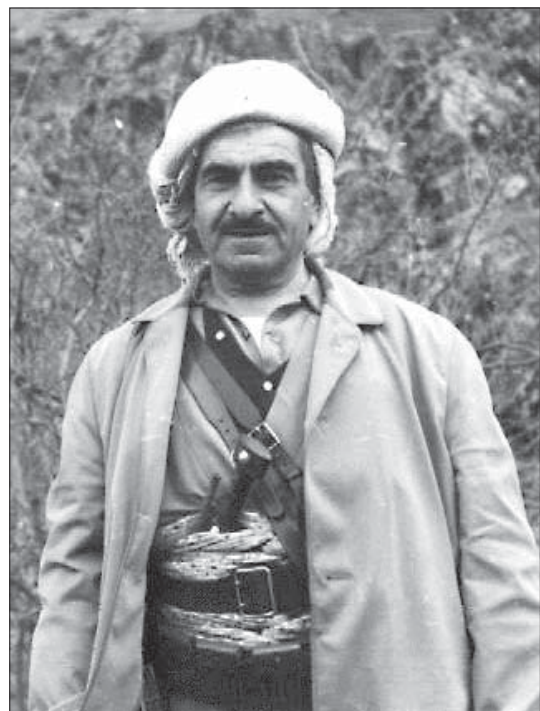
Чарговы фронт курдзкіх войнаў адкрыла новая партыя, што знайшла падтрымку ў Сырыі, — Партыя працоўных Курдыстану (ППК). Гэта адбылося тады, калі ў Іране пасля надзеяў, абуджаных ісламскай рэвалюцыяй 1979 г., пачалася чарговая хваля крывавага рэпрэсіяў супраць курдзкага руху.

Пры канцы таго году Ірак, дзе непадзельную ўладу захапіў Садам

шы раз ужывае на фронце хімічную зброю. Газавымі атакамі адказвае й іранскі бок. Ірацкія, якіх сыстэматычна падтрымліваюць амэрыканцы (пасля ісламскай рэвалюцыі і акупацыі пасольства ЗША ў Тэгеране яны лічылі Іран галоўным ворагам), ідуць у контранаступ і на курдзкім фронце. Вашынгтон не рэагаваў ні на ўжываньне баявых газаў, ні на бамбардаваньне іранскіх гарадоў самалётамі й ракетамі, і Садам вырашыў, што ў яго разьвязаныя рукі.

Іранскія карнікі расстрэльваюць узятых у палон курдзкіх паўстанцаў.

Мустафа Барзані — адзін з самых вядомых курдзкіх правадыроў, заснавальнік Дэмакратычнай партыі Курдыстану, якая пяць разоў ваявала супраць Іраку.

Хусэйн, нападае на Іран, і для ірацкіх курдаў адкрываюцца новыя магчымасьці. ДПК, якой кіруе Масуд, сын Мустафы Барзані, мірыцца з Тэгеранам. Праз тры гады яна разам з ПСК падпісвае пагадненьне пра падзел уплываў на тэрыторыі ірацкага Курдыстану. Войскі Багдаду, цалкам сканцэнтраваныя на іранскім фронце, ня ў стане змагацца з курдзкім паўстаньнем. На поўначы Іраку зноў, як і ў 1972—75 г., паўстае армія курдзкай дзяржавы. Але гэтым разам не Багдад, а канфлікт паміж ДПК з ПСК робіцца для курдаў галоўнай пагрозаю. Партыі змагаюцца за кантрабандныя даходы з турэцкай мяжы, спаборнічаюць за ўплывы ў суседніх сталіцах. ДПК збліжаецца з Тэгеранам, ПСК навязвае кантакты з Багдадам.

Пагадненьне між ДПК і ПСК у 1983 г. не спыніла братазбойных войнаў. У тым самым годзе Ірак пер-

«Анфаль»

У ноч на 30 ліпеня 1983 г. ірацкія салдаты зьявілі ў невядомым кірунку 8 тыс. мужчын і хлопцаў, старэйшых за 12 гадоў, з племя Барзані. Іх лёс дагэтуль невядомы. Працягнуліся, як і ў папярэднія кампаніі, масавыя гвалты курдзкіх жанчынаў і забойствы цывільных. Курдзкія вёскі сыстэматычна бамбілі — пачалася кампанія пад назваю «Анфаль». Парабску гэтае слова значыць «ваенныя трафэі», але для курдаў яно было тое ж значэньне, што для эўрапейцаў «галакост». У 1987 г. Ірак падпісвае мірнае пагадненьне з Іранам. У тым жа годзе Ірак першы раз ужыў супраць курдаў хімічную зброю.

16 сакавіка 1987 г. падчас газавай атакі на горад Халабджа гіне 5 тыс. чалавек, галоўным чынам жанчын і дзяцей, бо мужчыны ў чаканні атакі

курды?

— зусім ня газавай — сышлі ў горы. Курдзкая прымаўка кажа, што ў курдаў няма сяброў, акрамя гор. Але ў той раз нават горы іх не абаранілі. Вашынгтон не зрагаваў. Арабскія дзяржавы таксама. Курдзкая дэлегацыя, што падала пратэст на арабскай канферэнцыі ў Кувейце, кувейцкі дзяржаўцаў: «А вы на што спадзяваліся — што вас аджалінам будучы апырскваць?»

А ў 1990 г. сам Кувэйт зрабіўся ахвярай ірацкай агрэсіі. Вясной наступнага году, у часе вайны ў Затоцы, нацкаваныя ЗША курдзкія ірацкія паўстаюць супраць Садама. Ягоны рэжым хістаецца: амэрыканскія войскі — за сто кілямэтраў ад Багдаду. Але амэрыканцы, якія баяцца геапалітычных вынікаў падзення рэжыму Хусэйна, дамаўляюцца з Іракам аб замірэнні. Галоўную ролю тут адыграла пазыцыя Анкары, што ўжо некалькі гадоў ваявала з курдзкай ППК. Туркі, ключавыя хаўруснікі ЗША, баяліся, што курдзкае паўстанне ў Іраку скончыцца стварэннем курдзкай дзяржавы. І ЗША стрымалі наступленне, пакінуўшы курдаў без дапамогі.

Хусэйн засяродзіўся на курдзкім паўстанні і патаніў яго ў крыві, як і паўстанні шыітаў на поўдні краіны. Амаль два мільёны курдаў ўцяклі праз горы да турэцкай мяжы. ААН склала рэзалюцыю, якая гарантвала курдам міжнародны пратэктарат і забараняла ірацкай авіяцыі палёты на поўнач ад 38-й паралелі. Пазбаўленае падтрымкі з паветра, ірацкае наступленне сарвалася. На поўначы краіны паўстае, трэці раз за апошнія тры дзесяцігоддзі, свабодная курдзкая тэрыторыя. ДПК і ПСК разам з меншымі партыямі ствараюць там нікім не прызнаны, але de facto існы ўрад Курдыстану.

Так добра, што аж занадта

Цягам наступных трох гадоў сітуацыя ў ірацкім Курдыстане нар-

малізуецца, курды закладаюць фундамент дзяржавы. Мноства ўцекачоў вяртаецца з Турцыі, і Курдыстан, дзякуючы міжнароднай дапамозе і агромністым даходам з кантрабанды, упершыню пачынае ўзбывацца на грошы. Сітуацыя настолькі добрая, што саюз ДПК Барзані і ПСК Талабана не вытрымлівае. Бакі ня могуць дамовіцца наконт падзелу даходаў і кантролю над войскам. У 1994 г. пачынаецца крывавае грамадзянская вайна. ПСК, якую падтрымлівае Тэгеран, паспяхова здабыла Арбіл, дзе знаходзіцца сядзіба ДПК і рэзідэнцыя ўрада. На яе баку змагаецца ППК — пратэжэ Сырыі. Канфліктам скарысталася Турцыя. Яе войскі акупавалі памежную паласу. На ўсход ад яе, аж да лініі, занятай ірацкім войскам, з пераменнай інтэнсіўнасцю ідуць баі.

У сакавіку 1995 г. сілы ПСК атакавалі ірацкія базы ўздоўж лініі фронту. Гэта была спроба скідання (з блаславення Вашынгтону) рэжыму Садама. Але скончылася яна паразай, амэрыканцы эвакуавалі з Ірака Кага Курдыстану звязаных з ім дзеячоў ірацкай апазіцыі. Нягледзячы на фіяска, сілы ПСК расьлі, што непакоіла Вашынгтон, і дабіваліся поспехаў у сутыкненнях з людзьмі Барзані. Летам 1996 г. ПСК з вайскавай падтрымкай Ірану пачала расшчапаць наступленне. У прадчуванні не-

пазбежнай паразы Барзані папрасіў дапамогі ў Хусэйна.

Ірацкае войска адвавала Арбіл і разбіла атрады ПСК ды іранскіх Вартавых Ісламскае Рэвалюцыі. Барзані казаў, што саюз з Садамам аднаразовы і пра мір гаворка ня йдзе. Але амэрыканцы, для якіх Курдыстан, заняты Багдадам, настолькі ж нежаданы, як і Курдыстан, захоплены Тэгеранам, адказалі нападам, атакуючы ракетамі ірацкія вайсковыя цэлі на поўдні краіны. Падзейнічала. Ірацкія вярнуліся на свае ранейшыя пазыцыі, а вайсковыя часткі ДПК занялі тыя самыя абшары Курдыстану, якія яны кантралявалі перад па-

чаткам грамадзянскай вайны. Тым часам Турцыя, пры падтрымцы ДПК, ліквідавала базы ППК і затрымала яе правадыра Абдулу Аджалана. Імкнуўся ўратаваць жыццё, правадыр ППК загадаў спыніць вайну дзеянні супраць Турцыі. Сітуацыя вярнулася да зыходнага пункту 1993 г.

Курдзкі пат

З таго часу ў ірацкім Курдыстане трымае пат. Працуюць, і нават у пэўнай ступені супрацоўнічаюць, два «ўрады» — ДПК у Арбіле і ПСК у Сулеймані. Міжнароднае пасярэдніцтва дапамагло бакам дамовіцца пра падзел прыбыткаў ад кантрабанднага гандлю праз мяжу з Турцыяй. (Апошні на руку і Садаму, бо дазваляе абыходзіць міжнародныя эканамічныя санкцыі супраць Іраку.)

Мары пра незалежнасць засталіся адкладзенымі ад акта. Афіцыйна абедзве партыі супрацоўнічаюць і спадзяюцца на федэралізацыю Іраку пасля зрынення рэжыму ў Багдадзе. Дарэчы, на незалежнасць курдаў не згаджаецца ні адна з зацікаўленых у тым зрынення дзяржаваў.

Тым часам дзейнічаюць курдзкія школы і газеты, функцыянуюць органы адміністрацыі, няма вайны. Зважаючы на гісторыю курдаў у другой палове XX ст., гэта ўжо сам сабою велізарны поспех. Сумнеўна, ці захочуць ірацкія курды зноў паставіць усё гэта на карту.

МХ;
паходле «Gazety Wyborczej»

Курды падтрымалі ЗША

Курды паабяцалі ЗША падтрымку ў вайне з Садамам. Сваё рашэнне курды прынялі пасля таго, як Колін Паўэл абвясціў, што турэцкія войскі ня ўвойдуць у Паўднёвы Курдыстан. Удар па Іраку супадае з Наўрузам, курдзкім Новым годам, які адначасова зьяўляецца нацыянальным сьвятам курдаў. На мінулым тыдні курды таксама адзначалі 100-я ўгодкі Мустафы Барзані. Садам праводзіць арышты курдаў на тэрыторыях, кантраляваных ягонымі войскамі.

У Фінляндыі перамаглі праціўнікі вайны

На выбарах у Фінляндыі Партыя Цэнтру апырэдзіла сацыял-дэмакратаў, што дагэтуль ўзначалі чатырохпартыйную ўрадавую кааліцыю, на 0,2% галасоў. Калі лідэрка цэнтрыстаў Анэлі Яятэнмякі зможа сфармаваць урад, Фінляндыя стане першай краінай, дзе і прэзыдэнт (з 2000 г. Тар'я Халанэн), і прэм'ер — жанчыны. Цэнтрысты перамаглі, крытыкуючы рост беспрацоўя і падтрымку краінай пазыцыі ЗША па Іраку. Некаторыя фіны выкарысталі бюлетэні, каб прапанаваць уласных кандыдатаў. На двух бюлетэнях было напісана прозьвішча бэн Ладэна, па адным голасе здабылі Садам, Філіп і герой французскіх коміксаў Абэлікс.

Фота забойцы Джынджыча

Новым прэм'ерам Сэрбіі стаў Зоран Жыўкавіч, мэр Ніша, другога па велічыні гораду краіны. Сэрбскія газеты апублікавалі фота аднаго з трох нападнікаў, якія забілі на тым тыдні Зорана Джынджыча. У рамках вышуку забойцаў Джынджыча сэрбскія сілы бясцёкі затрымалі ўжо 780 чалавек. У Сэрбіі трымае надзвычайнае становішча. Улады зачынілі тры газеты, што апублікавалі інфармацыю, якая нібыта шкодзіла вышуку.

Нямецкая апазіцыя падтрымала ЗША

Ангела Мэркель, лідэрка хрысціянскіх дэмакратаў Нямецчыны, заявіла ў сераду, што яе партыя падтрымлівае амэрыканскі ўльтыматум Садаму Хусэйну. Апазіцыя будзе аспрэчваць рашэнне ўрада, які блякуе дапамогу ЗША.

МБ, ЯЗ

Грып з намі, грып супраць нас

Апошні раз буйная эпідэмія грыпу была зарэгістравана ўзімку 1999—2000 г., калі ў Беларусі па медыцыну дапамогу зьявіліся каля 500 тысяч чалавек (5,14% насельніцтва).

Сёлетні грып упершыню праявіўся пры канцы 2002 г. у паўднёвым паўшар'і. Хвароба прыходзіць туды, калі там зіма — у чэрвені — верасні. За чэрвень — жнівень на Мадагаскары захварэлі 22 тысячы чалавек, зь іх памерла 671 асоба. Сёлетнюю мадагаскарскую заразу абследавалі навукоўцы з Інстытуту Пастэра ў Парыжы. Быў вылучаны штама вірусу тыпу А Н3N2. Сьмяротнасць ад яго ўзьялася вышэй за 3% і была ў пяць разоў большай, чым пры пандэміі «гішпанкі» ў 1918—1919 годзе, што забіла 40—50 мільёнаў чалавек.

Абследаваўшы нядаўна тканкі двух замерзлых жаўнераў і кабаты на Алясцы, навукоўцы высветлілі, што вірус «гішпанкі» кружляў па сьвеце некалькі гадоў, перад тым як

пацаць сьмяротную касьбу. Прадкацаць, калі пачнецца новы выбух, практычна немагчыма.

Пандэмія (г.зн. сусьветная эпідэмія) грыпу выбухае звычайна праз кожныя 20—40 гадоў. Цяпер прайшло ўжо больш за 30 гадоў ад апошняй, трэцяй за XX ст. Яна мела назву «ганконгаўскай» і адбылася ў 1968 г. Тады памерла 700 тысяч чалавек. Папярэдня, «азіяцкая» пандэмія лютавала ў 1957 г. і зьнішчыла каля мільёна чалавек. Падобныя выбухі грыпу адбываліся і ў XIX ст. — у 1873 і 1889 г.

Вірус грыпу — хваробы, вядомай з старажытнасці — толькі ў 1932 г. быў адкрыты амэрыканцам Рычар-

дам Скоўпам. Цяпер вядома, што вірус грыпу здольны да фантастычных генэтычных мутацыяў. Гэта й прыводзіць да зьяўлення шторах новых штамаў. Таму супраць гэтай хваробы не выпрацоўваецца імунітэт і немагчыма стварыць унівэрсальную прышчэпку.

«За некалькі месяцаў у сьвеце захварэюць каля мільярда чалавек. Празь некалькі гады пасля заражэння ў некалькіх мільёнаў пачнецца хуткаечае запаленне бронхаў і лёгкіх. Удушша і крывахарканьне. Лекары здолеюць вырагаваць толькі адзін знак. У шпітальных будзе хапаць месцаў, хворыя будуць паміраць у хаце, на вуліцы». Такі сцэнар малю-

юць эпідэміялягі. На думку некаторых зь іх, некалі ён непазбежна здзейсніцца.

«Магчыма нават вяртаньне «гішпанкі», — сьцьвярджае Райнгард Курт, дырэктар Інстытуту Робэрта ў Бэрліне. Чаму менавіта той, «гішпанскі грып» быў такім агрэсіўным, дагэтуль невядома. Тады памі-

Статыстыка захворваньняў на грып і сьмяротнасці ў год у сярэднім

краіна	Колькасць жыхароў (млн.)	Перахворваюць на грып	Колькасць шпіталізаваных	Колькасць сьмяротных выпадкаў
ЗША	250	15 млн.—30 млн.	175 тыс.—4 млн.	12500—37500
Аўстрыя	8	480 тыс.—960 тыс.	5600—12800	400—1200
Бэльгія	10	600 тыс.—1,2 млн.	7000—16000	500—1500
Партугалія	10	60 тыс.—120 тыс.	7000—16000	500—1500

Афіцыйныя звесткі сьмяротнасці ад грыпу ў Беларусі ніжэйшыя, бо беларуская статыстыка ня ўлічвае выпадкаў сьмерці старых і хранічна хворых асобаў, справакаваных грыпам.

Сродкі прафіляктыкі грыпу: часнок, цыбуля (фітанцыды), цытрусавыя, журавіны (вітамін С), дастатковы сон (павышае імунітэт арганізму).

21 сакавіка пятніца

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.10, 18.15 «Час хахаць». Сэрыял.
9.20, 19.05 Бялглен. Чэмпіятат сьвету. Эстафэта. Мужчыны. Трансьляцыя з Ханты-Мансійску.
11.45 Кухня КВК.
12.15 Добры дзень, Беларусь!
13.00 «Жанчыны Камэлата». Сэрыял (ЗША). 4-я сэрыя, заключная.
13.50, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
14.40 Добры дзень, Беларусь!
15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей.
15.40 Пяць цудаў.
15.50 «Гэта клясна!». Сэрыял.
16.20 5х5.
17.00 Прыгоднікі фільм «Кава з кулаком» (Італія).
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.

23.15 Драма «Паварот» (ЗША).

● СТБ

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэинджэры, ці Магутныя рэинджэры». Тэлесэрыял.
6.25, 15.25 «Джым Батан». Мультсэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультсэрыял.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.35 «24 гадзіны».
7.45, 20.05 «СТБ-спорт».
7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
8.00, 18.15 «Менск і менчукі».
8.05, 22.55 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: камэдыя «Мэханізм каханьня». ЗША, 1983.
10.15 «Гульнявы рэфлекс».
10.25 «Запрашаем паскардзіцца».
10.35 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
11.00, 20.30 «Аўтапанарама».
11.15 «Тэатральныя гісторыі».
11.30 «Віно каханьня» Тэленавэла.
12.30 «Сямейныя страсьці». Ток-шоў.
13.50, 18.35 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.

ял.
16.15 Мультфільм.
16.45 «Мэдыкі». Камэдыйны сэрыял.
18.05 «Філярманічны тыдзень».
18.10 «Агляд сусьветнага друку».
18.25 «Тэма дня».
19.50 «Навіны СНД».
20.15 «Добры вечар, малыякі...».
20.50 Кіно: камэдыя «Ніякіх праблем». Францыя, 1975.
23.05 «Рэактыўны бокс».
23.20 Кіно: трылер «Падстава». 1999.

● Першы музычны канал

7.00 «Пад'ёмнік».
9.00, 16.00 Рухач.
14.00 «V.I.P.онія».
17.00, 22.10 УльтраМікс.
22.00 «120/80».
22.30 «20-ка Першых».
23.30, 0.15 МэгаМікс.
0.00 «Заваёўнікі кантынэнтаў».

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 «Нашы навіны».
8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
9.05, 18.10 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
9.55 Шматсэрыённы фільм «Наступны» («Next-2»). Заключная сэрыя.

10.45 Дак. дэтэктыў «Модны крадзеж з узломам». Справа 2002 г.
11.10, 22.05 «Фабрыка зорак-2».
11.40 Дзіцячы сэрыял «Твінісы».
14.55 «Новы дзень». Ударная сіла.
«Бескантактная вайна».
15.20 «Новы дзень». «Рэцэпты будыццякіх манахаў».
15.50 Сэрыял «Сакрэтны фарватэр».
17.05 «Вялікае мыцьцё».
20.00 Час.
21.00 «Поле цудаў».
23.35 Прэм'ера. Маст. фільм «Абцяцаньне».

● РТР

8.45 Сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 4-ы. «Зваротны адлік».
9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
10.00, 19.00 Весткі.
10.20 У пошуках прыгод.
17.50 Аншляг.
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Святочны канцэрт да Дня падатковай паліцыі.
21.50 Вострасюжэтны фільм «Уцёкі зь Нью-Ёрку» (ЗША). 1981 г.

● Культура

15.15 Фэстываль «Плошча мастацтваў».
16.05 «Парыскі часопіс». «Таямніца вілы Фэзандры».
16.30 «Дробязь». Кароткамэтражны мастацкі фільм (ЗША, 1996).
16.55 Памяці Уланавай.
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 Паўдзённыя сны.
17.05 «Вялікае мыцьцё». Дак. сэрыял. Фільм 6-ы. «Сьвет расейскай рэвалюцыі».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма».
19.35 «Дэпажыцьце Тэлеку».
19.45 Рэтраспэктыва фільмаў Алена Рэнэ. «Я хачу дадому». Маст. фільм.
21.25 «Лінія жыцця».
22.20 Блеф-клуб.
23.25 «Хто там...».

ваў».
16.05 «Парыскі часопіс». «Таямніца вілы Фэзандры».
16.30 «Дробязь». Кароткамэтражны мастацкі фільм (ЗША, 1996).
16.55 Памяці Уланавай.
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 Паўдзённыя сны.
17.05 «Вялікае мыцьцё». Дак. сэрыял. Фільм 6-ы. «Сьвет расейскай рэвалюцыі».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма».
19.35 «Дэпажыцьце Тэлеку».
19.45 Рэтраспэктыва фільмаў Алена Рэнэ. «Я хачу дадому». Маст. фільм.
21.25 «Лінія жыцця».
22.20 Блеф-клуб.
23.25 «Хто там...».

● НТВ

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Дак. драма «Злачынства і пакараньне».
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня».
10.05 «Найноўшая гісторыя»: «Удар па сваіх».
14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно».
16.05 «Бандыцкі Пецярбург». Сэрыял.

17.20 Каманда.гу.
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.35 «Свабода слова» з Савікам Шустэрам.
19.55 Баявік «Шпіён, які мяне хахаў».
22.20 «Усё адразу!».

● Эўраспорт

9.30 Бялглен. Чэмпіятат сьвету. Эстафэта. Мужчыны. Ханты-Мансійск. Жывая трансляцыя.
11.15, 14.30, 18.30 Скачкі на лыжах з трампліну. К-185. Кубак сьвету. Плянца.
13.30 Футбол. Кубак УЭФА. Жывая трансляцыя.
15.30 Футбол. Кубок УЭФА. Чвэрць фіналу. Агляд.
17.30 Бялглен. Чэмпіятат сьвету. Эстафэта. 4x6 км. Жанчыны. Ханты-Мансійск.
19.30 Шорт-трэк. Польшча.
20.00 Футбол. Кубак УЭФА. Чвэрць фіналу. Матч у адказ.
21.00 Ралі рэйд. Італія.
21.30 Аўтагонкі на лёдзе.
22.00 Бокс К-1. Токіё. Фінал.2.
23.00 Бокс К-1. Токіё. Фінал.2.
0.15 Сумо. Касі.
1.15 Экстрэмальныя віды спорту.

22 сакавіка субота

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультсэрыял.
7.40 Пяць цудаў.
7.50 «Не зьявай!».
8.15 Існасьць. Духоўная праграма.
8.50 «Усё нармальна, мама!».
9.30 Экран індыйскага кіно. «Ты будзеш маёй». Маст. фільм, 1-я сэрыя.
11.05 Здароўе.
11.30 «Сьпявай, душа!» Фальклёрныя калектывы Слуцкага раёну.
12.15 Вясялёная сямейка.
12.50 Бялглен. Чэмпіятат сьвету. Маса-вы старт. Жанчыны. Трансьляцыя з Ханты-Мансійску.
14.05 «Маршрут №...».
14.10 Вэстэрн «Вуліцы Ларэда» (ЗША).
15.15 «Хатынь». Відэафільм АТН.
15.35 Кінааповесьць Э.Клімава «Ідзі і глядзі». («Беларусьфільм», «Мас-фільм»). 1-я і 2-я сэрыі.
20.15 «На скрыжаваньні Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песні.
18.20 Кухня КВК.
18.35 Драма «Паліцэйскі па найме» (ЗША).
20.15 Найлепшыя музыкі сучаснасьці. Група «Kool and the Gang». (ЗША).
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.

21.25 Галоўнае пытаньне.
22.05 Трагікамэдыя «Мэханічная сюіта».
23.50 Начны музычны этэр.

● СТБ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта»: «Палаўнічыя на драконаў: таямніцы пустыні Гобі» з цыклу «У пошуках страчанага сьвету». Дак. фільм.
7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультсэрыял.
8.25 «Хіткліф». Мультсэрыял.
8.50, 20.05 «СТБ-спорт».
9.00 «Рэактыўны бокс».
9.15 «Адпачывай».
9.25 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
9.50 Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark»: «Знак чатырох». ЗША, 2001.
10.50, 20.20 Кіно: Я.Еўсцынгнеў у маст. фільме «Сабачае сэрца».
12.00 «Разам».
12.30 «Плянэта людзей».
12.45 «Філярманічны тыдзень».
12.50 «Рамонт».
13.05 Кіно: маст. фільм «Атрад спецыяльнага прызначэньня».
14.45 «Відавочца».
15.15 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.
15.50 «Жыцьцё зь Люі» Мультсэрыял.
16.15 «Вуншпунш» Мультсэрыял.
16.50 «Запрашаем паскардзіцца».

17.00 «Аўтапанарама».
17.20 Кіно: камэдыя «Жандар на прагульцы». Францыя—Італія, 1970.
19.30 «24 гадзіны».
19.50 «Навіны СНД».
21.35 Кіно: дзевяць навэл «Гэта здарылася ў мэтро». Англія, 1999.
23.10 Кіно: трылер «Водгульце рэха». ЗША, 1999.

● Першы музычны канал

8.00, 12.15 Рухач.
12.00 «Заваёўнікі кантынэнтаў».
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Сэрыял «Твінісы».
8.20, 13.15 Ералаш.
8.25 Грай, гармонікі любі!
9.00 Слова пастыра.
9.15 Здароўе.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 Смак.
10.30 Сьмехапанарама.
11.10 «Падарожжы натураліста».
11.40 Выратавальнікі.
12.10 «Вадзім Козін. Разьвітальны раманс». Дак. фільм.
12.50 Разумніцы і разумнікі.
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Расейская рулетка».
15.10 Баявік «Лукавіны Місцурь». ЗША.
17.25 Песьня году. Вясна.
18.55 «Хто хоча стаць мільянерам?».

20.00 Час.
20.30 «Нашы навіны».
20.55 «Апошні герой-3».
22.00 Што? Дзе? Калі?
23.20 Прэм'ера. Баявік «Без заган».
1.20 Рэальная музыка.

● РТР

8.45 Ранішняя пошта.
9.20 «Сто да аднаго».
10.15 Сам сабе рэжысэр.
11.15 У пошуках прыгод.
12.10 Клуб сэнатараў.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Маст. фільм «Расейскі крыж».
14.55 Футбол. Чэмпіятат Расеі. «Лякаматый» (Масква) — «Зэніт» (Санкт-Пецярбург). Жывая трансляцыя са стадыёну «Лякаматый».
17.00 Мая сям'я.
18.00 Аншляг.
19.25 Люстра.
19.50 «Сумленны дэтэктыў».
20.15 Сусьветнае кіно. Камэдыя «Чаго хочучь жанчыны» (ЗША), 2000 г.
22.45 Апошні сэанс. Прэм'ера. Вострасюжэтны фільм «Прышэлец» (ЗША), 2002 г.
0.50 Чэмпіятат сьвету па аўтагонках у клясе «Формула-1». Гран-пры Малайзіі. Кваліфікацыя. Трансьляцыя з аўтадрому Сэпанг.

● Культура

11.05 ГЭГ.
11.20 «Графаман».

11.50 «Слон і вярвачка». Маст. фільм.
12.45 «Там пабылі...». Дак. сэрыял.
13.15 «До мажор».
13.45 «Сярэбраны век пецярбургскай рэжысуры». «P.S.».
16.20 «Не бядуй!». Маст. фільм.
17.50 Магія кіно.
18.20 «У вашым доме».
19.00 «Сфэры».
19.40 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял. 5-я сэрыя.
20.30 «Вялікія раманы дваццатага стагодзьдзя».
21.00 Навіны культуры.
21.20 «Дзеці прыроды». Маст. фільм.
23.10 «Пад гітару». Юры Кукін.

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
9.05 «Кулінарны паядынак».
10.05 «Кватэрнае пытаньне».
11.05 «Назад у джунглі». «Прафэсія — рэпарцёр».
11.25 Служба выратаваньня.
12.05 Камэдыя «Трэці ня лішні».
13.35 «Жаночы погляд».
14.50 Свая гульня.
15.25 Прэм'ера. «Экстрэмальны кантакт: акулы».
16.05 Суботні канцэрт.
17.05 Сэрыял «Бунтоўная плянэта: агонь».
18.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняковым.

18.35 Дэтэктыў «Сышчыкі». 3-я сэрыя.
19.45 Прэм'ера. Трылер «Распусны» (ЗША).
22.10 Супэрбок: Крыс Бэрд супраць Айка Ібеабучы.
22.50 Маст. фільм «Мужчына майго жыцця» (Францыя).

● Эўраспорт

9.30 Ралі рэйд. Італія.
10.00 Футбол. Кубак УЭФА. Чвэрць фіналу. Матч у адказ.
11.00 Скачкі на лыжах з трампліну. К-185. Кубак сьвету. Плянца. Жывая трансляцыя.
12.45 Бялглен. 12,5 км. Жанчыны. Жывая трансляцыя.
14.00 Лыжная гонка. Кубак сьвету. Гонка перасьледу. Мужчыны. Фалун. Жывая трансляцыя.
15.15 Лыжная гонка. Кубак сьвету. Гонка перасьледу. Мужчыны. Фалун. Жывая трансляцыя.
16.15 Шорт-трэк. Чэмпіятат сьвету. Польшча. Жывая трансляцыя.
18.30 Скачкі на лыжах з трампліну. К-185. Кубак сьвету. Плянца.
20.00 Трыял на матацыклах. Чэмпіятат сьвету. Санкт-Пецярбург.
21.00 Трыял на матацыклах. Чэмпіятат сьвету. Ніцца.
22.30 YOZ. Часопіс экстрэмальных відаў спорту.
23.00 Экстрэмальныя віды спорту. Зімовыя віды.
1.15 Бокс К-1. Токіё. Фінал.2.

23 сакавіка нядзеля

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультсэрыял.
7.40 Пяць цудаў.
7.50 Мультыклуб.
8.30 Арсенал. Праграма пра войска.
9.05 Алхімія слова.
9.10 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
9.40 Экран індыйскага кіно. «Ты будзеш маёй». Маст. фільм, 2-я сэрыя.
11.15 «Усё нармальна, мама!».
12.15 Сад мары.
12.40 «Маршрут №...».
12.50 Бялглен. Чэмпіятат сьвету. Маса-вы старт. Мужчыны. Трансьляцыя з Ханты-Мансійску.
14.05 «Ваша лятю».
14.45 Сусьветная калекцыя кароткамэтражных фільмаў. «Другое жыцьцё».
15.15 «Касіяпея». Пазнавальны сэрыял. 1-я сэрыя.
15.45 Сэрыял «Барацьба за выжываньне».
16.35 Кліп-абойма.
17.20 Мэлядрама «Мой ласкавы і пшачотны зьвер».
19.05 Камэдыя «Пацучыныя гонкі». (ЗША).
21.00 Панарама: падзеі тыдня.
21.50 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
22.10 Бокс. Баі наймацнейшых прафэсіяналаў сьвету. Аляксандар Гураў — Жан-Марк Мармэк. Трансьляцыя з ЗША.
22.55 Драма «Айчы» (Францыя).

● СТБ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта»: «Выратавальнікі» Дак. фільм.
7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультсэрыял.
8.50 «СТБ-спорт».
9.05 «Менск і менчукі».

9.15 «Партрэт у інтэр'еры».
9.30 «Аўтапанарама».
9.50 Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark»: «Знак чатырох». ЗША, 2001.
10.45, 20.35 Кіно: Я.Еўсцынгнеў у маст. фільме «Сабачае сэрца».
12.00 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
12.30 «Добры дзень, доктар!».
12.45 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё сталіцы.
13.05 Кіно: Уіл Сьміт у баевіку «Дзень Незалежнасьці». ЗША, 1996.
16.05 «Відавочца».
16.35 «Жыцьцё зь Люі». Мультсэрыял.
17.00 «Такая прафэсія».
17.25 «Залатая дзясятка Беларускай оперы».
17.55 «Вар'яцкі сьвет». Дак. фільм.
18.45 «168 гадзін».
19.30 «Усё для цябе».
20.00 «Пакуль гарыць свечка».
21.45 «Гавары пра каханьне». Музычная праграма.
22.45 «Гульнявы рэфлекс».
22.55 «Навіны СНД».
23.10 «Чысты голас». Дак. фільм цыклу «Агульны дом».
23.25 «Кіно»: трылер «Францускі сувязны-2». ЗША, 1975.

● Першы музычны канал

8.00, 13.45 Рухач.
12.00 «Чарнасьліў». Культуралэгічнае шоў.
13.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Сэрыял «Твінісы».
8.20, 13.25 Ералаш.
8.25 Армейскі магазын.
8.50 Дыснэй-клуб: «Легенда пра Тарзана».
9.10 «У сьвечце жывёл».
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Падарожжы нататкі».
10.30 Пакуль усе дома.
11.10 Дог-шоў.
11.55 «Новы дзень». «Каралі сьмеху».

12.20 «Новы дзень». «Тэорыя наймавернасьці».
12.50 «Клуб падарожнікаў».
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Васіль Райчык». Дак. фільм цыклу «Наш агульны дом».
14.25 «Валадар смаку».
15.25 Ток-шоў «Выбар».
16.05 «Прынц Эгіпту». Мультфільм.
18.40 Гумарыстычны канцэрт.
23.25 Часы.
0.30 Камэдыя «Галівудзкі фінал».
0.30 «Контурь».
21.10 Прэм'ера. «Парк Юрскага пэрыя-Незалежнасьці».
23.25 Часы.
23.30 Камэдыя «Галівудзкі фінал».
0.30 «Дэброў-рагу».
«Оскар».

● РТР

8.45 Чэмпіятат сьвету па аўтагонках у клясе «Формула-1». Гран-пры Малайзіі. Жывая трансляцыя з аўтадрому Сэпанг.
11.00 «Гарадок».
11.30 Парад камэдэй. «Я нічога ня ведаю, але раскажу ўсё» (Францыя). 1973 г.
13.00 Весткі.
13.20 Парлямэнцкая гадзіна.
14.10 Вакол сьвету.
15.05 Сьвет на мяжы.
15.40 Пакой сьмеху.
16.40 Вострасюжэтны фільм «Паміж анёламі і д'яблямі» (Францыя). 1995 г.
18.50 У «Гарадку».
19.00 Весткі тыдня.
20.10 Спецыяльны карэспандэнт.
20.35 Сусьветнае кіно. Прэм'ера. Вострасюжэтны фільм «15 хвілін славы».

● Культура

11.05 «Андрэвіч». Дак. фільм.
11.35 «Маўглі». Мультфільм.
12.45 «Там пабылі...». Дак. сэрыял.
13.15 Вуглы манежу.
13.45 Чорныя дзіркі. Белья плямы.
14.40 «Час музыкі».
15.10 Шэдэўры сусьветнага музычнага тэатру. Дж.Вэрдзі. «Атэла». Фільм-опера.
17.50 Зорная гады «Ленфілму».
18.30 Зноў пласьцінка пня.

19.00 Вечары ў тэатры «Школа сучаснай п'есы».
19.40 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял. 6-я сэрыя.
20.30 «Больш чым каханьне».
21.10 «Замкі жахаў». Дак. сэрыял.
21.40 «Культ кіно». «Вечар блазнаў». Маст. фільм.
23.25 «Джазафрэнія».

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
9.05 Сэрыял «Бунтоўная плянэта».
10.05 «Расьлінае жыцьцё».
10.40 Вы будзеце сьмяяцца!
11.05 «Уплыў».
12.05 Дэтэктыў «Расьсьледаваньне».
13.30 «Жаночы погляд».

13.50 Смачныя гісторыі.
14.05 Свая гульня.
15.20 Прэм'ера. «Экстрэмальны кантакт: акулы».
15.45 Ток-шоў «Прынцып даміно».
17.05 «Нацыянальная бяспека: мёртвая душа».
18.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняковым.
18.35 Дэтэктыў «Сышчыкі». 4-я сэрыя.
19.45 Баявік «Першая кроў» (ЗША).
21.35 Прэм'ера. Трылер «Страх» (ЗША).
23.30 Сэрыял «Клан Сапрана» (ЗША).
0.15 Часопіс Лігі чэмпіёнаў.

● Эўраспорт

10.00, 18.30 Скачкі на лыжах з трампліну. К-185. Кубак сьвету. Плянца.

Турнэ «NRM»

Вольскі, Паўлаў, Ляўкоў, Дземідовіч, а можа, нават і загадчыца Ёдавіцкага ДК едуць прапагандаваць свой «Дом культуры» ў абласныя цэнтры краіны. Працаваць «энэрэмаўцы» будучы ударнымі тэмпамі: 26 сакавіка яны адыграюць вялікі канцэрт у Горадні (Дом афіцэраў), 27-га музыкаў можна будзе пачуць у Берасьці (ДК прафсаюзаў), 28-га — у Гомелі (клуб «Адрэналін»). Пачатак усіх канцэртаў а 19-й гадзіне. Цана квіткоў 5—9 тыс.

Сяргей Будкін

праграма ТВ з 21 да 30 сакавіка

24 сакавіка панядзелак

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10, 8.10, Добрай раніцы, Беларусь!
 9.10 Прыгодніцкі фільм «Кава з кулаком» (Італія).
 10.05 Плянэта АРТ.
 10.35 Кліп-абойма.
 11.10, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял (Ванэсуэла). Заклучная сэрыя.
 12.15 Панарама: падзеі тыдня.
 13.05 Тэлебаромэтар.
 13.20 Лірычная мэлядрама «А калі гэта каханьне?».
 15.15 «Не зьявай!»
 15.45 «Сюзор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
 16.10 Мультиклуб.
 17.05 Дж.Лаў Х'юіт у сэрыяле «Одры Хелбэрн. Гісторыя жыцця» (ЗША).
 18.15 «Знайсці самога сябе». Відэа-фільм АТН.
 18.35 Э дакладных крыніц.
 18.50 Г.Скакі ў драме рэжысэра К.Фрэнсыса «Адзін з галівудзкай дзясяткі» (ЗША).
 20.40 Калыханка.

21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 Зона Ікс.
 23.15 Начная размова.
 0.15 Мэлядрама «Зазны дом пасярод узгоркаў» (Румынія).
 ● **СТВ**
 5.00 Музычны канал.
 5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 6.00, 15.50 «Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.25, 15.25 «Джым Батан». Мультисэрыял.
 6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял.
 7.15 «168 гадзін». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
 8.00 «Менск і менчукі».
 8.05, 22.40 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: Міу-Міу ў камэдыі «Ніякіх праблем». Францыя, 1975.
 10.05 Дак. фільм «Сьвятны беларускай зямлі. Хатынь» (Белвідэацэнтар).
 10.20, 20.10 «Гульнявы рэфлекс».
 10.30 «Агляд сусветнай прэсы».
 10.35 «Шалёны сьвет». Дак. фільм.
 11.25 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.30 «Сямейныя страсы». Ток-шоў.
 13.30, 16.30, 19.30, 22.20 «24 гадзіны».
 13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.
 16.45, 17.20 «Вовачка-1». Камэдыйны сэрыял.
 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».

18.05 «Партрэт у інтэр'еры».
 18.20 «Арт-экспрэс». Культурнае жыццё сталіцы.
 19.50 «СТВ-спорт». Тэлеальманах.
 20.20 Дзіцячы экран. «Добры вечар, маленькі...».
 20.40 «Адпачывай».
 20.50 Кіно: Патрык Малдун, Тэрэза Расэл, Цім Томэрсан у фантастычным фільме «Праект «Гадзюка». ЗША, 2001.
 22.50 «Навіны СНД».
 23.05 Кіно: фільм «Выканаўца жаданьняў. Зло неўміручае». ЗША, 1998.
 ● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00, 22.00 «120/80». Інфармацыйная праграма.
 10.10, 16.00 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 17.00, 18.45, 22.10 УльтраМікс.
 18.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
 23.00 МэгаМікс.

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.40 Нашы навіны.
 8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
 9.05 «Контур».
 9.45 «Парк Юрскага прыяду: Згублены сьвет». Фантастыка. ЗША, 1997 г.
 11.50, 22.55 «Фабрыка зорак-2».
 15.15 «Новы дзень». «Сканэр».

15.40 «Новы дзень». «Расейскі экстрым».
 16.10 Шматсэрыіны фільм «Парыскі антыкар». 1-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мыццё» з Андрэем Малахавым.
 18.10 Чалавек і закон.
 18.55 Чакай мяне.
 20.00 Час.
 21.00 Ток-шоў «Выбар».
 21.40 «Апошні герой-3».
 23.25 Дэтэктыўны сэрыял «Уцячка».

● **РТР**
 9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 Прэм'ера. «Кароткае замыканьне». Ток-шоў Фэдара Паўлава-Андрэевіча.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял (Аўстрыя—Германія).
 19.30 Мясовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Сэрыял «Правінцыялы».
 21.00 Дэтэктыўны сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 5-ы. «Вянок санэтаў».
 22.00 Ток-шоў «Весткі».
 22.30 Весткі — спорт.
 22.40 Вячэрні сэанс. Вострасюжэтны фільм «Тайна борта 25-16» (ЗША). 2000 г.

● **Культура**
 17.30 Весткі.

17.40 Навіны культуры.
 17.55 Улада факту.
 18.25 «Слова і справа». Дак. сэрыял.
 «На ўздыхам, але ўскліпам...».
 18.50 «Дапамажыце Тэлеку». Вячэрняя гісторыя для самых маленькіх.
 19.00 Майстар-кляса. Уладзімер Крайнеў.
 19.40 Да 90-годзьдзя з дня нараджэньня Аляксандра Яшына. «XX стагодзьдзе. Выбранае». «Чалавек з глыбіні».
 20.20 «Частую рабінэй». Тэлеспэктакль (1976). Рэжысэр П.Рэзынікаў.
 21.25 «Тым часам» з Аляксандрам Архангельскім. Інфармацыйна-аналітычная праграма.
 22.05 Ток-шоў «Школа заслоўя» з Тацянай Талстой і Дуняй Сьмірновай.
 23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
 23.25 «Начны палёт». Вядучы Андрэй Максімаў.
 ● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.
 9.15 Надвор'е на заўтра.
 9.20 Экстрэмальны кантакт: акулы.
 9.50 Смачныя гісторыі.
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
 10.05 «Іванкі International» у праграме Паўла Лабкова «Расьліннае жыццё».
 10.35 Вы будзеце сьмяяцца!
 14.30 «Колькі каштуе ідэя?» Ток-шоў «Прынцып даміно».

16.05 Сэрыял «Гангстэрскія войны: уцёкі з «Крыжоў»».
 17.15 «Увага: вышук!» «Тайна чорнага возера».
 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
 18.40, 22.20 Дэтэктыўны сэрыял «Тайны сьледзтва».
 19.45 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург: крах Антыбіётка». 4-я сэрыя.
 21.00 «Краіна і сьвет».
 21.40 Модны сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).
 ● **Эўраспорт**
 9.30, 1.45 Аўтагонкі на лёдзе. Паўтор.
 10.00 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Дарлінгтан. Паўтор.
 11.00 Аўтагонкі сэрыі КАРТ. Мантэрэй. Паўтор.
 12.00 Бятлён. Чэмпіянат сьвету. 15 км. Мужчыны. Ханты-Мансійск. Паўтор.
 13.00 Лыжныя гонкі. Эстафэта. 4x10. Мужчыны. Фалун. Паўтор.
 14.00 Скачкі на лыжах з трамліну. К-185. Кубак сьвету. Плянца. Паўтор.
 15.30, 21.00 Тэніс. WTA/Мамі. Жывая трансляцыя.
 17.00 Валеібол. Ліга чэмпіёнаў. Фінал чатырох. Мужчыны.
 18.00 Футбол. Спэцагляд.
 18.30, 23.00 Эўрагуль. Футбольны часопіс.
 20.15 Тэніс. WTA. Мамі. Паўтор.
 0.45 Бокс. В.Калакода — Э.Герэра. Паўтор.

25 сакавіка аўторак

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 8.10, 18.15 «Час кахаць». Сэрыял.
 9.10, 17.05 Дж.Лаў Х'юіт у сэрыяле «Одры Хелбэрн. Гісторыя жыцця» (ЗША).
 10.00 Існасьць. Духовная праграма.
 10.25 Падарожжа дылетанта.
 10.35 А.Назар'ева і А.Градаў у мэлядраме «Вазьмі мяне з сабой». (Адэска к/с).
 12.15, 14.35 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 А.Збруеў у дэтэктыўнай «Прысьце-нак з Амстэрдаму» («Масфільм»)
 15.15 «Самая кепская вядзьма». Сэрыял для дзяцей (Вялікабрытанія).
 15.40 Пяць цудаў.
 15.50 «Гэта клясна!». Моладзевы сэрыял (Міжнародны французскі канал).
 16.20 5x5. Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшаклясыкаў.
 17.00 Кліп-абойма.
 18.00 Навіны.
 19.00 Дж.Чан у баевіку «Гарадзкі пал'янічы» (ЗША).
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.

21.45 Навіны рэгіёну.
 22.00 Прэм'ера. Э.Рабе і Р.Матэас у рамантычнай гісторыі «Каралева сэрцаў». Сэрыял (Калюмбія—Ванэсуэла).
 22.50 Зона Ікс.
 23.15 Начны этэр.
 0.15 М.Дарк у авантурнай мэлядраме «Хамэлеон. Памянай як звалі». (Францыя).
 ● **СТВ**
 5.00 Музычны канал.
 5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 6.00, 15.50 «Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.25, 15.25 «Джым Батан». Мультисэрыял.
 6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт».
 7.15 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
 7.45, 19.50 «СТВ-спорт». Тэлеальманах.
 8.05, 22.50 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: П.Малдун у фантастычным фільме «Праект «Гадзюка». ЗША, 2001.
 9.50 «Як пайду я дарогай...». Дак. фільм.
 10.25 «Гульнявы рэфлекс».
 10.35 «Пад вуглom 23 з паловай».
 11.00 «Пакуль гарыць сьвечка».
 11.30 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.30 «Сямейныя страсы» Ток-шоў.
 13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.
 16.45 «Чыста па жыццё».
 17.20 «У нас усе дома».
 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 18.05 «Добры дзень, доктар!».

18.20 «Менск і менчукі».
 18.25 «Тэма дня».
 20.05 «Запрашаем паскардзіцца...».
 20.15 «Добры вечар, маленькі...».
 20.35 «Закон і крымінал».
 20.50 Кіно: баявік «Мафія наперакор».
 23.00 «Навіны СНД».
 23.15 Дак. фільм «Тэрыторыя сьмерці».
 23.45 Кіно: баявік «Джэксан па мянушцы «Матор». ЗША, 1988.

● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00 «120/80». Інфармацыйная праграма.
 9.10 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 16.00 «20-ка Першых».
 17.00, 22.15 УльтраМікс.
 22.00 «Заваяўнікі кантынэнтаў».
 23.00 МэгаМікс.

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
 8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
 9.05, 19.00 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
 9.50 Юры Саломін у дэтэктыўе «Сувэнір для пракурора». СССР, 1979 г.
 11.20 «Фабрыка зорак-2».
 11.50 Дыснэй-клуб: «Перапынак».
 15.10 «Новы дзень». Новыя цуды сьвету.

«Райскі сад».
 15.35 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. Пары. Кароткая праграма. ЗША.
 16.10 Шматсэрыіны фільм «Парыскі антыкар». 2-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мыццё» з А. Малахавым.
 18.10 «Таямніцы стагодзьдзя». Сьмерць прыніцы Дыяны.
 20.00 Час.
 21.00 «Хто хоча стаць мільянерам?»
 22.00 Прэм'ера шматсэрыінага фільму «Антыкілер». 1-я сэрыя.
 23.15 Цырымонія ўручэньня ўзнагарод амэрыканскай кінаакадэміі «Оскар-2003». Перадача з Лос-Анджэлэсу.
 1.00 «Фабрыка зорак-2».

● **РТР**
 8.45, 21.00 Дэтэктыўны сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 5-ы. «Вянок санэтаў».
 9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 Прэм'ера. «Кароткае замыканьне». Ток-шоў Фэдара Паўлава-Андрэевіча.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял (Аўстрыя—Германія).
 19.30 Мясовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Сэрыял «Правінцыялы».
 22.00 Ток-шоў «Весткі».
 22.30 Весткі — спорт.
 22.40 Прэм'ера. Фільм Р.Рэдфарда «Легенда Багера Ванса» (ЗША). 2000 г.

● **Культура**
 15.10 «Куміры». Данатас Баніёніс.
 15.40 «До мажор».
 16.50 «Трацяюкаўка — дар бясьцэнны» «Сняга птушка ўдачы».
 16.55 «Сакрэты імпэрый, якія зьніклі». Дак. сэрыял (Вялікабрытанія, 1996).
 17.30 Весткі.
 17.40 Навіны культуры.
 17.55 «Палацавая таямніца». «Вялікі авантурыст».
 18.25 «Слова і справа». Дак. сэрыял.
 Фільм 8-ы. «Апалае лысьце».
 18.55 «Партытуры не гараць». Аўтарская праграма А.Варгафіцка.
 19.20 «Навіны культуры». Сцэна з оперы А.Тамы «Гамлет».
 19.30 «Дапамажыце Тэлеку». Вячэрняя гісторыя для самых маленькіх.
 19.40 «Фільм! Фільм! Фільм!» Мультифільм.
 20.00 «Ваш выбар, мадам!» Маст. фільм (Францыя, 2000).
 21.25 «Што рабіць?» Праграма У.Трацьцэва.
 22.20 «Экалёгія літаратуры».
 23.00 «Навіны культуры».
 23.25 «Начны палёт» з А.Максімаў.

● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.
 9.15 Надвор'е на заўтра.

9.20 Каманда.ru.
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
 10.05 «Кулінарны паядынак»: Цэкала супраць Кеасяна.
 14.30 «Любоўныя траўмы». Ток-шоў «Прынцып даміно».
 16.10 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург».
 17.20 Дак. драма «Злачыніца і пакараньне».
 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
 18.40, 22.20 Дэтэктыўны сэрыял «Тайны сьледзтва».
 19.45 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург: крах Антыбіётка». 5-я сэрыя.
 21.00 «Краіна і сьвет».
 21.40 Сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).
 ● **Эўраспорт**
 10.00, 19.30 Валеібол. Ліга чэмпіёнаў. Фінал чатырох. Мужчыны. Паўтор.
 11.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. Вашынгтон. Кароткая праграма. Пары.
 13.30, 20.30 Футбол. Паўтор.
 14.00 Эўрагуль. Футбольны часопіс.
 16.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. Вашынгтон. Кароткая праграма. Пары. Паўтор.
 18.00 Тэніс. WTA. Мамі.
 21.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. Вашынгтон. Танцы на лёдзе.
 0.45 Тэніс. WTA. Мамі. Першы чвэрцьфінал. Жывая трансляцыя.

26 сакавіка серада

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 8.10, 18.15 «Час кахаць». Сэрыял.
 9.10, 17.05 «Одры Хелбэрн. Гісторыя жыцця». Сэрыял (ЗША).
 10.00 «Сьпявай, душа!».
 10.35 «Сьпявай, душа!».
 10.55 Сола для дэбютанта. Павал Адамчыкаў (рэжысэр).
 11.05, 21.55 «Каралева сэрцаў». Сэрыял (Калюмбія—Ванэсуэла).
 12.15 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 А.Збруеў у рамантычнай мэлядраме «Ты і мяне адна» (Расея).
 14.45 «Масква — Менск».
 15.15 «Самая кепская вядзьма». Сэрыял для дзяцей (Вялікабрытанія).
 15.40 Пяць цудаў.
 15.50 «Гэта клясна!». Моладзевы сэрыял (Міжнародны французскі канал).
 16.20 5x5.
 17.00 Кліп-абойма.
 19.00 А.Дзюпрэ і Г.Бэдо ў псыхалёгічнай мэлядраме «Дыпляматычны інцыдэнт» (Міжнародны французскі канал).

20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 Зона Ікс.
 23.15 Начны этэр.
 0.15 М.Дарк у дэтэктыўе «Хамэлеон-2. Партрэт» (Францыя).
 ● **СТВ**
 5.00 Музычны канал.
 5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 6.00, 15.50 «Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.25, 15.25 «Джым Батан». Мультисэрыял.
 6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт».
 7.15 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.55 «24 гадзіны».
 7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
 7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
 8.00 «Менск і менчукі».
 8.05, 23.15 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: баявік «Мафія наперакор». ЗША, 1995.
 9.55 Дак. фільм «Пра жыццё, складзенае з імгненьняў» (Белвідэацэнтар).
 10.25 «Запрашаем паскардзіцца».
 10.35 «Пад вуглom 23 з паловай».
 11.00, 20.35 «Аўтапанарама».
 11.15 «Закон і крымінал».
 11.30 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.30 «Сямейныя страсы» Ток-шоў.
 13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.
 16.45 «Вовачка-2». Камэдыйны сэрыял.

17.20 «У нас усе дома».
 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 18.05 «Плянэта людзей».
 18.20 «Чысты голас». Дак. фільм.
 20.05 «Гульнявы рэфлекс».
 20.15 Дзіцячы экран. «Добры вечар, маленькі...».
 20.50 Кіно: У.Сьміт у паліцэйскім баевіку «Дрэнная хлопцы». ЗША, 1995.
 23.25 «Навіны СНД».
 23.40 «Не спыняйся». Дак. сэрыял.
 0.30 Кіно: Кларк Гебл у мэлядраме «Лётчык-выправавальнік». ЗША, 1985.

● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00, 16.00 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 17.00, 22.10 УльтраМікс.
 22.00 «120/80».
 22.30 «Пра Fashion». Модная праграма.
 23.15, 2.00 МэгаМікс.
 1.00 «Чарнасьліў».

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
 8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
 9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
 9.50, 22.00 Шматсэрыіны фільм «Антыкілер».
 10.40, 23.15 «Фабрыка зорак-2».
 11.10 Дыснэй-клуб: «Лойд у космасе».

15.15 «Тайны забытых перамог». «Надзвычайны канструктар».
 15.40 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. Мужчыны. Кароткая праграма. Перадача з ЗША.
 16.10 Шматсэрыіны фільм «Парыскі антыкар». 3-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мыццё» з А. Малахавым.
 18.10 «Жарт за жартам».
 20.00 Час.
 21.00 «Слабае зьвязно» з М.Кісялёвай.
 23.45 «На футбол» зь Віктарам Гусевым.
 0.15 Дэтэктыўны сэрыял «Уцячка».

● **РТР**
 8.45, 21.00 Дэтэктыўны сэрыял «Кобра. Антытэрор». «Вянок санэтаў».
 9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 Прэм'ера. «Кароткае замыканьне». Ток-шоў Ф.Паўлава-Андрэевіча.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял (Аўстрыя—Германія).
 19.30 Мясовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Сэрыял «Правінцыялы».
 22.00 Ток-шоў «Весткі».
 22.30 Весткі — спорт.
 22.40 Вячэрні сэанс. Дэтэктыў «Карупцыя». 1990 г.

● **Культура**
 15.10 «Малітва Сергію». Дак. фільм.

Рэжысэр Ю.Бялянкін.
 16.05 «Арт-панарама». Вядучы Б.Жутоўскі.
 16.35 Міжнародны Дзень тэатру. «Успаміны ў садзе». Дак. фільм. Рэжысэр В.Токарава. 1-я сэрыя.
 17.30 Весткі.
 17.40 Навіны культуры.
 17.55 «Айчыны і лёсы». Глінкі.
 18.25 «Слова і справа». Дак. сэрыял.
 Фільм 9-ы. «Сьвяціцель Лука».
 18.50 «Дапамажыце Тэлеку». Вячэрняя гісторыя для самых маленькіх.
 19.00 «Зімоўка зьзяроў». Мультифільм.
 19.15 65 год Аляксею Пятрэнку. «Агонія». Маст. фільм («Масфільм», 1981).
 21.40 «Апокрыф». Ток-шоў В.Ерафеева.
 22.20 «Астравы». Георгі Буркоў.
 23.00 «Навіны культуры».
 23.25 «Начны палёт».

● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.
 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 «Вочная стаўка». «Каханьне да маляў».
 18.35 Міжнародны Дзень тэатру. «Сцэнаграма».
 19.00 Міжнародны Дзень тэатру. Ф.С.Фіцжэральд. «Ноч пшачотная». Прэм'ера тэлеверсіі спэктаклю «Тэатру Месяц». Рэжысэр С.Праханай.
 21.25 «Культурная рэвалюцыя». «Піцер — гэта вам не Масква». Праграма М.Шывдога.
 22.20 Міжнародны Дзень тэатру. «Народжаны тэатрам». Юзаф Юзюскі.
 23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
 23.25 «Начны палёт». Вядучы Андрэй Максімаў.

18.45, 22.20 Дэтэктыўны сэрыял «Тайны сьледзтва». 12-я сэрыя, заключная.
 19.50 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург: крах Антыбіётка». 6-я сэрыя.
 21.00 «Краіна і сьвет».
 21.40 Модны сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).
 ● **Эўраспорт**
 9.30, 10.00, 13.00 Экстрэмальныя віды спорту. Паўтор.
 10.30 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету.

28 сакавіка пятніца

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.10, 18.15 «Час хахаць». Сэрыял (Рэсея).
9.10 «Одры Хепбэрн. Гісторыя жыцця». Сэрыял (ЗША). 4-я сэрыя, заключная.
10.00 «Сад мары». Перадача для дачнікаў.
10.25 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песні.
10.50 Кухня КВК.
11.05, 21.55 «Каралева сэрацаў». Сэрыял (Калюмбія—Вэнэсуэла).
12.15, 14.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 Лірычная мэлядрама «Беражы мяне, мой талісман».
15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей (Вялікабрытанія).
15.40 Пяць цудаў.
15.50 «Гэта кісяня!». Маладзевы сэрыял (Міжнародны французскі канал).
16.20 5х5. Інфармацыяна-забаўляльная праграма для старшаклясычнікаў.
17.05 Б.Галкін у маст. фільме «Усе кагосьці хахаюць». («Беларусьфільм»);
19.00 М.Брукс у сацыяльнай камедыі «Грошы ня пахнуць» (ЗША—Францыя—Вялікабрытанія).
20.40 Калыханка.

21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.15 Прэм'ера. Л.Пэры ў любоўнай мэлядраме «У тумане» (ЗША—Вялікабрытанія).

● СТБ

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэйджэрс, ці Магутныя рэйджэры». Тэлесэрыял.
6.25, 15.20 «Джым Батан». Мультисэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял. Заключная сэрыя.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
7.45, 19.50 «СТБ-спорт».
7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
8.00, 18.15 «Менск і менчкі».
8.05, 22.50 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: сатырычная камедыя «Натуральная бляндынка». ЗША, 1997.
10.00 «Хто за «Гарызонтам...» Дак. фільм (Белвідзаацэнтар).
10.15 «Гульнявы рэфлекс».
10.25 «Запрашаем паскардзіцца».
10.35 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
11.00, 20.35 «Аўтапанарама».
11.15 «Тэатральныя гісторыі».
11.30 «Віно каханьня». Тэленавэла.
12.30 «Сямейныя страўцы». Ток-шоў.
13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.

ял.
16.45 «Мэдыкі». Камэдыйны сэрыял.
18.05 «Філярманічны тыдзень».
18.10 «Агляд сусветнай прэсы».
18.25 «Тэма дня».
20.00 «Рэактыўны бокс».
20.15 Дэціачы экран. «Добры вечар, малыякі...».
20.50 Кіно: баявік «Пакараць на месцы». ЗША, 1993.
23.00 «Навіны СНД».
23.15 «Кіно». Мэлядраматычная камэдыя «Каханьне і іншыя непрыемнасьці». Гішпанія.

● Першы музычны канал

7.00 «Пад ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
9.00, 16.00 Рухач.
14.00 «V.I.P.онія».
17.00, 22.10 УльтраМікс.
22.00 «120/80». Інфармацыйная праграма.
22.30 «20-ка Першых».
23.30, 0.15 МэгаМікс.
0.00 «Заваёўнікі кантынэнтаў».

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы навіны.
8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
9.50 Шматсэрыіны фільм «Антыкілер». 3-я сэрыя, заключная.
10.40, 22.05 «Фабрыка зорак-2».
11.10 Дэціачы сэрыял «Твінісы».
15.10 «Новы дзень». «Крылы».

15.35 «Новы дзень». Тэорыя наймавернасьці. «Галоўная таямніца жыцця».
16.05 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Мужчыны. Адвольная праграма. Перадача з ЗША.
17.05 «Вялікае мышцце» з Андрэем Малахамым.
18.10 Гумарыстычная праграма «Самі з вусамі».
18.40 Дакументальны дэтэктыў. «Прыходзьце мяне забіваць». Справа 2002 г.
20.00 Час.
21.00 «Поле цудаў» зь Леанідам Якубовічам.
23.35 Сыгурні Уічэр, Кевін Кляйн у драме «Ледзяны вечэр». ЗША—Францыя, 1997 г.

● РТР

8.45 Дэтэктыўны сэрыял «Кобра. Анты-тэрор». Фільм 5-ы. «Вянок сантаў».
9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
10.00, 19.00 Весткі.
10.20 У пошуках прыгод.
17.50 Аншлаг.
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Клюб «Тэатар + ТВ». Марыя Аронова, Міхал Дзяржавін, Валеры Залатухін і іншыя ў сьвятоточным капусьніку.
22.10 Вячэрні сэанс. Клінт Іствуд, Джон Малкавіч і Рэнэ Русо ў вострасюжэтным фільме «На лініі агню» (ЗША), 1993 г.

● Культура

15.10 Фэстываль «Плошча мастацтваў».

16.05 «Са столі»..
16.35 260 гадоў з дня нараджэньня Кацярыны Дашковай. «Айчына і лёсы».
17.15 «Гербы Расеі». Герб Белазерска.
17.30 Весткі.
17.40 Навіны культуры.
17.55 Паўдзённыя сны.
18.25 «Слова і справа». Дак. сэрыял. Фільм 10-ы, заключны. «Далёкая дарога».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма». Вядучы А.Варгафік.
19.35 «Дапамажыце Тэлеку». Вячэрнія гісторыі для самых маленькіх.
19.40 «Вяршкі і карэньчыкі». Мультифільм.
19.55 70 год Аляксандру Міту. «Лінія жыцця».
20.00 «Гары, гары, мая зорка...» Маст. фільм («Масфільм», 1969). Рэжысэр А.Міта.
22.20 Блеф-клуб.
23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
23.25 «Хто там...».

● НТВ

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Дак. драма «Злачынства і пакараньне».
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
10.05 «Нацыянальная бяспека: мёртвыя душы». Расьсьледаваньне НТВ.
14.35 «Што будзе модна гэтым летам?» Ток-шоў «Прынцып даміно».
16.10 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург».

17.15 Каманда.ru.
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.35 «Свабода слова» з Савікам Шуцэрам.
19.55 Залатая калекцыя: Джэймс Бонд — Роджэр Мур у баевіку «Карабель «Месяцовы гончык» (Вялікабрытанія — Францыя).
22.20 «Усё адразу!». Начныя забавы.

● Эўраспорт

4.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Мужчыны. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.
6.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Танцы на лёдзе. Арыгінальны танец. Паўтор.
9.30 Снаўборд. Паўтор.
10.00 Фрыстайл. Паўтор.
10.30, 16.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Мужчыны. Адвольная праграма. Паўтор.
13.00 Тэніс. WTA. Маямі. Першы паўфінал. Паўтор.
14.00 Футбол. Кубак Лібэртадорэс. 8-ы дзень спарбортнага. Паўтор.
18.00 Футбол. УЭФА. Агляд.
20.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Жанчыны. Кароткая праграма. Жывая трансляцыя.
23.30 Тэніс. WTA. Маямі. Другі паўфінал.
1.15 Экстрэмальныя віды спорту. Паўтор.
1.45 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Танцы. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.

29 сакавіка субота

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультисэрыял (Міжнародны французскі канал).
7.40 Пяць цудаў.
7.50 «Не зьявай!». Тэлеканал для дзяцей.
8.20 Існасьць. Духовная праграма.
8.55 «Усё нармальна, мама!» Забаўляльная праграма.
9.35 Экран індыйскага кіно: «Мяжа». 1-я сэрыя.
11.00 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.30 Тэлевізійны Дом кіно: «Бацькі і дзеці. Акторская дынастыя Янкоўскіх».
12.15 Вясьлёлая сямейка. Гумарыстычная праграма.
12.45 Падарожжа дылетанта. «3 гісторыі радашкавіцкай гімназіі».
12.55 Сола для дэбютанта. Максім Трылецкі (мастак-графік).
13.10 Плянэта АРТ.
13.35 Дак. сэрыял «Пары і дуэты-2» (Міжнародны французскі канал).
14.00 «Маршрут №...».
14.05 Вэстэрн «Вуліцы Ларэда» (ЗША). Заключная сэрыя.
15.15 «Знайсьці самога сябе». Відэафільм АТН.
15.35 Кухня КВК.
15.50 Камэдыйны сэрыял «Лі Эванс. І што цяпер?» (Вялікабрытанія). Заключная сэрыя.
16.20 КВК. 1/8 фіналу Эўралігі.
17.55 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песні.
18.25 Футбол. Аdbорачны матч чэмпі-

янату Эўропы. Беларусь — Малдова. Трансляцыя са стадыёну «Дынама».
20.25 Галоўнае пытаньне.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.25 Футбол. Аdbорачны матч чэмпіянату Эўропы. Галіяндцы — Чэхія. Трансляцыя з Галіяндзі.
23.25 Трэці тайм.
23.35 Начны музычны этэр.

● СТБ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта». «Атлянтыда. Тайны мінойскай эпохі» з цырку «У пошуках страчанага сьвету». Дак. фільм.
7.30 «Дэнис-непаседа». Мультисэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультисэрыял.
8.25 «Хіткліф». Мультисэрыял.
8.50, 19.50 «СТБ-спорт».
9.00 «Рэактыўны бокс».
9.15 «Адпачывай».
9.25 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
9.50 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Арабскія прыгоды». ЗША.
10.40, 20.05 Кіно: лірычная камэдыя «Усмешка Мэламаты» (1-я сэрыя). Рэсея.
12.05 «Разам».
12.35 «Плянэта людзей».
12.50 «Філярманічны тыдзень».
12.55 «Рамонт».
13.05 Кіно: камэдыя «Сустраэнне на Таці».
14.50 «Відавочца» з Іванам Усачовым.
15.20 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.
15.55 «Жыццё зь Люі». Мультисэрыял.
16.20 «Вуншпунш». Мультисэрыял.
16.50 «Запрашаем паскардзіцца».
17.00 «Аўтапанарама».

17.20 Кіно: Жан-Поль Бэльмандо ў трылеры «Прыватны дэтэктыў». Францыя, 1976.
19.30 «24 гадзіны».
21.35 Кіно: Брытні Сьпірс у камэдыйнай мэлядраме «Скрыжаваньні». ЗША.
23.15 «Навіны СНД».
23.30 Кіно: фільм «Госфард-парк». ЗША—Італія.

● Першы музычны канал

8.00, 12.15 Рухач.
12.00 «Заваёўнікі кантынэнтаў».
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Дэціачы сэрыял «Твінісы».
8.20 Грай, гармонік любі!
9.00 Слова пастыра.
9.15 Здароўе.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Смак» з Андрэем Макарэвічам.
10.30 «Сьмехапанарама» Яўгена Петрасяна.
11.10 Прэм'ера. «Вяртаньне дадому. Ларыса Долина. Адзас».
11.50 Павел Любимцаў у праграме «Падарожжы натураліста».
12.30 «Срэбраны шар».
12.55 Разумніцкі і разумнікі.
13.25 Ералаш.
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Доктар Несьцяярэнка». Дак. фільм цыклу «Наш агульны дом».
14.25 «Расейская рулетка» з Валдысам Пельшам.
15.15 «Спацавагон да Варкуты». Дак. фільм.
15.40 Камэдыйны баявік «Вялікі белы падман». ЗША.
17.15 Гумарыстычная праграма

«Сьмешныя людзі».
18.55 «Хто хоча стаць мільянерам?» з Максімам Галкіным.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.05 Футбол. Аdbорачны матч чэмпіянату Эўропы. Зборная Альбаніі — зборная Расеі.
22.55 Што? Дзе? Калі?
0.10 Сэмюэл Л.Джэксан і Томі Лі Джонз у судовай драме «Правілы бою». ЗША, 2000.

● РТР

8.45 Ранішняя пошта.
9.20 «Сто да аднаго». Тэлегульня.
10.15 Сам сабе рэжысэр.
11.15 У пошуках прыгод.
12.10 Клюб сэнатараў.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Утні Х'юстан і Кевін Кэстнэр у вострасюжэтным фільме «Целахоўнік». 1991 г.
15.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Адвольны танец. Трансляцыя з Вашынгтону.
17.00 Мая сам'ям'я.
18.00 Аншлаг.
19.25 Люстра.
19.50 «Сумленны дэтэктыў». Аўтарская праграма Эдуарда Пятрова.
21.15 Сусьветнае кіно: Мэл Гібсан і Джодзі Фостэр у прыгодным фільме «Мэвэрык» (ЗША), 1994 г.

● Культура

11.05 ГЭГ.
11.20 «Графаман». Аўтар А.Шаталаў.
11.45 Каникулы! Каникулы! «Чорная курыца, ці Падземныя жыхары». Маст. фільм.
12.55 «Ненаселены востраў (апаведзі старога маракка)». Мультифільм.

13.25 «Там бывалі...» Дак. сэрыял (Вялікабрытанія, 1999). 7-я сэрыя, заключная.
13.55 «До мажор». Забаўляльная праграма.
14.25 Да 80-годзьдзя з дня нараджэньня Эўропы. Зборная Альбаніі — зборная Расеі.
15.15 95 гадоў з дня нараджэньня Л.Варпахоўскага. Д.Патрык. «Дзіўная мисьць Сэвідж». Тэлеварыя спэтаклаў Тэатру імя Масавету (1975). Рэжысэр Л.Варпахоўскі.
17.50 Магія кіно.
18.20 «Рамантыка рамансу». Вядучы Л.Сярэбрэнікаў.
19.00 «Сфэры» з Інакэнцём Івановым.
19.40 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял (Германія—Аўстрыя—Італія, 1994). Рэжысэр Б.Фішэрэўэр. 7-я сэрыя.
20.30 «Вялікія раманы дваццатага стагодзьдзя». Інгрыд Бэргман і Рабэрта Расэлліні.
21.00 Навіны культуры.
21.25 Упершыню на экране. «Мазэпа». Маст. фільм (Францыя, 1993). Рэжысэр Бартабас.
23.10 «І даўжэй за стагодзьдзе...». Тані-на Гуэра. Праграма У.Малчанова.

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00 Сёньня.
9.05 «Кулінарны паядынак»: «Варылі два таварышы».
10.05 «Кватэрнае пытаньне». «Музыка вітражоў».
11.05 «Прынцэса зь Ніжняга». «Прафэсія — рэпарцёр».
11.25 Служба выратаваньня.
12.05 Прыгодніцкі фільм «Мільён гадоў да нашай эры» (Вялікабрытанія).

30 сакавіка нядзеля

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультисэрыял (Міжнародны французскі канал).
7.40 Пяць цудаў.
7.50 Мультиклуб.
8.30 Арсэнал.
9.05 Алхімія слова.
9.10 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
9.40 Экран індыйскага кіно: «Мяжа». 2-я сэрыя.
11.15 Сад мары. Перадача для дачнікаў.
11.45 Наша спадчына. Нэаклясычныя сядзібы Беларусі.
12.15 «Усё нармальна, мама!» Забаўляльная праграма.
13.00 «Ваша лято».
13.35 «Сьвятло далёкай зоркі. Міхал Пташук». Аўтарская праграма Аляксандра Дамарацакага.
14.05 Прыгодніцкі фільм «Першага красавіка» (Італія).
15.15 «Касіапэя». Пазнавальны сэрыял (Міжнародны французскі канал).
15.40 Сьвет жыўёл у сэрыяле «Барацьба за выжываньне» (Вялікабрытанія).
16.35 Кліп-абойма.
17.15 Лірычная мэлядрама «Вясна на Зарэчнай вуліцы».
18.55 Робэрт дэ Ніра ў крмінальнай драме «Бронцкая гісторыя» (ЗША).
21.00 Панарама: падзеі тыдня.
21.50 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.

22.10 Гістарычны фільм «Любоўныя гісторыі лэдзі Гамільтан» (Германія—Францыя—Італія).
23.50 Вольная барацьба. Міжнародныя спаборніцтвы на прызы А.Мядзведзья.

● СТБ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта». «Выратавальнікі». Дак. фільм.
7.30 «Дэнис-непаседа». Мультисэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультисэрыял.
8.25 «Хіткліф». Мультисэрыял.
8.50 «СТБ-спорт».
9.05 «Менск і менчкі».
9.15 «Партрэт у інтэр'еры».
9.30 «Аўтапанарама».
9.50 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Арабскія прыгоды». ЗША.
10.40, 20.35 Кіно: лірычная камэдыя «Усмешка Мэламаты» (2-я сэрыя).
12.05 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
12.30 «Добры дзень, доктар!».
12.45 «Арт-экспрэс». Культурнае жыццё сталіцы.
13.05 Кіно: трагікамэдыя «Допінг для анёлаў». СССР, 1990.
15.00 «Відавочца» з Іванам Усачовым.
15.30 «Вовачка-2». Камэдыйны сэрыял.
16.00 «Жыццё зь Люі». Мультисэрыял.
17.00 «Такая прафэсія».
17.25 «Навіны сусьветнай шоў-індустрыі».
17.55 «Вар'яцкі сьвет». Дак. фільм.
18.45 «168 гадзін». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
19.30 «Усё для цябе».
20.00 «Пакуль гарыць сьвечка».
22.00 «Гульнявы рэфлекс».
22.10 «Навіны СНД».

22.25 «Проста мама» Дак. фільм цыклу «Агульны дом».
22.40 Кіно: Білі Зэйн, Рон Сылвэр, Кары-Хіраюкі Тагава ў фільме «Небясь-печная зона». ЗША, 1995 г.

● Першы музычны канал

8.00, 13.45 Рухач.
12.00 «Чарнасьліў». Культуралёгічнае шоў.
13.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Дэціачы сэрыял «Твінісы».
8.20, 13.25 Ералаш.
8.30 Служу Расеі!
8.55 Дыснэй-клуб: «Легенда пра Тарзана».
9.15 «У сьвеце жыўёл».
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Падарожжы нататкі» з Д.Крыловым.
10.30 Пакуль усе дома.
11.10 Дог-шоў.
11.50 «Новы дзень». «Шукальнікі». Ноёў каўчэг.
12.15 «Новы дзень». Тэорыя наймавернасьці. «Уражальная цішыня».
12.45 «Клуб падарожнікаў» зь Юр'ем Сянкевічам.
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Валадар смаку» з Валдысам Пельшам.
15.05 Ток-шоў «Выбар».
15.45 Георгі Віцэн у камэдыі «Па запалкі». СССР, 1980 г.
17.15 Жывя прырода. «Браты па крыві» (заключная сэрыя).
18.10 Мэрыл Стрып, Клінт Іствуд у мэ-

лядраме «Масты акругі Мэдзисан». ЗША, 1995 г.
20.30 Контурны.
21.10 «Апошні герой-3».
22.10 Вялікая прэм'ера. Стывэн Сыгал у баевіку «Мігатлівы».
23.45 Часы.
0.45 Рэальная музыка.

● РТР

9.15 Ранішняя размова зь Дзьмітрыем Кісялёвым.
9.45 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.
10.20 Парад камэдый. Маст. фільм «Каникулы ў Вэгасе» (ЗША), 1997 г.
12.10 Парлямэнцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Вакол сьвету.
14.15 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Жанчыны. Адвольная праграма. Трансляцыя з Вашынгтону.
15.40 Свет на мяжы.
16.15 Пакой сьмеху.
17.10 Прэмія «Сэзар». Маст. фільм «Таксі» (Францыя). 1998 г.
18.50 У «Гарадок».
19.00 Весткі тыдня.
20.10 Спэцыяльны карэспандэнт.
20.35 Сусьветнае кіно: прэм'ера. Шэран Стоўн, Дастын Хофман і Сэмюэл Л.Джэксан у фільме «Сфэрэ» (ЗША), 1998 г.
23.15 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Паказальныя выступы. Жывая трансляцыя з Вашынгтону.

● Культура

11.05 Прагулі па Бравдзі.
11.35 Каникулы! Каникулы! «Брэманскія музыкі», «Чароўныя літарыкі». Мультифільмы.

12.05 Мой цырк.
12.35 Чорная дзірка. Белыя плямы.
13.30 «Час музыкі». Тэлечасопіс.
14.00 Шэдзёры сусьветнага музычнага тэатру. В.Моцарт. «Вяселье Фігара». Фільм-опера.
17.20 135 гадоў з дня нараджэньня Максіма Горкага. «XX стагодзьдзе. Выбранае». «Страўцы па Максіму».
18.15 Рэтраспектыва фільмаў па творах Максіма Горкага. «Ягор Бульчоў і іншыя». Маст. фільм.
19.45 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял (Германія—Аўстрыя—Італія, 1994). 8-я сэрыя.
20.35 «Больш чым каханьне». «Сярод шумнага балю».
21.10 «Саларыс». Маст. фільм. Рэжысэр А.Таркоўскі.

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
9.05 Прэм'ера. Сэрыял у нядзелі: «Каханьне удаўца». 1-я сэрыя. (ЗША).
10.05 «Расьліннае жыццё».
10.35 Вы будзеце сьмяяцца!
11.05 Праграма «Упыў».
12.05 Вострасюжэты фільм «Турботная нядзеля».
13.45 Смачныя гісторыі.
14.05 Свая гульня.
15.15 Экстрэмальны кантакт: амэрыканскі алігатар.
15.45, 16.05 «Мастацтва рабіць кампліменты». Ток-шоў «Прынцып даміно».
17.05 Нацыянальная бяспека: апошні віраж аўтапраму.
18.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняковым.
18.35 Дэтэктыў «Сышчыкі». 6-я сэрыя.
19.40 Фільм тыдня: Арнольд Шварцэ-

нэгер у баевіку «Без кампрамісаў» (ЗША).
21.40 Дэтэктыў «Сьмерць нягодніка» (Францыя).
0.10 Сэрыял «Клан Сапрана» (ЗША).

● Эўраспорт

4.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Жанчыны. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.
7.00 Супэрспорт. Чэ

Моды Вясны'03

Сезон вятроў набірае сілу. Хутка вясна прымусяць нас распрануцца і змяніць колеры настрою на больш яркія. Мы расквітнеем, прывучаючы свае замерзлыя целы да цяпла, мядовых пахаў і гучных мэлэдый, мы станем часьцей усміхацца і кахаць мацней, адданей, перастаючы адчуваць сьлізкую прорву пад падэшвай чаравікаў. Ужо сёньня людзі ў перагружаных цягніках мэтро паглядаюць жвавей, і можна сьпяваць, калі сьпявае ўнутры стомленае ад зімовай апатыі сэрца, якое цяпер не баіцца фразы «глябальнае пацяпленне».

«Spring is in the air!» — «Вясна ў паветры!» Гэты выклік спалучае ўсе Сусьветы, ахопленыя россыпам сьвежых сьмелых жаданьняў і непрыманьня вайны ў Іраку, як і любой іншай вайны, любых іншых сьлёзаў...

Вясною'03 няможна быць расчараваным. У модзе іншыя тэндэнцыі: папулярна быць зацікаўленым. Новыя ідэі цэняцца як ніколі. Вясновы сьвет ляціць наперад і ня церпіць заспаных твараў, плястыкавых вачэй без натуральнага бляску і асабліва рэплік накшталт «нічога ня хочацца». Сьвет больш не калектыўны, цяпер кожны змагаецца сам з сабою і сам за сябе, таму чакаць, што вецер на нясе пераменаў проста на карнізы, ворта, толькі калі ты перад гэтым паклаў усе сілы на ажыццяўленьне гэтых чаканьняў.

Узрослы бытаюцца, і ў хуткім часе разумныя падлеткі ды іх сучасныя бацькі зьбяраюцца за аднымі сталамі з

імберавай гарбатай. Як інакш, калі моладзевая мода 2003-й вясны падобная да моды часоў панкавай маладосьці бацькоў сёньняшніх хлопцаў і дзяўчат. Калі хочаць выглядаць сучасна, кінце вокам на чорна-белыя папяровыя сьведчаньні адвязанай маладосьці тых, хто вас нарадзіў. Вясной у сьвеце пануе стыль паласатых чырвона-белых (можа, бел-чырвона-белых?) рэчаў, грубых мэталічных упрыгожваньняў, скураных ботаў-кайстраў-рамянёў і супярэчлівых нагрудных надпісаў «Каханьне неістотнае — Важна верыць у каханьне», напісаных адзін на другім. А парфума ў модзе цёплая, лёгкая і кветкавая, таму не зьдзіўляйся, калі за вечар міма вас два дзясяткі разоў пранясецца шлейф «Masumi je t'aime», культура паху сёлетняй вясны.

Агульная тэндэнцыя да спрашчэньня і даступнасьці робіць немагчымым любы гвалт над сабой. Таму што моднае ўсё лёгкае: лёгкія тканіны, лёгкія пахі, «Coca-cola light», лёгкія цыгарэты, лёгкі алькаголь, лёгкія дачыненні, лёгкія колеры, лёгкая літаратура, лёгкі рок, лёгкі джаз і лёгкія целы, не абцяжараныя звышвагой.

Вясной'03 актуальна займацца ўсім, што падабаецца, і ўсім, што ніколі не выходзіла, бо сучасны чалавек — унівэрсальны, які ўсё можа і не баіцца выглядаць сьмешна ці нясвоечасова. Таму своечасовае ўсё.

Малываць акварэльнымі фарбамі, вучыць новыя мовы, перастаюць мэблю, падарожнічаць, пісаць песьні, пячы пірагі з вадзяністымі галян-

дзкімі трускалкамі, вышываць дробным крыжыкам, нараджаць дзяцей, худзець, хадзіць у царкву, святкаваць дні народзінаў забытых празаікаў, рабіць вечаровыя практыкаваньні для прэсу, сьпяваць, шмат працаваць, засынаць без стымулятараў сну, прачынацца без стымулятараў прачынаньня, кахаць, любіць, выкінуць тэлевізар, набыць кампютар, завесьці шэрую котку... Ці плямістага сабаку.

Яшчэ адная тэндэнцыя новай вясны — быць задаволеным. Пакінуць маркотныя скаргі на жыцьцё, глумленьне з нагоды праблемаў і агрэсіўнае непрыманьне свешы. Вясной новага году вуліцы нашых гарадоў мусяць поўніць каляровыя людзі з усмешкамі, энэргіяй і эмоцыямі, а не расчараваньнем і роспаччу на тварах. Сёлета модна быць разумным, шчаслівым і апалітычным, будаваць сваё жыцьцё ўласнымі сіламі, ня сьпісваючы ўсе непрыемнасьці на ўладу, Бога ці яшчэ якія звышнатуральныя сілы. Быць задаволеным і задавальваць. Рэальна глядзячы на рэчаіснасьць, выхоўваць у сабе здаровы аптымізм.

Сьвятлець ужо пачынае, калі большасьць яшчэ разглядае экранізацыі сваіх пачуцьцяў у сьне. Раніцай усё цяплейшыя прамяні казычуць шчокі і вусны, будзяць, каб ніякім чынам ня даць прапусьціць чарговы пачатак чарговага дня, размаляванага ў колер вясны і новых нябачаных і нечуваных уражаньняў для кожнага.

Тэда Лі, Менск

ВОДГУК

Яшчэ пра гомельскія помнікі

У «НН» ад 7 сакавіка Сяргей Баранаў у артыкуле «На пацеху Жырыноўскаму» разважаў пра гомельскія помнікі. У гэтым пераважаюць эмоцыі, а не здаровы местачковы глудз. Ёсьць і недагаворкі. Напрыклад, помнік транзытнаму пасажыру Пушкіну ў Гомелі мог бы глядзецца іначай, каб прыслухаўся хтось адпаведны да тутэйшых вольных мастакоў (Андрусъ Скідан і кампанія). Мастакі мелі праект зусім недарагога манумэнту: пліта з адбіткамі колаў карэты і блытаніна сьлядоў чалавека, што выходзіў зь яе да ветру. Такі помнік мог бы зрэалізавацца ў Эўропе, але ня ў нас, дзе ўсё яшчэ пануе савецкі манумэнтальны стэрэатып.

Нэгатыўную ролю казакаў у гісторыі Гомелю ня варта абсалютызаваць, намякаючы на неабходнасьць разбурыць помнік Хмяльніцкаму. Гісторыя штука злая: гарнізон урадавых войскаў у 1651 г., трымаючы казакскую аблогу, мусяць выразаць гомельскіх мяшчан, што мелі сувязь з ворагам. Я ня быў бы супраць, каб побач з гетманам Багданам сталі манумэнты іншых пэрсанажаў таго часу (Януш Радзівіл, Міхал Крычэўскі, Аляксей Трубяцкой ды інш.). Абы толькі новыя пакаленьні ведалі гісторыю.

У рэальным жыцьці не стае ні помнікаў, ні гістарычных ведаў гара-

джанаў. Палута Бадунова, Аўген Калубовіч, Рыгор Клімовіч ды іншыя нашыя землякі за цяперашнім часам ня будуць ушанаваныя дзяржавай, бо належаць да процілеглай ёй традыцыі.

Дарма сп.Баранава пужае бюст Мікалая Румянцава, усталяваны ў парку. Спасылка на гістарычную ролю яго бацькі ў задушэньні паўстаньня Касцюкі не вытрымлівае крытыкі. М.Румянцаў, хоць і быў прадстаўніком расейскай калянізацыйнае кагорты, вызначаўся сваёй адукаванасьцю і мэцэнацтвам. Ён фундаваў працу археографа Івана Грыгаровіча ды пачынальніка нашай археалёгіі Зарыяна Далэнгі-Хадакоўскага, якія зьбіралі матэрыялы, карысныя для Беларусчыны. Тут варта дадаць, што помнік Румянцаву аздоблены ў мове беларускай.

Што да Ірыны Паскевіч, у гонар якой пераназвалі частку Першамайскай вуліцы ў гістарычную Ірынінскую, дык і тут ня трэба гарачыцца. Мо гэта сьведчаньне зруку ў сьвядомасьці нашае ўлады, і пакрысе ў Гомелі пачнуць зьнікаць бальшавіцкія тапонімы. Ірына ня той прыклад, каб рабіць зь яе жупел, страшыдла. А вось на якой мове будзе выкананыя новыя зьшлядачкі, трэба паглядзець. Як па мне, дык хай вуліца будзе й Першамайскай, абы не па-расейску было напісана.

Сяргей Балахонаў, Гомель

У абарону Бабруйскага музэю

Зусім нядаўна паўторна быў разбураны помнік ахвярам палітычных рэпрэсій у Бабруйску. І зноў з гэтага гораду прыйшло паведамленьне аб тым, што былі выламаны дзьверы і выразаны аўтагенам замкі ў музэі ГА «Беларуская асацыяцыя ахвяр палітычных рэпрэсій». Экспанаты для музэю зьбіралі на працягу 14 гадоў. Такі музэй на тэрыторыі Беларусі толькі адзін. Працай у музэі

кіравала Ганна Бакач, цяпер яе адхілілі ад абавязкаў.

Сябры Беларускай асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсій (і я ў тым ліку) з хваляваньнем назіраюць за падзеямі ў Бабруйску. Спроба зьнішчыць помнік і музэй — гэта жаданьне новых узурпатораў схаваць праўду аб гісторыі нашага народу ад маладога пакаленьня.

Ларыса Шукайла, Магілёў

Беларуса — у Чырвоную кнігу

11 лютага газэта Ватыкану «Osservatore romano» ўпершыню надрукавала матэрыял на беларускай мове. У ім Папа піша пра беларускія праблемы. Галоўнай ён лічыць праблему сямі: «Беларусь апынулася ў беспэрэцэдэнтным дэмаграфічным крызысе... Алькагалізм у апошні час прыняў зусім цяжкія формы». Аднак Папа наўрад ці будзе пачуць, бо слухае толькі той, хто жадае пачуць. А вельмі цяжка беларусу расплываць свае вочы з п'янага чаду і агледзецца, у якім жудасным становішчы ён апынуўся.

Апошнім часам складаецца ўражаньне, што дзяржава больш клапа-

ціцца пра нейкую Вяртлявую Чаротаўку, пра якую нам штодзень лапоча сацыяльная рэклама. У дзяржавы няма ніякіх праграм па падтрымцы маці і дзіцяці. А выплаты маладым матулям па доглядзе дзяцей мізэрныя. З 21 лютага аб'яўлена, што гэтыя выплаты павялічаны на 10% і цяпер складаюць цэлых 58000 рублёў! Гадуецца, дзеткі!

Пройдзе час, і можа стацца так, што па пустых залах Нацыянальнай бібліятэкі будзе пырхаць тая Вяртлявая Чаротаўка ды дзівіцца, навошта людзі пабудавалі ёй такі палац.

Аляксандар Місянскі, Віцебск

* * *

Карціць адказаць на нарыс Уладзя Калупаева «Скарачэньне насельніцтва — гэта нармальна», надрукаваны ў «НН» ад 28 лютага.

Я не кандыдат эканамічных навук, але я дакладна ведаю, што, каб ня цяжка эканамічнае становішча, а мела б трох ці чатырох дзетак. Цяпер у мяне толькі двое, таму што я хачу, каб яны елі і апраналіся ня горш за сваіх аднагодкаў, каб мелі магчымасьць атрымаць дадатковыя веды і наведваць розныя гурткі (бо ўсё гэта ўжо не бясплатна), кожны год вяжджаць да мора ці да дэткаў ў Расею і каб іх бацькі не аддавалі апошняе на ўсё гэта, а мелі грошы і на сваё жыцьцё, каб было куды гасьцей пазваць ці было на чым да іх даехаць.

Таму наша сям'я спынілася толькі на дваіх дзецях. Я вельмі зайздросчу тым, хто мае траіх. А вы кажаце пра «пераход нацыі ў шэраг высокаразьвітых».

Святлана Палонская, Рэчыца

ЯК ГЭТА БАЧЫЦЦА

Засьнежаная Горадня

У адрозьненне ад Беластоку, у Горадні дарожныя і камунальныя службы амаль не пасыпаюць вуліц і тратуараў сольлю. Са сьнегам змагаюцца там традыцыйнымі мэтадамі — мятлой і шуфляй. Бывае часам сьлізкавата, але можна хадзіць па белых тратуарах, бязь ліпкай гразі пад нагамі. Хаця ў Беларусі гарадзкі транспарт амаль дармовы, але карыстацца ім зімою невыгодна. Шмат людзей езьдзіць аўтобусамі і тралейбусамі. Пяшчом прайсьціся па белым і сухім сьнезе — гэта прыемнасьць, якой не сустракаецца на пасолёных тратуарах Беластоку.

Горадня ад Беластоку ў 60 км. Надвор'е і клімат тыя ж. Але людзі апранаюцца зусім інакш. У Беларусі на галовах жыхароў дамінуюць салідныя шапкі-«вушанкі». Носяць іх мужчыны і жанчыны. Апрача таго, шмат жанчын носяць футры, якія нашы дамы апранаюць, ідучы ў царкву ці касцёл. Мужыкі таксама апрануты так, каб быць гатовымі абара-

няцца ад 30-градуснага марозу.

Горадня даволі хутка эўрапеізуецца. У рэстаране «Беласток» афіцыйянткі, апранутыя ў прыгожыя ўніформы, амаль бегаюць па зале, выконваючы сваю працу. Таму нават пры вялікай колькасці гасьцей можна зьвесці абед і заплаціць рахунак за 20 мінут з моманту ўваходу. Праўда, у прадуктовых крамах часта можам сустрэць савецкі падыход да працы, але такіх 20-гадовых «дзевушак» можам спаткаць і за прылаўкам у Беластоку ці Варшаве. Відаць, не пераносяць яны свае працы, хамаватага працадаўцы і ўсіх кліентаў крамы, што даюць зарабіць яе ўласніку. У вялікім дзяржаўным унівэрмагу ў Горадні, дзе хацелася мне набыць вопратку, дзьве магазыншчыцы дапамагалі выбіраць адпаведны тавар з такой ангажаванасьцю, як у салёнае моды на Ліповай у Беластоку. Проста цяжка адсыць ад прылаўку і нічога не купіць.

Мяне як гісторыка прыемна ўразіла ў Беларусі даступнасьць да ар-

хіўных матэрыялаў. Найбольш сакрэтным дакумэнтам НКУС можна нават ксэраваць за адпаведную плату. Карыстаюцца імі ў большасьці палкі, мясцовых гісторыкаў праблемы фарміраваньня бальшавіцкай улады менш цікавыя. У Польшчы доступ да матэрыялаў, якія кампраматавалі б дзяржаўную ці нацыянальную палітыку, значна больш абмежаваны. І самае прыемнае ў працы наведвальнікаў гарадзенскіх архіваў — адпаведныя папкі трапляюць на рукі дасьледчыка за пяць мінут пасьяя выпісу патрабаваньня. У варшаўскіх архівах трэба падаць адпаведныя дакумэнты дзень раней, а няспешнасьць і пышлівасьць тамашніх супрацоўнікаў напамінае эмацыянальны стан менскіх пастарэлых чэкістак, застаўленых пільнаваць уваход у Нацыянальную бібліятэку. На гэтым фоне кампэтэнтнасьць гарадзенскіх архівістак (у архівах працуюць выключна жанчыны) прыемна ўражае.

Яўген Мірановіч, «Ніва», Беласток

Лукашэнка спадабаўся студэнтам

У мінулую пятніцу, 14 сакавіка, А.Лукашэнка сустрэўся з студэнтамі Белдзяржуніверсытэту. Ён прачытаў лекцыю на тэму «Гістарычны выбар Беларусі». Кіраўнік дзяржавы пачаў прамову а 12-й, а скончыў гаварыць каля 16-й.

Пачатак быў даволі рэзкі: «Ад БДУ я чакаў большага». Лукашэнка выказаў незадаволенасьць тым, што галоўны ўнівэрсытэт краіны не адкавае дабрам (чытаў: падтрымкай) на дабро, якое бачыць ад дзяржавы. Навуковыя лябараторыі, вучэбныя карпусы, інтэрнаты не знаходзяцца ў належным стане. А між тым у бюджэ-

це ёсьць асобны артыкул «На фінансаваньне БДУ». Сёлета ўнівэрсытэт атрымае 43 млрд. рублёў, што складае траціну ўсіх выдаткаў на вышэйшую адукацыю. Надалей гэтую суму пільнуецца зменьшыць, што, аднак, «не павінна адбіцца на стыпэндыях».

Прэзыдэнт закрануў балючае пытаньне закрыцьця факультэту фундаментальнай і нетрадыцыйнай мэдыцыны. Маўляў, трэба рыхтаваць прафэсіяналаў у тых галінах навукі, якія маюць сталае значэньне. Навошта патрэбны мэнджэр у сфэры мэдыцыны? «Найлепшы мэнджэр — гэта лекар».

Самай цікавай часткай былі адказы А.Лукашэнка на пытаньні студэнтаў пра сытуацыю ў Беларусі. Ён выказаўся супраць нават ускоснага ўдзелу Беларусі ў ірацкай вайне: «Беларусы за сваю гісторыю ўжо нававаліся».

Іншыя пытаньні: «Як зьдзіць дзячыну ў рэстаран за стыпэндыю?» Парыда прэзыдэнта: «Знайдзіце іншую дзячыну». «Як Вы ацэньваеце стан беларускай культуры? Калі можна, у дэлу словах». Адказ: «Магу ў трох: лепш, чым учора». Студэнты рэагавалі нязмушана.

Юлія Інышава, якая там была, Менск

ІРАК І ВАКОЛ ІРАКУ

* * *

Любы дыктатар, якому не-вайна надасць упэўненасьці ў заўтрашнім дні, не павінен спаць спакойна, і таму я кажу «так» вайне. І я буду маліцца, каб амэрыканская зброя біла дакладна ў цэль.

Павал Тарасюк, Менск

* * *

Чаму дагэтуль «Беларускі Вызвольны Рух» не агучыў свайго намеру паўдзельнічаць у барацьбе супраць дыктатуры Хусейна? Вядома, што некалькі тысячаў расейцаў гатовыя выехаць на дапамогу Іраку. А ў супрацьлеглым лягеры зьявіўся б батальён беларускіх жаўнераў. Асабіста я гатовы ўступіць у такі батальён. Чакаю загаду камандуючага.

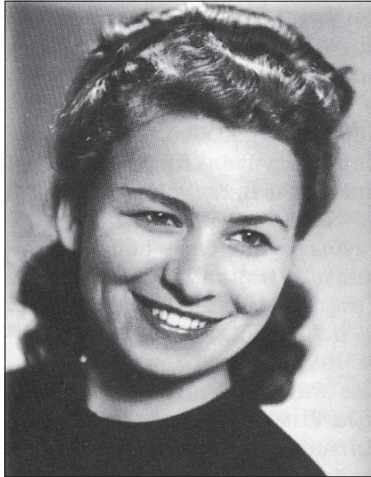
Аўген Сідорык, Прага

Жук-Грышкевічы

Сёлета споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння Вінцэнта Жук-Грышкевіча, у 1971–1982 гадох — Старшыні Рады БНР. Наша карэспандэнтка ў Канадзе Віялета Кавалёва сустрэлася з жонкай В.Жук-Грышкевіча — спадарыняй Раісай.

«НН»: Спадарыня Раіса, ці можаце Вы прыгадаць свае ўражанні ад першай сустрэчы з Вінцэнтам Жук-Грышкевічам?

Раіса Жук-Грышкевіч: Вінцук быў такі хударлявы, старэйшы ад усіх нашых хлапцоў, і меў вельмі спаважны і сумны выраз твару. Ну вядома, прайшоўшы ўсе гэтыя картаргі... Але як ён пачаў гаварыць! Гаварыў Вінцук вельмі прыгожа. Не сьпяшаючыся, кожны сказ закончаны... Ён быў настаўнікам, так што думкі ў яго былі ўсе арганізаваныя, і ён мне страшна спадабаўся сваёй гутаркай.

Раіса Жук-Грышкевіч, 1947 г.

пасля зноў спаткаліся. Нарэшце Вінцук пытаецца: «Мне казалі, у Вас ёсць сястра. А дзе ж яна?» А я тады працавала на другім канцы гораду, у шпіталі. Ну, словам, запрасілі сястру. Так мы спаткаліся і потым сталі сустракацца.

«НН»: І дзе Вы найчасцей бы-

мусіць быць! Я яму зрабіла такую вуду, што ён заўсёды ганарыўся. А ў мяне, каб я ня нудзілася, быў проста патычок, і наўсё прывязаная лёска... Пасля я толькі здагадалася, чаму я мушу таксама хадзіць з вудай. Вінцук быў хітры — ну ведама ж, старэйшы. Калі мы ідзем двох рыбакоў, дык у нас уся рыба лічыцца на дваіх!

Ажаніліся мы 4 верасня 1953 г., толькі-толькі пасьпелі ўладзіцца, як стала вядома, што Вінцука могуць паслаць у Мюнхен — арганізоўваць беларускую рэдакцыю радыё «Вызваленне». У снежні 1953-га прыходзіць яму тэлеграма ад Амерыканскага камітэту вызвалення народаў Расеі: «NEW YEAR'S GREETINGS. WE OFFER YOU POST CHIEF BELORUSSIAN DESK RADLIB. AIRMAILING DETAILS». І ён павінен падпісаць кантракт на 1 год. Я была вельмі незадаволеная, не хацела яго пусіць: «Мы толькі пажаніліся, а ты едзеш на цэлы год?»

Сябры ягоныя маладзейшыя наладзілі для яго развітальную вечарыну. А я на той вечарыне прадэкламавала яму верш Ларысы Геніюш:

«Калі цябе, мілы, краіна пакліча
За родны змагацца парог,
То суму ня будзе ў мяне на абліччы
І жалю ня будзе ў грудзях...»

Вінцуку гэта вельмі спадабалася. Вось так я яму «дала дазвол»...

І ён паехаў. А пасля я думала — каб ён не паехаў, я, мусіць, ня здолела б да экзаменаў падрыхтавацца, навуковую працу напісаць і паздаваць усё. Усё ж такі жонка, трэба дом глядзець, варыць... Хаця ён лепей варыў ад мяне, разумнейшы быў на ўсіх франтах...

Вінцук паехаў у Мюнхен, ня маючы яшчэ канадзкага грамадзянства. І я яго тады ня мела. Я скончыла ўнівэрсытэт у траўні 1954-га і ўвосень таго ж году атрымала грамадзянства. Тады я стала старацца паехаць у Мюнхен, бо калі я, жонка, маю грамадзянства, дык муж таксама мог вярнуцца ў Канаду. Я прыехала да Вінцука на Каляды, у яго якраз кантракт сканчаўся. Мы пагаварылі — і ён даў згоду прадоўжыць кантракт яшчэ на год.

Але калі й гэты тэрмін скончыўся, я сказала, што далей заставацца ў Мюнхене я ня згодная. Баялася, што я забудуся ўсю практыку, яна вельмі скамплікаваная. Мне аж сны сталі страшныя сніцца... Вінцук бачыў, што я сапраўды не магу, і мы вярнуліся.

Прыехаўшы з Мюнхену, сталі ўладжвацца. Тое, што Вінцук там

зарабляў, мы ашчаджалі, каб даць задатак за дом і за інструменты. Бо на дантыстычныя інструменты задатак — тое самае, што задатак на дом, і потым сплываць кожны год. Мы шукалі дом, каб быў недалёка ад Таронта, але не ў Таронта, бо мне там клімат не падабаўся. Доўга ездзілі, пакуль Вінцук не знайшоў гэты дом у Бэры. Калі ён прывёз мяне сюды ўпершыню, я пабачыла гэтыя сходы, што наверх закручваюцца, — усё, я хачу тут жыць! Але сьпяраша трэ было пагаварыць з мясцовымі дантыстамі — ці захочуць яны мець яшчэ аднаго дантыста ў Бэры. Сустрэліся мы з імі, і ў снежні 1956-га купілі гэты дом.

...Я мела дома дантыстычны кабінэт, шмат працавала. Вінцук, як вярнуўся з Нямеччыны, ня меў платнае працы, але дапамагаў мне, быў маім мэнэджэрам, і ён шмат сіл аддаваў грамадзкай дзейнасці. А да таго ж ён быў ужо немалады чалавек... Ён быў старэйшы за мяне на няцэлыя 17

год. Вінцук пераняў старшынства ў Радзе БНР пасля таго, як у 1970 годзе памёр Мікола Абрамчык, больш-менш ягоны раўсеньнік. І ён быў на гэтай пасадзе да лістапада 1982 г. — амаль да свайго 80-годзьдзя.

«НН»: Ці шкадаваў Вінцэнт Жук-Грышкевіч, што яму не давялося вярнуцца ў Беларусь?

Р.Ж.-Г.: Ведаецца, калі ў Таронта была Другая сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі, у той час якраз разгарнулася вялікая кампанія «за вяртанне на Радзіму». Вельмі ціснулі на нас. І Вінцук меў на той сустрэчы вялікі даклад, які называўся «Мы ня вернемся пад савецкую акупацыю». Якое шкадаванне можа быць? Трэба адваіваць незалежную Беларусь і тады ехаць, а ня ехаць у лжу, каб там ізноў з цябе здэкавалі. За гэтую незалежную Беларусь ён і змагаўся. Гэта была ягоная мара, пуцяводная зорка ўсяго ягонага жыцця.

Вінцэнт Жук-Грышкевіч нарадзіўся 10 лютага 1903 г. у Будславе. Вучыўся ў беларускіх гімназіях у Будславе і Вільні. У 1926 г. скончыў праскі ўнівэрсытэт Карла IV. Шмат гадоў быў выкладчыкам у Віленскай беларускай гімназіі. У 1939 г., пасля акупацыі Чырвонай Арміяй Вільні, быў арыштаваны і засуджаны на 8 год лягераў.

«НН»: А калі і дзе адбылася гэтая першая сустрэча?

Р.Ж.-Г.: Я была ў Вільні перад вайной, і Вінцук быў у Вільні, але ў Вільні мы ня бачыліся. Затое зь віленскіх часоў ён ведаў маю сястру, Валю Жукоўскую. Потым, ужо па вайне, як вярнуліся з Італіі і Вінцук жыў у Лёндане, яны былі ў частым сутыку зь Міколам Абрамчыкам — ягоным сябрам яшчэ з Прагі. І Міколава жонка Ніна, зямлячка мая, зямля ёй пухам, усё казала Вінцуку: «Я маю для цябе слаўную дзяўчыну — сястру Валі Жукоўскай...»

Калі Вінцук прыехаў у Таронта на пачатку 1950 г., адзінай знаёмай у яго была якраз Валя. Ён да яе дабраўся, яны пагаварылі прыемна,

валі ўдваіх?

Р.Ж.-Г.: Як толькі вольны дзень — хадзілі мы ў рыбалоўства. Вінцук — рыбакоў страшэнны. Я сама рыбалкі не любіла, у нас у сям'і тата ніколі гэтым не захапляўся, але хадзіла за Вінцуком... Аднак для рыбалкі патрэбныя вуды. А хто з нас тады меў грошы? Я прыехала ў Канаду без зімовага паліто. Хоць ведала, што Канада — краіна халодная... Працавала прыбіральшчыцай у тубэркулёзным шпіталі, Вінцук таксама працаваў на чорнай рабоце ў старэчым доме... Карацей, купіць вуды нам не было за што.

Але Вінцук ведаў, як вуду зрабіць. Ён набыў бамбук і ўсе гэтыя дроцікі — а я ж дантыст, рука спрытная

На рыбалцы. 1960-я г.

У выніку дагавору генэрала Сікорскага з Молатавым пра вызваленне з савецкіх лягераў польскіх грамадзянаў у 1942 г. Вінцэнт Жук-Грышкевіч атрымаў свабоду і ўступіў у польскі корпус 8-й Брытанскай Арміі. У складзе корпусу браў удзел у бітве пад Монтэ Касіна. Пасля вайны апынуўся ў Англіі, дзе разам зь іншымі жаўнерамі-беларусамі заснаваў Згуртаванне беларусаў Вялікай Брытаніі.

«Тады як Мікола Абрамчык прысьвячаў вялікую частку свайго часу міжнароднай дзейнасці Рады БНР, Вінцэнт Жук-Грышкевіч працаваў перадусім над структурамі — як Рады, так і арганізацыйнага жыцця дыяспары наагул. Пад ягоным старшынствам, напрыклад, быў перагледжаны і ўдасканалены Статут Рады БНР. Усёю сваёю дзейнасцю Жук-Грышкевіч намагаўся ўтрымаць дух нашага грамадства — беларусаў замежжа — кругом Рады БНР».

Івонка Сурвілла, Старшыня Рады БНР.

Казачка на Дзень Волі

У адным царстве, у адным гаспадарстве, можа, у тым самым, дзе жывём мы з вамі, здарылася такое здарэнне...

Спачатку ўсё ішло сваёй чарадой — мянялася ночка з зарой, людцы жылі сабе пажывалі, добра нажывалі і нават не задумваліся, што так вечна ня будзе, што знойдзецца зайздросны на іхняе шчасце. А яно, між тым, так і сталася. Завёўся па суседстве люты цмок. Вось аднойчы давай гэны цмок выхваляцца:

— Я люты цмок, зубамі — шчоўкшчоўк, кіпцюрамі — драп-драп, хвастом — ляп-ляп! Я самы прыгожы! Я самы дужы!..

— Як жаба ў лужы, — гэта цмока-

ва жонка, ведзьма брыдка, свае тры грошы прыткнула. — Ты б не выхваляўся тут, а ішоў на працу — здзейства якое ўчыніў ці махлярства... Вунь, я чула, што за гарамі, за марамі, за дрымучымі лясамі ў людзей на небе брыльянцістыя зорачкі сьвечаць — ты такіх ня маеш.

— Дык я пайду і ўкраду, — сказаў цмок.

Пайшоў і ўкраў. Нанізаў на нітку, пачапіў сабе на шыю і давай выхваляцца:

— Я люты цмок, зубамі — шчоўкшчоўк, кіпцюрамі — драп-драп, хвастом — ляп-ляп! Я самы-самы-самы!..

— Прусак з вусамі! — гэта зноў

жонкачка яго пад'юджае. — Ты не выхваляйся — яшчэ ў дарогу зьбірайся. Я чула, што ў людзей на небе срэбны месячык сьвечаць — ты такога ня маеш.

— Дык пайду і ўкраду, — сказаў цмок.

Пайшоў і ўкраў. Нанізаў на нітку, пачапіў на другую шыю (дарэчы, трэба сказаць, што быў той цмок сапраўдны — трохгаловы), ды зноў выхваляецца:

— Я люты цмок!..

— А бадай ты змоўк! — жонка-ведзьма няк не супакоіцца. — Ты стары сыляпы корч, усялякую драбязу цягаш, а галоўнага ня бачыш! Там жа на небе само ясна-красна

сонца сьвечаць!..

— Дык я пайду і ўкраду, — сказаў цмок.

Сказаў і зрабіў.

Сонца сабе пачапіў, а на месцы сонца свой партрэт павесіў. На знак таго, што зараз ён у тым краі кіраваць будзе. На партрэце тым паўстаў цмок ва ўсёй сваёй красе — пуза выкаціў, лапы ды крылы раскірэчыў, адна галава на захад, другая на ўсход, трэцяя зверху ашчэрылася, а хвост абаранкам закруціў!..

Ад таго часу стала ў нашым царстве-гаспадарстве цёмна, зімна, сумна... І невядома, колькі б так мучыўся народ, ажно знайшоўся адзін хлапчак, чыста дзівак. Узвёў ён і кажа

так папросту:

— Чаго распусьцілі нюні, а ну — сядлаць коні! У пагонь! Вызвалім сонца-агонь!

Але зь яго толькі пасмяяліся:

— Куды табе, Іван-прастак, які з цябе вяк, вытры смаркачы, цмока не перамагчы!..

Іван кпіны сьцярапеў, нічога не адказаў, асядлаў коніка свайго і рушыў у пагоню.

Спачатку паехаў ён да сваіх сяброў. Думае, зьбяром войска чым больша — сьмяляў будзе з цмокам ваяваць. Прыехаў да першага, кліча:

Працяг на старонцы 14.

НЕВЯДОМАЯ БНР

Захарка і Савецкая Расея

Масква, жнівень 1920 году. Залагодзішы апошнія неабходныя фармальнасці, старшыня дэлегацыі БНР для перамоваў з бальшавіцкім урадам Васіль Захарка заняў сваё месца ў цягніку, які кіраваўся празь Петраград на Рэвэль. Калі да адыходу цягніка заставалася пяць хвілін, Захарка пачаў за акном знаёмы твар, і настрой у яго адразу сапсаваўся.

Гэта быў прадстаўнік Наркамату міжнародных справаў таварыш Гай, які апекаваўся беларускай дэлегацыяй падчас яе месячнага бесплэннага сядзеньня ў Маскве. Гай папрасіў Захарку затрымацца яшчэ на некалькі дзён. Васіль Захарка выйшаў і, плюнуўшы на ненавісны маскоўскі брук, панура пацягнуўся за бальшавіком.

* * *

Неяк ня так яно ўсё ўяўлялася, калі ў снежні 1919, раскалоўшы Раду БНР — ачысьцішы яе ад прапольскага элемэнту, беларускія сацыял-рэвалюцыянеры і сацыял-фэдэралісты ўзялі курс на нацыянальнае паўстаньне. Яны завязалі патаемныя кантакты з бальшавікамі, спадзеючыся на іх падтрымку. Польскія рэпрэсіі, якія расьцерашылі лідэраў БНР па Эўропе, на пару месяцаў паралізавалі выкананьне гэтага пляну. Аднак ужо ў красавіку 1920-га прэзідыюм Рады БНР пасылае з Бэрліна тэлеграму наркамму Чырчыну, у якой папярэджае, што без удзелу Беларусі ніякія перамовы між Польшчай і бальшавіцкай Расеяй адбывацца ня могуць. Прэм'ер Вацлаў Ластоўскі, выбраўшыся зь менскага астрого і асталіваючыся ў Рызе, упаўнаважае Янку Чарапука выехаць у Рэвэль — тагачасны фарпост бальшавіцкай дыпламатыі — і распачае кансультацыі з прадстаўнікамі Савецкай Расеі. 25 красавіка ўрад БНР дасылае Чырчыну праз Чарапука ноту з прапановаю прызнаць незалежнасьць Беларускай Народнай Рэспублікі ў яе этнаграфічных межах і распачаць мірныя перамовы.

Празь дзень Чырчына адказаў на гэтую ноту тэлеграмай:

«Колькі ў сілу даміноўных абставінаў Савецкі ўрад недастаткова абазнаны пра стан справаў у Беларусі і беручы пад увагу, што Беларуска ўрад дзейнічае на тэрыторыі, занятай узброенымі сіламі краіны, што знаходзіцца ў стане вайны з Са-

вецкай Расеяй, Савецкі ўрад, улічыўшы звесткі пра пераварот у Беларускай Радзе <...> бачыць сябе абавязаным найперш запытаць звесткі пра тое, якімі ёсьць адносіны Беларускага ўраду да польскіх акупацыйных і цэнтральных уладаў з пункту гледжаньня вольнага волевыяўленьня названага ўраду і той сілы, якую ён здольны надаць сваім рашэньням. Чырчына».

На гэты шматслоўны і блытаны тэкст Чарапук пастараўся адказаць ня менш шматслоўна і блытана, і вынік не прымусяў сябе доўга чакаць. Наступная тэлеграма Чырчына складалася ўсяго з чатырох кароткіх і ясных пытаньняў:

1) на якую тэрыторыю пашыраецца ўлада беларускага ўраду;

2) якімі рэальнымі сіламі ён валодае;

3) якія мае і можа мець пэрспэктывы на выпадак ваенных дзеяньняў;

4) чым можа гарантаваць Расеі, што ня будзе адгрываць ролю прыкрыцьця для іншых дзяржаваў?

Янка Чарапук павіншаваў сябе зь першай перамогай. Бальшавікі былі на кручку.

* * *

Упаўнаважаны Міністэрства замежных справаў Янка Чарапук, адчуваючы надзвычайную важнасьць сваёй місіі, пастараўся адказаць расейскаму наркамму з належнай саліднасьцю.

«У адказ на Вашу тэлеграму, — пісаў ён, — паведамляю: нягледзячы на тое, што заходняя частка Беларусі ў гэтым часе акупаваная польскай вайскавай сілай, улада Рады Народных Міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі пашыраецца і там. У гэтых месцах галоўным чынам працягваюцца актыўная дзяржаўная дзейнасьць Міністэрстваў унутраных справаў, прапаганды і асьветы». (Чарапук ня стаў удакладняць, што ў першым міністэрстве была занятая толькі пасада самога міністра, а двух другіх на гэты момант наагул не існавала.)

«У сваіх дзеяньнях, — пісалася далей у адказе Чырчыну, — Урад абапіраецца на ўсе беларускія грамадзкія арганізацыі, саюзы каапэратываў, прафсаюзы, а таксама на густую сетку сялянскіх радаў, якія ўсе працуюць пад кіраўніцтвам надзвычайных палітычных камісараў.

Ваенная сіла складаецца з шмат-

лікіх партызанскіх атрадаў, якія знаходзяцца пад кіраваньнем Рады ваеннай абароны. Да партызанскіх атрадаў таксама можна далучыць Беларуска-літоўскія дывізіі, якія хоць цяпер і знаходзяцца пад польскім камандаваньнем, але ў неабходны момант пярэйдучь на бок войскаў Беларускага ўраду, адпаведная рэвалюцыйная праца ў гэтых дывізіях ужо вядзецца».

Рэшта Чарапуковай тэлеграмы была вытрыманая ў падобным аптымістычна-наступальным тоне. У канцы ўльтыматыўна паведамлялася, што пра пэрспэктывы ваенных дзеяньняў ды розныя гарантыі з Расеяй будуць гаварыць, толькі калі яна прызнае незалежнасьць БНР і сядзе за стол мірных перамоваў.

Прэм'ер Ластоўскі, атрымаўшы копію гэтай тэлеграмы, чамусьці не нахніўся Чарапуковым аптымізмам і адрэагаваў рэзалюцыяй: «Даць выгавар грамадзяніну Чарапуку за яго непраўдзівыя заявы Савецкаму ўраду. Наша сіла палягае на нашым маральным праве да незалежнасьці, а не на рэвалюцыйнай прапагандзе ў Літоўска-беларускай дывізіі».

* * *

Нягледзячы на няўключную дыпламатыю Чарапука, агульная сытуацыя на ўсходнім дыпламатычным фронце выглядала шматабяцальна. 17 траўня Ластоўскі піша ў лісьце сваім віленскім папчэнікам па партыі эсэраў: «Настаў у нашым дзяржаўным будаўніцтве вельмі важны і адказны момант: мы знаходзімся напярэдадні прызнаньня нашай дзяржаўнасьці Антантай і Расеяй. Перамовы з Чырчыным вядуцца аб прызнаньні незалежнасьці і аб ачыстцы Расеяй этнаграфічна беларускай тэрыторыі. Яны большыя за нас нацыяналісты і заяўляюць, што Смаленск — вялікарасейская тэрыторыя. Усё ж афіцыйнае прызнаньне павінна хутка наступіць».

Чырчыну дасылаецца паўторная нота з прапановай прызнаць незалежнасьці і вываду савецкага войска з этнаграфічных беларускіх тэрыторыяў, а 30 траўня ў Рызе на палітычнай нарадзе кіраўніцтва БНР заслухоўваецца даклад Палуты Бадуновай, якая толькі што вярнулася з Масквы, дзе вяла партыйныя перамовы з расейскімі эсэрамі. Падчас паездкі ёй удалося даведацца пра неафіцыйную пазыцыю бальшаві-

кага кіраўніцтва што да Беларусі: калі Польшча будзе настойваць на межах 1772 году, дык Савецкай Расеі на захадзе лепш будзе мець мяжу зь незалежнай Беларуссю, чым з Польшчай.

* * *

Тым часам з бальшавіцкімі прадстаўнікамі ў Рэвэлі ўдалося дамовіцца наконт візыту ў Маскву афіцыйнай дэлегацыі БНР. Дэлегацыя ў складзе Васіля Захаркі, Янкі Чарапука і Міхася Маркевіча даручалася правесці перамовы аб прызнаньні незалежнай Беларусі і дамагчыся ад Масквы грашовай пазыкі на суму 50 млн. рублёў.

Вацлаў Ластоўскі перадаў з дэлегацыяй некалькі лістоў да сваіх маскоўскіх знаёмцаў. У лістах гэтых сярод іншага гаварылася: «Мы чакаем, што найлібэральнейшая і найдэмакратычнейшая дзяржава і яе слаўны а братні нам народ расейскі словам і чынам памогуць нам стаць вольнымі, зьнімуць з нас іржавыя ланцугі няволі, якія пакінуў на нас ненавідны расейскі царызм... Мы чакаем ад вялікага расейскага народу прызнаньня нашай дзяржаўнай незалежнасьці...»

Ня менш наіўныя ўяўленьні меў Ластоўскі і пра суадносіны дзяржаўных ладаў абедзьвюх краінаў: «Што да дзяржаўнай формы, то [ў незалежнай Беларусі] яна будзе больш левая, чым у Расеі, мяркуючы з настрояў у народзе, але думаем, што ня будзе яна і такой руйнуючай у пераходны момант. Адным словам, наша Рэспубліка народная, а гэта значыць, што формы дзяржаўнасьці ўстанаўляе сам народ і будзе мець такія, якія ён палічыць за лепшае».

З такімі настроймі дэлегацыя праз Рэвэль выехала ў Маскву.

* * *

Да Масквы на пачатку ліпеня даехалі толькі двое — Захарка і Маркевіч, дый тых пасобку. Гаспадары пасялілі іх асобна: Захарку — у гатэль «Князь Двор» на Анціп'еўскім завулку, а Маркевіча — у асабняк Наркамату замежных справаў на Паварской вуліцы. Някіх зносінаў паміж сабою яны ня мелі.

Перамовы напачатку абяцалі быць спрыяльнымі, але пасыла, пад уплывам ваенных няўдачаў ва Украіне, бальшавікі, каб забясьпечыць свой правы флянг, 12 ліпеня з надзвычай-

най паспешлівасьцю падпісалі мірную дамову зь Літвой, аддаўшы ёй беларускія землі Віленшчыны і Гарадзеншчыны аж да Маладэчна. Адрэзаны ад усяго сьвету Захарка, які выпадкова даведаўся пра гэтую навіну ў калідорах наркамату, тут жа падаў ад імя ўраду рашучы пратэст, на які, аднак, ніхто ў Маскве не зьвярнуў ніякай увагі.

Тым часам на польска-бальшавіцкім фронце адбыліся новыя зьмены, і, пакуль беларускія прадстаўнікі надалей чакалі працягу мялывага дыялёгу з маскоўскімі палітыкамі, палякі пакінулі Менск. 31 ліпеня адбылося паўторнае абвяшчэньне Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі. Гэтым самым для Масквы беларускае пытаньне было фактычна вырашанае.

* * *

Ссаджаны зь цягніка Захарка затрымаўся ў Маскве яшчэ тры тыдні, але затрымка гэтая не дала ніякіх вынікаў. Праўда, адзін вынік усё ж быў: у беларускіх палітыкаў настала поўнае працьверзэньне ў стаўленьні да Савецкай Расеі. 7 верасьня Рада БНР і Рада Народных Міністраў накіравалі ноту пратэсту Парыскай мірнай канфэрэнцыі: «На зьмену польскай акупацыі на Беларусь прыйшла новая — расейска-бальшавіцкая акупацыя. Пачаліся на Беларусі ўласьцівыя бальшавіцкай уладзе тэрор і гвалты. Крайнім выразам гвалту ў галіне свабоды нацыянальнага вызначэньня зьяўляецца бальшавіцкі акт 31 ліпеня гэтага году, які абвешчае Беларусь Савецкай Рэспублікай, сфэдэраванай з Расеяй».

Імем Беларускага Народу, Урад Беларускай Народнай Рэспублікі, прыняўшы ўладу ад Усебеларускага ўстаноўчага Кангрэсу, надзелены даверам усіх беларускіх палітычных партыяў, арганізацыяў і групаў, гора працэтуе супраць бальшавіцкага акту гвалту і заяўляе, што ён разам са сваім народам будзе змагацца з накінутым яму ўжо другі раз Савецкай Уладай актам і з прызначаным Масквою насуперак волі Беларускага Народу савецкім урадам, які ўзурпуе сувэрэнныя правы Беларускага Народу».

Мірная дамова паміж БНР і Расеяй не падпісаная дагэтуль.

Сяргей Шупа, радыё «Свабода»

Казачка на Дзень Волі

Працяг са старонкі 13.

— Дакуль сабе будзем жыцьцё марнаваць? Пагналі сонца вызваліць!

Ажно той сябрук на яго засыкаў:
— Ціха ты, чаго равеш, навошта табе тое сонца? У цемры лепей ад цмока хавацца: можа, не заўважыць, можа, не зачэпіць...

Паехаў Іван да другога сябра. Кліча. А сябручок так адказвае:

— Ведаеш, мне і ў цемры няблага. Калі б было святла, трэба ж было б на работу цягацца. А так цэлы дзень — ноч. Сьпі сабе колькі хочаш...

Паехаў Іван да трэцяга, а той яшчэ лепшы:
— Я, — кажа, — толькі гэтага і чакаў. У цемры красьці лягчэй! Я тут такія месцы разнахоўваю — ёсьць чым пажыўцца...

Вось табе і сябручкі, вось табе і памочнічкі... Але наш Іван не адцяяўся. Чалавек вольны на ўсё здольны. Паехаў ён адзін з цмокам ваяваць. Едзе Іван, пасьпяшае, але ўсё наўкол прыкмячае. І бача ён у адным месцы такое здарэнне: плача дзед, плача баба, квочка курачка-раба. Плачуць-лямантуюць і ўсё за мышкай ганяюцца. Пытаецца Іван:

— Што сталася? Чаго вы да гэтай малечы прычэпіліся?

— Дык вось жа, — адказваюць, — бяда! Зьнесла курачка яечка — бяленькае, кругленькае, мы яго паклалі ў чарапіцу, паставілі на паліцу, а гэна зладзейка бегла, хвосцікам маханула — яечка звалілася і разбілася.

— А дайце вы спакой, знайшлі бяду! Курыца вам новае яйка зьнясе, яшчэ лепшае за тое, — залатое.

І праўда, пайшла курыца на гняздо, зьнесла новае яйка, усе сталі рады і да мышкі болей не чапіліся. Мышка таксама рада і шэпча Івану:

— Дзякуй, добры чалавечка, цяпер я табе аддзячу.

Сьмяецца Іван:

— Чым жа ты мне, малеча, паможаш? Я ж на цмока ў пагоню сабраўся!

— А ты ня сьмейся, а лепей мяне паслухай: я норы рыю, усе схаваныя ў зямлі скарбы знаю. Хадзем са мной.

Завяла мышка Івана ў адно патаемнае месца, вырыла нару, Іван руку ўсунуў і выцягнуў вялізны меч. Добры меч, будзе чым галаву цмоку сеч. Падзякаваў Іван сваёй новай сябровачцы і паехаў далей. Едзе ён, пасьпяшае, але ўсё наўкол прыкмячае. Бача ён у іншым месцы другое здарэнне: кабылка лядача ляжыць і плача. Запытаўся Іван:

— Што ж гэта робіцца нашай жаробачцы — ня ржэ, а сьвішча?

— Ага, заіржэш тут... Ці ж ня бачыш, мілы чалавек, што я жалезным сядлом асядлана, жалезнымі цуглямі закілзана, на жалезны ланцуг навязана. Я ўжо сто гадоў сьвежай травічкі не скубала, сьвежай вадзічкі не сярбала. Змарнела зусім.

Зжаліўся Іван, ланцуг адчапіў, кабылку рас-

кілзаў, накарміў, напайў, тады пытаецца:

— Хто ж цябе так і за што?

— Ёсьць тут адзін такі. Пісарчук. Дачуўся ён, што за трыдзевяць зямель у трыдзятым царстве казкі проста пад нагамі валяюцца. Дык хацеў ён мяне змусіць, каб я яго туды завезла. Думаў набраць казак цэлую торбу, выдаць за свае і гэнак праславіцца. А я не схачела. Дык ён мне во як... Але дзякуй табе, мілы чалавек, што вызваліў мяне. Давай табе памагу.

— Што ты, ня трэба, я ж во маю коніка.

— Э-э-э, туды, куды ты сабраўся, гэтакі не падыдзе. Мяне бяры, толькі зьнімі яшчэ зь мяне гэтае сядло жалезнае, ненавіснае.

Зьняў Іван сядло, а там пад сядлом — крылы! Перасеў Іван, конь крылы расправіў, і паляцелі яны. Ляціць, пасьпяшаюць, але ўсё наўкол прыкмячаюць. Бачаць: дрэва стаіць высокае, на дрэве гняздо, у гнязьдзе поўна варанья, і ўсе крычаць. Такі гарлаграй — проста канец сьвету! Падляцеў Іван, пытаецца, што здарылася. А яму стары воран і жаліцца:

— Гэта ж мая сарока-варона кашку варыла, дзетак карміла, гэтаму дала, гэтаму дала, гэтаму дала, гэтаму дала, а гэнаму не дала. Пажартавала. Кажы, ты маленькі, дурненькі, дроваў не насіў, у печы не паліў, табе кашка на палічцы ў чарапічцы. Дык ён паверыў, палез і выкуліўся з гнязда. Цяпер во — як падняць?

Пасьмяяўся Іван, але ў момант на зямлю спусьціўся — ці ж гэта цяжка на крылатым кані, — варана тое падабраў і ў гняздо вярнуў. Узрадаваліся вароны і яшчэ большы гарлаграй ўсчалі. Думаў Іван хутчэй адтуль уцякаць, але воран затрымаў:

— Пачакай, я табе адплачу. Я паўсюль лятаю, усё на сьвечце знаю, пакажу дарогу, куды табе трэба.

— Еду я ў пагоню на цмока. Гэны паганец скараў нашае сонца, месяц і зоры. Але я яго заб'ю! Калі ведаеш, пакажы, дзе той гад хаваецца.

Паказаў воран Івану верны шлях, і паляцеў Іван на сваім кані ў пагоню. Ляцеў ён, ляцеў, цераз высокія горы, цераз глыбокія моры, цераз шырокія палі на самы край зямлі. Прывяцеў на гнілое балота. Бача: пасярод балота крутая гара. А пад гарою — нара. А з той нары такі смурод ідзе...

— Ага, вось дзе ты ёсьць! — здагадаўся Іван і кліча цмока на бой. — Гэй, цмок, вылазь — будзем біцца!

Але ў адказ — цішыня. Тады Іван яшчэ раз гукнуў:

— Гэй, цмок, вылазь — біцца будзем!.. Гэй, цмок...

Тут раптам уся гара заварушылася, разьвярнула, падняліся зь яе тры галавы на даўгіх шыях, пазяхнулі і кажучь:

— Ну што ж, біцца дык біцца, навошта ў дупу крычаць?

Зразумеў тады Іван, куды ён уліў. Але слова гонару дадзена! У пагоню! Сямі сьмярцям не бываць, адной не мінаваць. І кінуўся Іван сьмела ў бой. Разагнаўся і ляціць проста на

IREX-PROMEDIA

цмока. А цмок свае пашчы разявіў, а пашчы такія вялікія — маглі б цалкам праглынуць Івана з канём... Усё бліжэй, бліжэй імчыцца Іван, а сам шалёна прыдумляе: што ж рабіць?! І вось перад самым носам як шугане ён угару, абкруціўся, пераскочыў цераз цмока і адсёк цмоку... хвост. Як зароў цмок, як загаласіў, як завяў! І ад ганьбы, і ад болю. А Іван тым часам не разгубіўся, падляцеў ззаду і адсёк цмоку сярэдняю галаву. З гэткай удачы Іван ажно расьсьмяяўся, а цмок ад злосьці проста ашалеў. Усчалася бойка яшчэ горша. Іван ізноў разгнаўся і на цмока прэ. А цмок на яго! Каб хто іншы пабачыў, ад страху памёр бы няйначай. Толькі ня наш Іван. Ляціць ён на сваім крылатым кані, быццам хмара-віхура! І што цікава, хоць конь па небе ляціць, але капыты так гручочуць, як пярэнь. А меч у руцэ — як маланка!.. Усё бліжэй, бліжэй супернікі, і здаецца, што няма ў Івана ніякага шанцу. Што ж ты хочаш, ён жа толькі Іван-прастак, галава дурная. Але дзьве дурныя галавы, разам сабраныя, яшчэ горш. Так што ня бойся, Іван, сьмела руш! Пагоня! Рубон! Толькі ж на якую галаву спачатку напасьці?! На правую?! На левую?! Кідаўся Іван туды-сюды і ўрэшце сігануў пасярод дзіне, а цмок сваімі пашчамі Івана — цоп! Толькі не Івана схопілі пашчы, а адна адну. І так моцна ўпіліся, так угрызьліся, што не расчэпіць. А Івану цяпер доўга думаць ня трэба было — падляцеў ён, шах-мах, адсёк і тыя дзьве галавы. Тут цмоку і канец.

Канец — значыць канец. Але гэта цмоку канец, а ня нашай казачцы. Зьняў Іван з той здыхаты зоркі — выпусьціў на неба. Тады месяц. Тады сонца. Як добра стала. Цёпла! Сьветла! Вольна! Толькі цяпер адчуў Іван, як стаіўся. Пусьціў ён каня папасьвіцца, а сам там жа, дзе біўся, спаць паваліўся.

Тым часам для ўсіх людзей сьвята настала. П'юць, гуляюць, толькі каму дзякуй сказаць, ня знаюць. Праўда, былыя Іванавы сябручкі здагадаліся, хто цмока забіў. І стала ім так зайздросна, што ён-такі свайго дабіўся, што ён цяпер будзе герой... Тады задумалі яны подлую справу. Пайшлі, знайшлі нашага Івана, які

яшчэ ўсё спаў, ні пра што ня дбаў. Забілі яго, на кавалачкі пасеклі ды ў зямлю закапалі. Цмокавы галавы на дзіды сабе пачапілі, ідуць і хваляцца:

— Гэта мы цмока забілі! Гэта мы цмока забілі! Мы героі!

Што ж, ёсьць такія разумнікі. Самі сябе абдураць. Так на гэты раз і выйшла. Бо цмокава жонка-ведзьма засталася ж жывая. Паплакала, пагаласіла яна, а тады грозіць:

— Ну пачакай, паплаціцца той, хто зрабіў мяне ўдавой.

Паляцела яна шукаць, хто ж ейнага мужа забіў. Ляціць, ляціць і бачыць: ідуць тры, такія героі, ды хваляцца, што гэта яны цмока забілі. Наляцела на іх ведзьма, забрала ў палон. Сьпяраша думала забіць, зьесьці. А тады разважыла, што ёй, удаве, якраз спатрэбіцца. Дык яны недзе да гэтага часу той старой ведзьме ўслужваюць.

А што ж Іван? Можа б, так і застаўся ляжаць нязнаны, у чужой зямлі закапаны, але ягоныя сябры верныя пра яго не забыліся. Сабраліся мышка, воран ды конь крылаты і давай Івана ратаваць. Мышка зямлю раскапала, усе костачкі разам сабрала. Воран зьлётаў за трыдзевяць зямель у трыдзятае царства, прынёс у дзьобе вадзіцы-жывіцы, Івана пакрапіў — ён і аджыў. А конь крылаты адвёз яго дахаты...

З той пары многа часу пайшло. Але народ гэтай слаўнай гісторыі не забыўся. Памятаюць пра пагоню на цмока. Шануюць. Дзень той пераможнай бітвы — а было гэна шчаслівай вясновай парой, 25 сакавіка, — сьвяткуюць яны цяпер як Дзень Волі. У кожнай хаце на пачэсным месцы вісіць карціна малявана, у рамачку прыбраная. Пагоня называецца — рыцар на кані, зь мячом. Толькі за даўнасьцю часу некаторыя блытаюць — кажучь, што гэна ў каня гунька намалёваная. Ніякая гэна ня гунька — гэна крыло. Яно проста ў той момант уніз апушчана, а потым яно шух — і ўверх. І ляціць, ляціць пагоня!..

Паводле праўдзівых здарэнняў і чарадзейных казак запісаў Сьцяпан Дзінь-Дзілевіч зь Вільні

Алесь Камоцкі: «Беларуская душа патрабуе гітары»

Алесь Камоцкі — жывая легенда беларускай аўтарскай песні. Ягоныя канцэрты два разы на год збіраюць соценныя залі слухачоў. Ён сьпявае песні на словы Ўладзімера Караткевіча і Ларысы Геніюш (славутая «Ноч з марозікам»), запісаў некалькі альбомаў на вершы Рыгора Барадзіліна.

Пра цяперашні стан аўтарскае песні і яе пэрспэктывы А.Камоцкі разважае ў гутарцы з карэспандэнтам «НН».

Песня для кухні

«НН»: Бардаўская песня пачыналася як «кухонная». У якім выглядзе яна існуе сёння?

А.К.: Яна і цяпер працягвае так існаваць. Яна пастаянна прапісана на кухнях, бо мноства людзей пішуць песні самі для сябе. Вядомыя песні бардаў — гэта толькі бачная частка айсбэргу. Бывае, абставіны складваюцца так, што ўсё гэта можа выйсьці на шырокія залі, як гэта было ў канцы 70-х—пачатку 80-х з расейскай бардаўскай песняй. Было, што нават паэты збіралі стадыёны. Хто сёння збірае стадыён? А тады збіралі, бо была такая запатрабаванасьць.

«НН»: Гэта ненармальна?

А.К.: Ды не, цікавасць да аўтарскае песні на абсалютна нармальным узроўні. Патлумачу на такім прыкладзе. Чаму я раблю канцэрты бясплатнымі? Можна прадаваць дарагія квіткі — будуць прыходзіць «прэстыжныя» наведнікі. Можна зрабіць квіткі таннымі — адміністратары расьпіхаюць іх, напрыклад, па школах.

А на мае канцэрты з вольным уваходам (як бы гэта ні было нявыгадна мне самому) прыходзіць менавіта мая публіка. Яна прыходзіць менавіта для таго, каб паслухаць мяне, — і мне гэта прыемна. І зала збіраецца пастаянна, хай сабе і невялікая — на 1000 месцаў.

«НН»: Якія пэрспэктывы ў беларускай аўтарскай песні?

А.К.: А якія пэрспэктывы ў жыцця на Зямлі? Такія ж пэрспэктывы і ў аўтарскай песні. Для мяне гэта рэчы непадзельныя. Ніхто гэтага не адменіць і ня зробіць так, каб гэтага не было.

«НН»: Ці ёсьць сёння нейкія тусоўкі кшталту бардаўскіх клю-

баў? Тое месца, дзе людзі маглі б сабрацца і пагаманіць паміж фэстывалямі? І ці патрэбнае такое месца?

А.К.: Няма, на жаль. А хацелася б, каб было месца накшталт старога бару Дома літаратара. Там жа людзі збіраліся ня толькі каб чарку ўзяць. Там і пра літаратуру гаварылі...

Мельнікаў — сапраўдны бард

«НН»: Расейская бардаўская песня мігруе ў бок шансону: папулярны сёння Алег Міцяеў збірае велічэзныя залі. У беларускай бардаўскай песні ёсьць нейкія плыні, зрухі такога кшталту?

А.К.: Барды — гэта ня тыя, хто прыдумаў 10 словаў і падабраў да іх два акорды. Калі строга паставіцца да клясычнага бардаўскага ідэалу і пашукаць такіх у нас, дык іх можна будзе пералічыць на пальцах адной рукі. «Бард» — гэта лад жыцця.

«НН»: І што ж гэта за клясычны бардаўскі ідэал?

А.К.: Бард — гэта чалавек, які жыве менавіта гэтым, а на ўсё астатняе ня вельмі звяжае. Да бардаў бліжэйшы за многіх іншых Андрэй Мельнікаў. Ён выдае сваю прадукцыю: касэты, нейкія лісткі — усяляк прапагандуе сябе як барда... А, напрыклад, у Віктара Шалкевіча — актёрская песня, якая мне, дарэчы, вельмі падабаецца. Але гэта іншае...

«НН»: У нас барды гучна праявіліся на мяжы 80—90-х, а потым значных новых імёнаў так і ня ўзьнікла. Чаму?

А.К.: На мяжы 80-х—90-х яны менавіта гучна праявіліся, але той самы Эдуард Акулін пісаў песні ўжо ў 80-м. Ужо ў 82-м мы з Сокалавым выдумлялі нешта. Спытайце ў Шалкевіча, калі ён напісаў першую

песню, — таксама не «на мяжы 90-х».

«НН»: На апошнім па часе канцэрце Вы казалі, што пішаце песні ўжо 14 гадоў. Атрымліваецца, з 1988-га...

А.К.: Гэта час, калі я сьвядома пішу песні на свае тэксты. А на вершы Ўладзімера Караткевіча якраз напісаў у 82-м. А першую песеньку па-беларуску на свой верш я напісаў увогуле ў 1975 г. Яна зусім несьвядомая, я тады і граць на гітары ня дужа ўмеў. Я яе і цяпер помню, адно што сьпяваць ня буду.

Мастацтва і рамяство

«НН»: Чаму Вы перайшлі ў аўтарскую песню з року?

А.К.: Ня так многа я ў тым року і граў. Проста я супрацоўнічаў з камандай «Зарціпо», — мне страшна гэта падабалася. Але каманда ў тым выглядзе, дзе быў і я, праіснавала паўгоду — і развалілася. Потым яна зноў збіралася... А тады я кінуў усё і заявіў, што больш ня буду ні з кім іграць, бо мне падабалася менавіта тыя людзі. Так што я не зусім ужо і з року прыйшоў.

«НН»: А якая музыка Вам падабаецца?

А.К.: Я магу нармальна слухаць і папсу, і якую-небудзь электронную музыку, кшталту Карла-Гайнца Штокгаўзэна. Я люблю ўсялякую музыку — незалежна ад жанраў. Жанры — гэта ж умоўнасьць. Проста ёсьць людзі, якія шчыра і аддана займаюцца справай, а ёсьць «прафэсіяналы»-рамеснікі, у якіх усё пастаўлена на канвэр. Калі разьвядзеш рамяство ад шчырасьці, дык усе жанры проста знікаюць. Няправільны гэта падзел — па жанрах... Дзяліць трэба на мастацтва і рамяство.

«НН»: А хто зь беларускіх бардаў падабаецца, а хто — не?

АНДРЭЙ ЛАНКОВ

А.К.: Буду я гаварыць! Вось Шалкевіча назваў — і досыць. Маладых вась да халеры цяпер...

«НН»: А хто з маладых цікавы?

А.К.: Ёсьць такі Дзяніс Лісейчыкаў. Музыка ён залежыць ад многага, ня стаў самастойным: можа трохі пайграць з «Акварыюму» ці яшчэ чаго. Але ў яго ёсьць такія тэксты — «забойныя» проста! Абсалютна самабытныя, арыгінальныя тэксты.

«НН»: Ці дапаможа беластоцкая «Бардаўская восень» разьвіцьцю жанру?

А.К.: Тут нічога не залежыць ні ад конкурсаў, ні ад становішча ў дзяржаве. Тут усё настолькі індывідуальна, што самае галоўнае — будзе пісаць чалавек надалей ці не. Гэта ж творчасць!

Пасадзіць усю залю

«НН»: Расейскамоўная бардаўская песня ў Беларусі існуе паралельна зь беларускай. Яны не перасякаюцца, хаця на пачатку 90-х такія спробы былі. Вядомая Алена Казанцава напісала была колькі беларускіх песень.

А.К.: Была, праўда, такая тэндэнцыя. Калі мы на пачатку 90-х арганізавалі пару фэстываляў чыста беларускіх, людзі, якія сьпявалі раней парасейску, спэцыяльна для фэстывала пісалі па-беларуску. Усё гэта было ня вельмі ясна. Я ж бачыў: на першы фэстываль было пад 70 заявак! Але ўласна беларускіх было мала.

Я лічу, што розніцы няма, па-беларуску пісаць ці па-расейску. Проста трэба вельмі сумленна рабіць сваю справу. А вось такое «Я пішу па-расейску, але тут трэба напісаць па-беларуску»... Няма тут ніякага такога слова «трэба»! Як нідзе яно тут шкоднае. Нейкія каньютурныя меркаваньні — труна ўсяму.

«НН»: Ці згодні Вы зь цьверджаньнем Міхала Анемпадыстава, што бардаўская песня бліжэйшая беларускай душы, чым, напрыклад, рок?

А.К.: Ясна!

«НН»: Чаму?

А.К.: У року паміж слухачом-гледачом і выканаўцам стаіць сьцяна... Можна, нават не сьцяна, а хваля: ідзе навала агрэсія туды-сюды. Задача року — узяць, успароць, узьдзю-бурьць залю, вырваць яе зь сядзеньняў. А мая задача адваротная — пасадзіць слухачоў, каб зь іх аніхто ня ўстаў і нікуды не пайшоў, пакуль я сьпяваю. Усё адбываецца больш спакойна. Гэта больш адпавядае лямінавай, памярковай беларускай натуры.

Мая задача ня ў тым, каб слухачы запомнілі мае песні. Я павінен стварыць адпаведную атмасфэру, у якой можна падумаць, паразважаць. Чалавек пабудзе ў такой атмасфэры і пойдзе дадому спакойна. Хай ён пажыве як чалавек хоць некалькі хвілінаў!

«НН»: А вось наконт паэтаў, на чые вершы Вы пішаце песні... Ёсьць нейкае кола ўлюбёных? Як увогуле адбываецца адбор вершаў?

А.К.: Ня так многа тых паэтаў: Жылка, Барадзілін, Геніюш, Караткевіч... Гэта тыя, на чые творы я напісаў многа. Але нейкага прынцыпу адбору няма. Сёння так, заўтра — гэтак. Для мяне і самога гэта ня вельмі зразумела. Усё гэта выпадкова. Але і ў гэтай выпадковасьці ёсьць свая жалезная лёгіка. Калі выпадкова сутыкаешся зь нейкім графаманам, яго проста не заўважаеш. А калі выпадкова натыкаешся на штосьці сур'эзнае, дык абсалютна выпадкова пішаеш на гэта песню.

Гутарыў Адам Воршыч

Алесь Камоцкі нарадзіўся ў 1958 г. Скончыў Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт па спэцыяльнасьці «Філязофія» (1986). Апошнія альбомы — «Босая зорка», «Псалмы» на вершы Р.Барадзіліна. Падсумаваньнем 14 гадоў творчасьці стаўся кампакт-дыск «Дым» (2002).

• ПРыватныя абвесткі •

ВІТАНЬНІ

Маму і тату з Браслава віншую з Народзінамі! Вы самыя лепшыя! Надзейка

Берасьцейская філія Маладога Фронту віншуе Алену Бахун з Днём народзінаў. Жадаем усяго таго, што прыносіць радасьць і ўсьмешкі. Ты патрэбная Радзіме. Жыве Беларусь!
Канстытуцыя-94 віншуе Натальку Базылевіч з Днём народзінаў. Мы яшчэ пазмагаемся за наша шчасьлівае дзяцінства!

Хрысьціянская братва і паганская братва віншуюць Натальку Базылевіч з Днём народзінаў

Віншую сп.У.Бутрамева з 50-годзьдзем. Жадаю посьпеху. Шалахоўскі Аляксеі

Віншую ўсіх з 25 Сакавіка. Шалахоўскі Аляксеі

КАНТАКТЫ

Уніяцкае набажэнства ў Горадні — кожную нядзелю а 10-й на вул.Кірава, 32а (р-н вярэньня школы)

Гарадзенская сцена, касэты і кампакты, кнігі і часопісы незалежных выдавецтваў на сайце <http://michelson.by.ru>. Замаўляй і чытай! Замовы праз пэйдж. у Горадні: 730000, аб. 127302. А/с 62, 230003, Горадня-3

«Стары Ольса» і БМА-групп запрашаюць на сярэднявечную дыскатэку ў клубе «Тунэль» (сярэдня красавіка) olsa.by.ru — чакаем усіх неабякавых да нашай сярэднявечнай спадчыны

Беражыце мову продкаў! Уступайце ў ТБМ. Т.: 284-85-11
27 сакавіка ў 17.00 у Скарынаўскім цэнтры адкрыецца выстава карцін беларускага мастака з Крыму Уладзімера Кіркевіча. На ягоных акварэлях адлюстраваны гістарычныя мясціны Беларусі. Сардэчна запрашаем наведаць выставу: музей «Беларусы ў сьвеце», вул.Рэвалюцыйная, 15 (2-гі паверх). Даведкі праз т.: 220-93-50

Запрашаем у музей «Беларусы ў сьвеце»: вул.Рэвалюцыйная, 15, 2-гі паверх

Чакаю званка ад самастойнага веруячага беларуса з творчымі якасьцямі. Т.: 237-64-70

Пазнаёмлюся з хлопцам альбо мужчынам. Мне 50. Галіна. А/с 29, 220073, Менск

КВАТЭРА

Прадам кватэру (2 пакоі) у Маргілёве. 9000 у.а. Т.: 254-77-59 (Галіна)

КНІГІ, МУЗЫКА

Набуду ўсё адно які іншамоўна-беларускі слоўнік (акрамя расейска-беларускага)! Пойдзе ўкраінска-беларускі ці польска-беларускі. А/с 461, 200050, Менск

ПРАЦА

Бухгальтар з стажам шукае працу па сумяшчальніцтве, дома, прыпрацоўку, магчымыя варыянты. Т.: 242-85-16. Сяргей, Аксана

Конкурс «НН»

Вучань расейскамоўнае школы ведае: «Каждый охотник желает знать, где сидит фазан» або «Как однажды Жак-звонарь головой свернул фонарь». Для тых, хто вучыўся не ў расейскамоўнай школе, нагадаем: гэта памятка на пасьлядоўнасьць колераў спектру. А што раіць вучню беларускай школы? Заставацца без такой падказкі? Вядома не!

«НН» абвешчае конкурс на найлепшую «СПЭКТРАЛЬНУЮ ПАМЯТКУ».

Вось першая спроба:

Пераможцу, аўтару самай цікавай памятки, будзе сюрпрыз ад «НН».

Чырвоны
Памаранчавы/Аранжавы*
Жоўты
Зялёны
Блакітны
Сіні
Фіялетавы

— Чаму
птаха/альт*
журботны
зранку?
— Бо
скамець
філіжанку.

Склаў З.Саўка

* «Спэктральная памятка» — зьява школьная, таму пажадана дасылаць памятку «амбівалентную», г. зн. і пад П (амаранчавы) і пад А (ранжавы).

• НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ •

Бардах Ю. Штуды з гісторыі Вялікага Княства Літоўскага / Перакл. М.Раманоўскага, А.Істоміна; Прадм. Г.Сагановіча. — Менск, 2002. — 459 с. — (Бібліятэка часопіса «Беларускі гістарычны агляд»)

Працы Ю.Бардаха — вядомага польскага мэдыявіста і гісторыка права — сталіся клясыкай гістарычнай навукі. У кнігу ўвайшлі 9 артыкулаў, прысьвечаных дзяржаўна-прававой гісторыі Вялікага Княства Літоўскага і нацыянальна-рэлігійным праблемам Цэнтральна-Усходняй Эўропы. Паводле асабістага прызнаньня, Ю.Бардах «зачараваны Вялікім Княствам», а сярод беларускіх дасьледчыкаў ён мае славу аднаго з самых «аб'ектыўных» польскіх гісторыкаў. У выданні зьмешчана таксама поўная бібліяграфія навуковых публікацыяў прафэсара ды інтэрвю зь ім. Шукайце кнігу ў незалежных распаўсюдніках.

Дзярновіч А. «...in nostra Livonia»: Дакумэнтальная крыніца па гісторыі палітычных адносінаў у канцы XV — першай палове XVI ст.: Сьстэматызацыя і актывы аналіз. Т.1. — Менск: Athenaeum, 2003. — 374 с.: іл. — (Athenaeum; Т. VII)

Крыніцы, што дапамагаюць узнавіць узаемадачыненні Лівоніі й Вялікага Княства Літоўскага, аўтар выявіў сярод матэрыялаў дзяржаўных архіваў Каралеўства Польскага, Лівоніі, Масковіі, а таксама ў Радзівілаўскіх архіўных зборах. Наклад 500 ас. Цана ў «Акадэмікнізе» — каля 10000 руб.

Плотнікаў Б., Антанюк Л. Беларуская мова: Лінгвістычны кампэндый. — Менск: Інтэрпрэсэрвіс, Кніжны Дом, 2003. — 672 с.

Галоўная задача гэтага выданьня — у адным вялікім томе сабраць веды па ўсіх аспектах бел-

ларускай мовы. Паколькі лацінскае слова «кам-пэндыйум» азначае «скарачэньне», уся інфармацыя падаецца сьцісла. У дадатку зьяўляюцца тэксты на старабеларускай і новабеларускай літаратурнай мовах. Цана выданьня — каля 12500 руб.

Спадчына. — 2002. — № 2—3. — 224 с.

Нумар прысьвечаны беларуска-польскаму ўзаемадзяньню. Сярод узятых пытаньняў — уплывы беларускай мовы на польскую (С.Брага), традыцыі ВКЛ у палітычным жыцьці беларускіх земляў XX ст. (І.Лялюкоў), фармаваньне беларуска-польскай мяжы (А.Сідлярэвіч), мэцэнацкая дзейнасьць сям'і Багдана Агінскага (Н.Скеп'ян). У рубрыцы «Скарбніца» — пра Сьвіслач ды Гальшаны.

Якавенка В. Надлом: Раман. — Менск: Беллітфонд, 2003. — 528 с. — (Беларускі гістарычны раман)

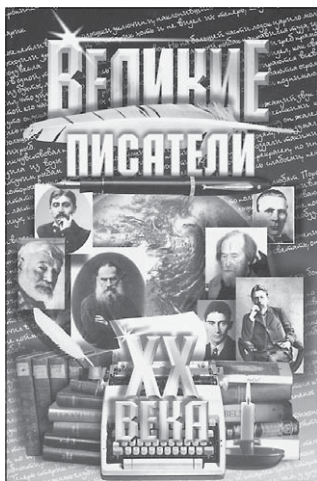
Мастацкае асэнсаваньне гісторыі Беларусі XX ст. Трагедыя нацыянальнага адраджэньня раскрываецца праз лёс Пятра Пісарчука й ягонай сям'і.

Великие писатели XX века / Сост., общ. ред., предисл. и послесл. П.Васюченко. — Москва: Мартин, 2002. — 463 с.: ил.

Кніга выйшла ў Маскве, аднак калектыў аўтараў — беларускі. Стваральнікі выданьня — выкладчыкі МДЛУ,

БДУ, БДПУ, беларускія крытыкі, літаратуразнаўцы. У кнізе прадстаўлены болей за 100 творчых партрэтаў найвядомейшых пісьменьнікаў XX ст., прычым пад увагу патрапілі ня толькі «сур'ёзныя», элітарныя аўтары, але й тыя, хто працаваў у жанры фантастыкі, прыгоды, дэтэктыву, дзіцячай літаратуры. Беларусь прадстаўлена постацямі Янкі Купалы, У.Карацкевіча й В.Быкава.

Тацяна Вабішчэвіч

Легенды Вялікага Княства

25 сакавіка а 19-й гадзіне ў Менску ў Доме вэтэранаў (вул. Я.Купалы, 21) абудзецца гала-канцэрт, прысьвечаны перавыданьню кампакт-дыску «Легенды Вялікага Княства». У канцэрце возьмуць удзел Аляксеі Галіч, Зьміцер Сідаровіч, гурты «Кантраданс», «Стары Ольса» (на здымку), «Artis Liberalis» і інш. (кошт квітка 3500 руб.).

• ЖАРТ •

Сакрэты шэфа

Шэф прыйшоў на працу раней звычайнага: — Гэта спэцыяльна, каб нас кантраляваць! Шэф прыйшоў на працу пазьней звычайнага:

— У службовы час асабістымі справамі займаецца!

Шэф не прышоў на працу: (Ніхто нічога ня кажа. Усе разьбегліся хто куды!)

Шэф у гуморы:

— Гультаям заўсёды весела!

Шэф не ў гуморы:

— Вечна ён усім незадаволены!

Шэф прыняў самастойнае рашэньне:

— З намі ён зусім ня лічыцца!

Шэф прыняў рашэньне параіўшыся:

— Сваёй галавы на плячах ня мае!

Шэф рэдка выходзіць з кабінэту:

— Спіць там, ці што?!

Шэф часта выходзіць з кабінэту:

— Не працуе, а толькі швэндаецца!

Шэф цікавіцца здароўем падначаленых:

— Робіць выгляд, што клапаціцца!

Шэф не цікавіцца здароўем:

— Да нас яму ніколі няма клопату!

На зьмену старому шэфу прыйшоў новы:

— Цудоўны ў нас быў шэф. Ня тое, што гэты! Хутчэй бы яго забралі ад нас куды-небудзь на падвышэньне!

Канстацін Карнялюк, Віцебск

«НН» дзякуе за падтрымку
спн.Катарыне Вініцкай
(Лос-Анджэлас).

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

А.Б. з Баранавічаў. Ваш ліст перадалі ў ТБМ. Ён складаецца з адных «трэба», «мусяць» і «неабходна». А хто мусяць? Які «грамадзкі рух»? Гэта ўсё як «на дзядзьку» скідаць. Надрукаваны ў газэце, ліст будзе заклікам да ўсіх і ні да кога. Ясна, што прасоўваць беларускія песьні ў перадачы «Віншую вас» рэгіянальных тэлеканалаў варта. Таму, замест закліканьня, лепей дэталёва апішаце, якім чынам Вы асабіста гэта зладзілі ў Баранавічах — што ўдалося, што не спрацавала, чаму навучыліся. Во гэты ліст мы надрукуем у рубрыцы «Абмен досьведам» ахвотна.

Пятру К. зь Менску. Не газэтны матэрыял. Для ўлётка, для баявых лістоў нацыяналістычных групавак. Шукайце такія магчымасьці для ягонага пашырэння.

Уладзіславу Ж. зь Менску. Вынікі выбараў у Менску знойдзеце ў газэце «Мінский курьер».

Аляксандру Г-ту зь Віцебску. Ваш ліст думкамі часткова дублюе артыкул Г.Вернікоўскай з №48 за 2002 г. Паўтарацца газэце ня добра.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
выпускны рэдактар Сяргей Ерш
карэктар Сяргей Петрыкевіч
карэктар Галіна Рабянкова
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Сьпасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыяццкага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а.

Наклад 3789.

Нумар падпісаны ў друку 17.03.2003.

Замова № 1508.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

Наша Ніва КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРыватнай абвесткі

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. А/с 537, 220050, Менск.

Тэкст _____

Імя і прозьвішча _____

Адрас, тэлефон _____